

Forsvarets stabsskole

Våren 2010

Masteroppgave

Hybridkrig –

*relevant for Forsvarets gjennomføring av
landoperasjoner?*

Major Trond Haande

Summary

The focus of this thesis addresses the emerging phenomenon known as Hybrid Warfare and its relevance to the Norwegian Armed Forces execution of land operations. This thesis is divided into two components. The first component explores the recent phenomenon of Hybrid Warfare, and the second part analyzes whether elements of Hybrid Warfare have any relevance for the Norwegian Armed Forces execution of land operations. The thesis limits land operations to those conducted by Norwegian Armed Forces on Norwegian territory, primarily against conventional adversaries.

Hybrid Warfare, as a theoretical framework and a description of how some state and non-state actors conduct war, has become more reputable in the last four to five years. Military theory traditionally recognizes a dichotomy between guerrilla warfare and conventional warfare. The theory of Hybrid Warfare is a fusion of both of these theories. In order to expand the theoretical comprehension of Hybrid Warfare, I have studied the 2006 Lebanon War. The case-study focuses primarily on how Hezbollah conducted operations—to include their strategy, tactics, techniques and procedures.

Based on an analysis of Norwegian strategic culture, I argue that some elements of the Hybrid Warfare framework have relevance in a Norwegian context. This is foremost the ability to absorb an enemy attack, and secondly the ability to strategically strike the enemy. To achieve this, the Land Forces primarily have to be able to sustain their fighting power and thereby delay an enemy advance, including inflicting maximum enemy losses. Land Forces composed of a mix of light and heavy maneuver-units, able to utilize complex terrain, speed and joint fires can achieve this. The Norwegian Land Forces ability to strategically strike the enemy is primarily of an indirect character, by protecting and supporting other joint capabilities such as Air Force assets and eventually, NATO-reinforcements.

Forord

Arbeidet med denne oppgaven har vært en interessant reise gjennom så vel militærteori, krigshistorie og norsk forsvarsplanlegging. Jeg er takknemlig for muligheten til å bruke nærmere et halvt år på å sette meg grundig inn i disse forholdene. Ikke minst har det vært interessant å analysere hvorvidt både militærteori og reelle erfaringer som tradisjonelt knyttes opp mot Norges og vestens fiender, kan anvendes i en norsk kontekst.

Jeg vil først og fremst takke min veileder forsker Kjell Inge Bjerga for svært god støtte og kyndige råd. Hans dype innsikt og entusiasme har vært uvurderlig. Videre vil jeg rette en stor takk til min biveileder, oberstløytnant Palle Ydstebø, som med sine gode militærteoretiske kunnskaper har gitt meg nødvendig korrektiv under skriveprosessen. Jeg vil også takke oberstløytnant Egil Daltveit og major Jan Frederik Geiner ved Forsvarets Forskningsinstitutt for mange gode råd og innspill.

Avslutningsvis vil jeg rette en stor takk til alle som bidro til å gjøre min reise til Midt-Østen mulig og verdt strevet. Jeg vil særlig trekke frem generalmajor Robert Mood og ambassadør Aud Lise Nordheim. De tre intervjuobjektene, brigader Itai Brun, brigader (p) Gideon Avidor og brigader (p) Elias Hanna, fortjener også en stor takk for sin vilje til å dele erfaringer og kunnskaper med meg.

Oslo, 21/5-2010

Trond Haande

Innholdsfortegnelse

Summary	3
Forord	5
Innholdsfortegnelse	7
1 Innledning	11
1.1 PROBLEMSTILLING	11
1.1.1 Definisjoner og avgrensninger	12
1.2 KONTEKST OG STRUKTUR	14
2 Metode og kilder	17
2.1 METODE	17
2.2 KILDER	18
2.2.1 Teoriene	18
2.2.2 Empiri	19
2.2.2.1 Reise til Midt-Østen	20
2.2.2.2 Intervjuobjektene og gjennomføring av intervjuene	21
2.3 DENNE STUDIENS ROLLE	22
3 Teoretisk rammeverk	23
3.1 STRATEGISK KULTUR	23
3.1.1 Strategisk kultur som teoretiske perspektiv	24
3.1.1.1 Kilder til strategisk kultur	24
3.1.1.2 Anvendelse av strategisk kultur i denne studien	27
3.1.2 Kjennetegn ved norsk strategisk kultur	27
3.1.3 Kjennetegn ved Hezbollahs strategiske kultur	29
3.2 HYBRIDKRIG	30
3.2.1 Bakgrunn	30
3.2.1.1 Vestlig konvensjonell militærmakt og “Revolution in Military Affairs”	31
3.2.1.2 Omtvistede soner	32
3.2.1.3 Aktørbildet	33
3.2.2 Utvikling av begrepet hybridkrig som teoretisk perspektiv	34
3.2.3 Operasjonalisering av hybridkrigsteorien	35
3.2.3.1 Definisjonens fire komponenter	35
3.2.3.2 Effekter av hybridkrig	38
3.2.4 Hybridkrig som teoretisk perspektiv – utfordringer	39
4 Den andre Libanon-krigen	43
4.1 VEIEN TIL KRIG	43
4.1.1 Konflikten fra 1978 til 2000	43
4.1.1.1 Analyse av utviklingen	45
4.1.2 Israel og IDF i perioden 2000 til 2006	45
4.1.2.1 Beskrivelse av utviklingen	46
4.1.2.2 Analyse av utviklingen	48
4.1.3 Hezbollah i perioden 2000 til 2006	51
4.1.3.1 Strategisk rasjonale og målsettinger	51
4.1.3.2 Bakke- til- bakke raketter	52
4.1.3.3 Beskyttelse av rakettkapasiteten	53
4.1.3.4 Analyse av Hezbollahs utvikling av militære kapasiteter	56
4.2 34-DAGERS KRIGEN	60
4.2.1 Fase 1, 12. til 16. juli	60
4.2.2 Fase 2, 17. juli til 10. august	63
4.2.3 Fase 3, 11. til 14. august	64
4.2.4 Særtrekk ved krigen	65
4.2.4.1 Israels strategi	65
4.2.4.2 Hezbollahs strategi	66
4.3 HEZBOLLAH OG HYBRIDKRIG	68
4.3.1 Hezbollah og hybridkrigsteoriens fire hovedkomponenter	68
4.3.1.1 Konvensjonelle kapabiliteter	68
4.3.1.2 Irregulær taktikk og krigføring	68
4.3.1.3 Terror	70
4.3.1.4 Kriminalitet	70

4.3.2 Effekter av hybridkrig.....	71
4.3.3 Førte Hezbollah hybridkrig?	72
5 Relevans for Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner?	73
5.1 NORSKE SIKKERHETSPOLITIKK I DAG	73
5.2 AKTØRER I LANDOPERASJONER PÅ NORSK TERRITORIUM.....	75
5.3 OVERFØRINGSVERDI MELLOM HYBRIDKRIGEN OG LANDOPERASJONER I NORGE	76
5.3.1 Evne til å absorbere et angrep	76
5.3.1.1 Beskrivelse av kapasiteter	77
5.3.1.2 Analyse	82
5.3.2 Evne til å ramme motstanderen strategisk.....	84
5.3.2.1 Beskrivelse av kapasiteter	84
5.3.2.2 Analyse	85
6 Konklusjon	87
Kildeliste	91
Vedlegg 1, Kart over Libanon	97
Vedlegg 2, Kart over Sør-Libanon.....	98
Vedlegg 3, Hezbollahs antatte utgruppering i Sør-Libanon før krigsutbruddet sommeren 2006.....	99
Vedlegg 4, Situasjonen i Sør-Libanon ved våpenhvile14/8	100
Vedlegg 5, Hezbollahs antatte militære organisasjon sommeren 2006	101
Vedlegg 6, Hezbollahs strategiske valg som utgangspunkt for krigføringsform og taktisk ambisjon.....	102
Vedlegg 7, Den logiske sammenhengen mellom sentrale effekter i hybridkrig.....	103

“We must relearn what modern war is, we must look beyond our own borders and avoid ethnocentric and triumphalist solutions based on technological prowess alone.”

Stephen Blank¹

“In the 21st century, we do not have the luxury of deciding which challenges to prepare for and which to ignore. We must overcome the full spectrum of threats—the conventional and the unconventional; the nation-state and the terrorist network; the spread of deadly technologies and the spread of hateful ideologies; 18th century-style piracy and 21st century cyber threats.”

US President Barack Obama,

United States Naval Academy, 22 Mai 2009²

---

¹ Sek ref Hoffman, 2007: 45-46

² Sek. ref. TRADOC Pam 525-3-0

1 Innledning

Det har til en hver tid vært asymmetri i kriger og konflikter. I sin streben etter å vinne vil enhver part forsøke å utvikle strategier, operasjonsmetoder, taktikker og teknikker som gir komparative fortrinn overfor motstanderen. De senere år har oppmerksomheten omkring asymmetri og asymmetriske trusler økt. Bakgrunnen for dette er blant annet Vestens overlegne konvensjonelle militære kapasitet. Erfaringer fra en rekke konflikter de siste 20 til 30 år har vist at vestlig teknologi, satt i system og brukt av effektive konvensjonelle styrker, har vunnet over andre mindre teknologisk avanserte aktører, også når de vestlige styrkene er tallmessig underlegne. Gulfkrigen i 1991 og Irakkriegen i 2003 er gode eksempler på dette.

Vestens potensielle motstandere har tilsynelatende lenge famlet med å finne hensiktsmessige og realistisk gjennomførbare motkonsepter mot denne konvensjonelle overmakten. De siste års utvikling har imidlertid vist at motstanderne kanskje likevel har lyktes med å utvikle effektive motmidler. Vestlig militærmakt har store utfordringer med å håndtere aktører som unngår å ta i bruk tradisjonelle konvensjonelle strategier, metoder, taktikker, teknikker, og i stedet satser på *andre handlemåter*. Tre eksempel på dette er Irak fra 2003, Afghanistan fra 2002, og Libanon i 2006. Et viktig trekk ved samtlige eksempler er at motstanderne som vestlig militærmakt her har stått overfor, har vært ikke-statlige, dog gjerne med en eller annen form for statlig sponning.

En naturlig følge av denne utviklingen er, en primært vestlig, økende interesse og behov for å forstå *hva* disse andre handlemåtene går ut på, herunder å finne effektive og realistisk oppnåelige mottiltak. En slik handlemåte, geriljalignende opprørskrig, er etter hvert godt analysert, i det minste er “analytiske mottiltak” i form av doktriner blitt utviklet. Et eksempel er det amerikanske forsvarrets Counter-Insurgency (COIN) doktrine, JP 3-24.³ Mellom ytterpunktene opprørskrig på den ene side og konvensjonell krig på den annen, finnes det imidlertid fortsatt begrenset innsikt og forskning. Denne delen av “krigsskalaen” har de senere årene blitt gitt benevnelsen *hybridkrig*. Typiske kjennetegn er tydelige innslag av konvensjonell tilnærming *samtidig* som elementer av krigføringen har store likhetstrekk med gerilja-/ opprørskrig. Krigen i Libanon i 2006 der Hezbollah, som ikke-statlig aktør, tok i bruk en rekke maktmidler som stater normalt har monopol på, er av mange analytikere blitt betegnet som det hittil klareste eksemplet på hybrid krigføring.

1.1 Problemstilling

Hva er hybridkrig, og har elementer fra hybridkrig overføringsverdi til det norske Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner?

---

³ JP 3-24; Kronvall, 2008

Jeg ønsker med denne oppgaven å gå dypere inn i fenomenet hybridkrig, herunder forsøke å forstå hva denne formen for krigføring egentlig innebærer. Jeg vil utvide den teoretiske forståelsen av hybridkrig gjennom å studere krigen mellom Israel og Hezbollah i 2006 som et *case*. Jeg vil særlig vektlegge sammenhengen mellom politiske og strategiske målsettinger på den ene siden og anvendte operasjoner, taktikker og teknikker på den annen. Videre vil jeg spørre om det norske Forsvaret, med henblikk på gjennomføring av landoperasjoner, eventuelt kan lære noe av Hezbollah spesielt og av hybridkrigsteorien generelt. Er det elementer i denne formen for krigføring som kan være relevant i en norsk sammenheng?

For at eventuelle lærdommer skal kunne betraktes som relevante for Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner, må analysen av hybridkrigen generelt og Hezbollahs strategi spesielt settes inn i en norsk kontekst. Jeg vil gjøre dette ved å legge en analyse av *norsk strategisk kultur* til grunn, og derigjennom se i hvilken grad elementer fra hybridkrig i det hele tatt er overførbart til en norsk kontekst.

1.1.1 Definisjoner og avgrensninger

Problemstillingen innebærer begreper, fenomener og aktører det er behov for å definere og forklare før vi går videre: *Hybridkrig* kan først og fremst anses som en tilnærming til krig der en søker å påføre motstanderen "...a complex of challenges."⁴ Den amerikanske militæranalytikeren Frank G. Hoffmans definisjon av hybridkrig vil bli lagt til grunn i denne oppgaven:

An adversary that simultaneously and adaptively employs a fused mix of conventional weapons, irregular tactics, terrorism and criminal behaviour in the battle space to obtain their political objectives.⁵

Hezbollah betyr "Guds parti" på arabisk. Organisasjonen og dens navn har opprinnelse i Iran på 40- og 50-tallet. Under og etter revolusjonen i Iran i 1979 støttet Hezbollah revolusjonens politiske og religiøse målsettinger gjennom omfattende voldsbruk. Det iranske Hezbollah er i dag mindre synlig og utgjør ingen politisk maktfaktor.⁶ *Det libanesiske Hezbollah* ble grunnlagt av en gruppe sjiamuslimske prester i kjølvannet av den israelske invasjonen av Libanon i 1982. Deres uttalte målsetting var å drive israelerne ut av landet samtidig som Libanon skulle omformes til en islamsk stat.⁷ Hezbollah opererte som en terrororganisasjon gjennom den israelske okkupasjonen av Sør Libanon mellom 1982 og 2000, samt under den Libanesiske borgerkrigen fra 1975 til 1990 og gjennomførte da en rekke terrorangrep mot ulike mål. I 2000, i etterkant av den israelske tilbaketrekingen fra Sør-Libanon, utviklet Hezbollah seg i tillegg til å

⁴ Hoffman, 2009a:35

⁵ Hoffman, 2009b:15

⁶ Vogt, ukjent dato

⁷ Encyclopædia Britannica Online, ukjent dato

bli et av Libanons ledende politiske partier.⁸ Organisasjonen driver i dag en rekke sosiale og økonomiske hjelpetiltak rettet mot den sjiamuslimske befolkningen i Libanon. Hezbollah har et godt utbygd informasjonsnettverk, blant annet med egen TV- og radiostasjon og nettportal. Hezbollah har samtidig nær knytning til regimene i Iran og Syria.⁹

Landoperasjoner, problemstillingens tredje nøkkelbegrep, henspeler på militære operasjoner på land, altså der primært bakkestyrker brukes for å oppnå strategiske og operasjonelle målsettinger. Slike operasjoner vil normalt også kreve innsats fra en lang rekke andre komponenter og fellesoperative funksjoner. Dette kan være sjø- og luftstridskrefter, spesialstyrker og etterretning, for å nevne noen.

Flere analytikere peker på Libanonkrigen i 2006 som det fremste eksempelet på en hybridkrig. Hezbollah's opptreden og tilnærming til konflikten var, ifølge Hoffman "...a classic example of a hybrid threat."¹⁰ De samme analytikerne peker samtidig på at en rekke andre væpnede konflikter også har bestått eller består av en eller flere aktører som utøver hybridkrig. Eksempler på dette er Tsjetsjenia- krigen fra 1994 til 1996 og Georgia- krigen i 2008.¹¹ Det ville åpenbart styrket denne studien å undersøke også disse to krigene, herunder aktørenes handlemåter, i detalj. Imidlertid ville studien da blitt for omfattende. Jeg vil derfor avgrense studien til kun å omfatte *en* tydelig "hybrid aktør" i form av Hezbollah. Der det er naturlig og hensiktsmessig vil jeg likevel ha et øye til eksempler fra andre relevante konflikter og aktører.

Landoperasjoner gjennomføres innenfor hele konfliktskalaen fra fred til væpnet konflikt.¹² Jeg vil i denne oppgaven primært behandle landoperasjoner ved væpnet konflikt, og legger da 2007-utgaven av Forsvarets fellesoperative doktrines (FFOD) definisjon av væpnet konflikt til grunn:

Væpnet konflikt innebærer et angrep mot Norge eller norske interesser, utført av regulære eller irregulære styrker, og som overstiger et nivå som kan betraktes som kriminalitet.¹³

Jeg tolker uttrykket "norske interesser" dit hen at det også innbefatter direkte eller indirekte angrep mot norske interesser *utenfor* Norges grenser. Følgelig kan norsk deltakelse i internasjonale operasjoner, være seg enten i NATO-, EU-, eller FN-regi, også betraktes som væpnet konflikt. I regjeringens strategidokument *Evne til innsats: Strategisk konsept for Forsvaret* fra 2009, vektlegges det at trusler mot Norge og norske interesser må møtes både gjennom nasjonal beredskap og internasjonalt engasjement, herunder deltakelse med norske

⁸ Encyclopædia Britannica Online, ukjent dato

⁹ Ibid.

¹⁰ Hoffman, 2009b:44

¹¹ Ibid.

¹² FFOD, 2007:13

¹³ Ibid.:21

militære avdelinger i operasjoner i utlandet.¹⁴ Forsvaret skal således kunne gjennomføre landoperasjoner både på norsk territorium og utenlands, enten som del av det kollektive NATO-forsvaret eller som del av en internasjonal FN-sanksjonert fredsstøttende- eller fredsopprettende operasjon. Min problemstilling henspeler på landoperasjoner generelt og indikerer således ikke en distinksjon mellom “nasjonale” eller “internasjonale” landoperasjoner. Jeg ser imidlertid behov for å avgrense dette slik at oppgaven får en mest mulig konkret geografisk og aktørmessig forankring.

Aktører først: Forsvaret vil samvirke med svært mange forskjellige militære og sivile aktører under gjennomføring av ulike landoperasjoner. Nasjonalt vil dette først og fremst være NATO-allierte, mens sivile samvirkepartnere i all hovedsak vil være norske statlige og ikke-statlige aktører (ulike etater og organisasjoner). Internasjonalt vil samvirkeforholdene både militært og sivilt være langt mindre forutsigbare og variere sterkt avhengig av type operasjon og mandat. Geografisk vil enhver operasjon internasjonalt innebære ulike typer terreng, klima og demografi. Nasjonalt er dette åpenbart langt mer forutsigbart. Problemstillingen avgrenses derfor til kun å omhandle Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner på *norsk territorium*, men det kan være en viss overføringsverdi til enkelte internasjonale operasjoner, uten at dette vil drøftes videre innenfor rammene av denne oppgaven.

1.2 Kontekst og struktur

Min tilnærming bryter med tradisjonell norsk og vestlig tilnærming på en rekke punkter. Viktigst er at den tradisjonelle vestlige tilnærmingen har vært å studere aktører som Taliban, Al-Qaida og Hezbollah i den hensikt å identifisere styrker og svakheter ved dem med sikte på å utvikle *egne mottiltak*. Det dreier seg gjerne om å finne frem til mer egnet materiell, bedre teknikker, prosedyrer, taktikker, organisasjon og strategivalg. Den dominerende tilnærmingen har altså til hensikt å gjøre vestlig militærmakt bedre i stand til å bekjempe og nøytralisere disse aktørene. Forenklet vil jeg benevne denne tilnærmingen “å lære *om* dem”.

Min tilnærming er derimot å analysere hvorvidt det finnes elementer i hybridkrigen som kan utnyttes av det norske forsvaret ved gjennomføring av landoperasjoner. Forenklet vil jeg benevne min tilnærming som “å lære *av* dem”. Denne tilnærmingen er så vidt utradisjonell at jeg ser behov for å presisere enkelte forhold. Jeg har i denne studien ikke til hensikt å argumentere for at norske landoperasjoner skal planlegges og gjennomføres i henhold til Hezbollahs strategi og modell. Ei heller vil jeg argumentere for en stereotypisk “irregulærisering” av de norske landstyrkene. Dette er ikke realistisk sett gjennomførbart. Det strider mot norske tradisjoner og normer samt i bred forstand mot norsk strategisk kultur. Det vil dessuten kunne gi Norge

---

¹⁴ Evne til innsats, 2009:51-52

reduisert kapasitet til å takle potensielle landmilitære trusler både nasjonalt og internasjonalt, og vil gjøre Forsvaret mindre relevant i en alliert sammenheng. Jeg ønsker derimot, gjennom en grundig analyse av både militærteori og erfaringer fra Libanonkrigen 2006, å vurdere hvorvidt *elementer* av hybridkrigens strategiske, operasjonelle, taktiske og stridstekniske tilnærming til strid mot en konvensjonell motstander kan overføres og gi økt effekt ved Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner i Norge.

Kapittel 2 inkluderer en gjennomgang av de kildene jeg i hovedsak vil nytte i studien. Videre vil jeg beskrive og begrunne mine metodiske valg. Avslutningsvis vil jeg kort drøfte studiens rolle både i forhold til relaterte nasjonale og internasjonale diskurser.

Kapittel 3 er i sin helhet en gjennomgang av de to viktigste teoretiske perspektivene i studien, henholdsvis hybridkrig og strategisk kultur. Jeg vil særlig vektlegge bakgrunnen for og den logiske tilnærmingen til hybridkrigsteorien. Dette er nødvendig for å kunne operasjonalisere teorien på en slik måte at jeg i de senere kapitlene kan besvare problemstillingen.

I *kapittel 4* vil jeg gjøre rede for og analysere Libanonkrigen 2006. Kapitlet er studiens empiriske grunnlag og utgjør en hoveddel. Jeg vil vektlegge Hezbollahs strategi, operasjonsmønster og taktikk. Samtidig kan dette gi grunnlag for å utvide den teoretiske forståelsen av hva hybridkrig er.

I *kapittel 5* vil jeg, i lys av norsk strategisk kultur, analysere hvorvidt elementer av hybridkrig og Hezbollahs måte å operere på under Libanonkrigen i 2006 kan ha overføringsverdi til Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner.

I *kapittel 6* vil jeg sammenfatte studiens viktigste funn samt si litt om mulig fremtidig forskning og utvikling basert på de funnene jeg har kommet frem til.

2 Metode og kilder

Konflikten i Midt- Østen er preget av svært sterke motsetninger av religiøs, kulturell og historisk karakter. Dette gjør at uttalelser og analyser har en tendens til å være preget av hvilken side i konflikten respektive analytikere og respondent tilhører eller støtter. Dette kapitlet gjør rede for og drøfter min tilnærming til dette, i tillegg til å diskutere denne studiens plass i relaterte nasjonale og internasjonale diskurser.

2.1 Metode

Denne studien baserer seg på en problemstilling som er relativt *uklar*, særlig ved at det er usikkert hvorvidt det er overføringsverdi mellom hybridkrigen og landoperasjoner i norsk kontekst. Videre legger problemstillingen opp til en studie som både er *beskrivende* i form av å greie ut om hybridkrig, og *eksplorerende* i form av å analysere hva Forsvaret eventuell kan lære d sikte på gjennomføring av landoperasjoner.

Tilnærmingen vil være *induktiv* i den forstand at min ambisjon er med åpent sinn å samle inn empiri, herunder være åpen for eventuell ny informasjon som tilkommer i løpet av prosessen. I denne sammenhengen kan det være en utfordring for meg med min sosiale og samfunnsmessige bakgrunn å nøkternt og mest mulig uten “før-dommer” analysere Hezbollah.¹⁵ Deres virkelighetsoppfatning og strategiske situasjon er svært ulik min egen, og det synes som avgjørende at jeg evner å legge det såkalte *barmhjertighetsprinsippet* til grunn i min analyse.¹⁶ Dette innebærer at jeg i utgangspunktet må tolke Hezbollahs strategi, taktikk og metoder som rasjonelle og fornuftige sett i forhold til deres kontekst. Denne utfordringen synes mindre i forhold til Israel og Israel Defence Forces (IDF), da disse har en samfunnsstruktur og militær logikk som er relativt lik Norges. Det er imidlertid enkelte store forskjeller mellom Israel og Norge, både historisk og strategisk, som gjør at barmhjertighetsprinsippet også må ligge til grunn for analyser av de ulike israelske valgene.

Designet er *intensivt* i sin natur. Jeg vil kun nytte ett case med potensielt mange variabler. Dette gir mulighet til å studere partene, deres handlinger og strategiske valg særlig inngående. Ulempen er at kunnskapen er lokal og derfor neppe kan gjøres til gjenstand for generalisering. Den tidligere omtalte overføringsverdien mellom hybridkrig, casestudien og Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner vil derfor primært være relevant i lys av norsk strategisk kultur og kontekst.

Det naturlige overordnede metodevalg er *kvalitativ metode*. Dette vil være gjennomgående i all kildeforskning, aktøranalyser, casestudie, øvrig analyse og intervjuer. Jeg ønsker å gjøre studien mest mulig tilgjengelig for et bredt publikum ved å unngå

---

¹⁵ Jacobsen, 2005:69

sikkerhetsgraderte kilder. Dette kan også bidra til at studien øker sin validitet ved at den kan sammenlignes med andre studier omkring samme tema, og ved at de kildene jeg bruker kan prøves av alle som måtte ønske det.

2.2 Kilder

Jeg skal i min oppgave studere ett case inngående. Hensikten med dette er å forstå Hezbollahs strategi, herunder anvendte midler, metoder, taktikker og teknikker. Dette krever etter min oppfatning en tilnærming som best kan beskrives som *hermeneutisk*.¹⁷ Jeg er avhengig av å fortolke Hezbollahs logikk og handlinger ut i fra deres preferanser og kontekst. Jeg må altså analysere Hezbollahs strategi med utgangspunkt i deres virkelighetsoppfatning. Dette gjør at kunnskapen jeg erverver primært blir å betrakte som unik og lokal, og jeg bør følgelig være forsiktig med å generalisere funnene.

Samtidig ønsker jeg altså å bruke eventuelle funn i en analyse av hvorvidt enkelte eller flere elementer i Hezbollahs måte å føre krig på har overføringsverdi til Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner. Jeg vil forsøke å se om det går an å lære noe av en form for krigføring som er utøvd av mennesker som befinner seg innenfor en annen strategisk kultur enn den norske, med en annen virkelighetsoppfatning og med andre preferanser enn hva jeg antar aktørene i det norske forsvar har. Utfordringen synes dermed å være å finne *intersubjektive* forhold som faktisk er relevante og gir merverdi i en norsk kontekst.¹⁸ Mitt metodiske verktøy i denne prosessen vil være å ha et bevisst forhold til strategisk kultur, med et særlig øye til norske landoperasjoner.

2.2.1 Teoriene

Hybridkrig som begrep og forklaring på strategisk og operasjonell tilnærming til krig er relativt ny. Begrepet kan nok også langt på vei sies å være et “motebegrep”, slik som manøverkrigføring og effektbaserte operasjoner også har vært.¹⁹ Dette innebærer at det skriftlige kildematerialet fortsatt er noe begrenset, herunder at det er få forskningsprosjekter som har analysert og videreutviklet teorien som sådan. Jeg anser likevel det tilgjengelige kildematerialet som tilstrekkelig for å belyse problemstillingen. Det er primært forskere ved amerikanske forskningsinstitusjoner som har utviklet teorien omkring hybridkrig. Imidlertid virker det som teoriene er i ferd med å få et viss utbredelse og anerkjennelse i bredere kretser. Det pågående arbeidet omkring temaet i NATOs *Allied Command Transformation* er et tydelig tegn på dette.²⁰ Særlig viktige arbeider i denne sammenhengen er Frank Hoffman, *Conflict in the 21st Century*:

---

¹⁶ Gilje & Grimen, 2007:194-199

¹⁷ Jacobsen, 2005:31-32

¹⁸ Ibid.:33-34

¹⁹ Hobson, 2008:5-7

The Rise of Hybrid Wars,²¹ Itai Brun, "While You're Busy Making Other Plans" – *The "Other RMA"*,²² Rupert Smith, *Thinking About the Utility of Force in Wars Amongst the People*²³, og til slutt den australske hæren, *Complex Warfighting*.²⁴

Strategisk kultur er et nødvendig teoretisk perspektiv i denne studien. Dette er et stort forskningsfelt, og tilgang til litteratur som beskriver selve teorien er god. Jeg vil særlig forholde meg til boken *Strategy* når jeg skal beskrive teorien.²⁵ Derimot er det få studier som eksplisitt omhandler norsk strategisk kultur, og så vidt jeg kan se ingen som omhandler Hezbollah. Beskrivelse av dette vil derfor være en kombinasjon av enkelte anvendbare kilder, samt egne analyser. Norsk strategisk kultur vil bli utledet basert på sekundærlitteratur og et knippe kilder, blant annet Ståle Ulriksen, *Den norske forsvarstradisjonen: Militærmakt eller folkeforsvar?*,²⁶ samt norske strategiske konsepter og doktriner.²⁷ Hezbollah's strategiske kultur utledes på bakgrunn av analyse av kildematerialet tilegnet i forbindelse med casestudien.

2.2.2 Empiri

Empirien i denne studien hentes først og fremst fra caset. Casestudiet av Libanonkrigen 2006 har derfor en svært sentral plass. Jeg vil primært bruke beskrivelser og analyser av krigen som allerede er åpent tilgjengelige. Hovedtyngden av disse kildene er utarbeidet av israelske og amerikanske analytikere og har derfor en tendens til å vektlegge ulike israelske og vestlige perspektiv ved krigen. Langt færre kilder fokuserer på Hezbollah og deres perspektiver, herunder er det kun et fåtall kilder fra libanesiske, øvrige arabiske analytikere eller andre som er tilgjengelig i en språkdrakt som gjør de anvendbare for meg. Tilgjengeligheten på henholdsvis Israels og Hezbollah's perspektiver og erfaringer ved krigen står i sterk motsetning til hverandre og underbygger ytterligere skjevheten i kildetilgangen. Hezbollah følger åpenbart en svært restriktiv linje i forhold til å dele informasjon av militær karakter med utenforstående. Dette gjør at de skrevne kildene knyttet til krigen i 2006 i sin helhet er andrehånds analyser, hvilket innebærer at kildene kan være preget av respektive analytikers preferanser og holdninger.

Israel på sin side følger en langt mer åpen linje, der krigen i stor grad har vært gjenstand for offentlig debatt og analyse.²⁸ I tillegg er både militært og sivilt personell gitt tilgang til å kommentere ulike forhold ved krigen. Dog bør det trolig utvises en viss skepsis til disse kildene, også primærkilder, da Israels åpenhet også må tolkes som ledd i den større regionale

---

²⁰ Burdt, 2009

²¹ Hoffman, 2007

²² Brun, 2009

²³ Smith, 2007

²⁴ *Complex Warfighting*, 2004

²⁵ Baylis, Wirtz, Gray & Cohen, 2007

²⁶ Ulriksen, 2002

²⁷ Blant annet: Evne til innsats, 2009; FFOD, 2007

sikkerhetsbalansen i Midt-Østen. For det første kan mye tyde på at Israel er tilbakeholdent med å kommentere detaljer ved deres analyser av Hezbollah, og at de offentlige analysene har en tendens til å undervurdere Hezbollah's militære potensiale.²⁹ For det andre anses det trolig nødvendig i en avskrekkings-kontekst å vise naboland og øvrige aktører i regionen hvilke tiltak Israel gjør som resultat av erfaringene fra krigen, herunder poengtere at Israel vil stå sterkere rustet ved neste krig.

De tre mest sentrale kildene til krigen og partenes respektive utvikling før, under og etter krigen er Matt M. Matthews, *We Were Caught Unprepared: The 2006 Hezbollah-Israeli War*,³⁰ William M. Arkin, *Divining Victory: Airpower in the 2006 Israel-Hezbollah War*³¹ og Stephen Biddle & Jeffrey A. Friedman, *The 2006 Lebanon Campaign and the Future of Warfare: Implications for Army and Defence Policy*.³² Disse studiene er omfattende og inneholder en rekke analyserer, dog med hovedvekt på Israel og IDF.

Kilder som utelukkende omhandler Israel og IDF er først og fremst den offentlige israelske analysen av krigen, *Winogradrapporten*.³³ Derne er analysene til henholdsvis Amir Kulic, *Hizbollah vs. the IDF: The Operational Dimension*³⁴ og Avi Kober, *The Israeli Defence Forces in the Second Lebanon War: Why the Poor Performance?*³⁵ sentrale.

Kilder som hovedsakelig gir innblikk i Hezbollah's perspektiver og strategi er først og fremst en rekke artikler av den libanesiske analytikeren Amal Saad-Ghorayeb. Derne enkelte artikler fra den Beirut-baserte journalisten Nicholas Blanford samt Andrew Exum, *Hizballah at War: A Military Assessment*.³⁶

2.2.2.1 Reise til Midt-Østen

Med bakgrunn i oppgavens problemstilling og de ovennevnte utfordringene med kildene, fikk jeg etter søknad om utvidede økonomiske rammer, mulighet til å gjennomføre en reise til henholdsvis Israel og Libanon.³⁷ For det første ønsket jeg å gjennomføre intervju med en eller flere personer med tilknytning til Hezbollah. Dette ville styrket studien og vært en god validitetssjekk av de ulike skrevne analysene i sekundærkildene. For det andre ønsket jeg å intervju personell både i Israel og Libanon med inngående kjennskap til partene, selve krigen og

---

²⁸ Blant annet: The Winograd Report, 2007

²⁹ Idid.

³⁰ Matthews, 2008

³¹ Arkin, 2007

³² Biddle & Freidman: 2008

³³ The Winograd Report, 2007

³⁴ Kulic, 2006

³⁵ Kober, 2008

³⁶ Exum, 2006

³⁷ Reisen ble gjennomført i perioden 1-7 mars 2010. Jeg oppholdt meg først fire dager i Israel og deretter tre dager i Libanon. Reisen ble gjennomført alene.

ulike militærteoretiske perspektiver knyttet til krigen. For det tredje ville reisen innebære at jeg med selvsyn kunne se deler av operasjonsområdet for krigen, herunder vurdere geografi, infrastruktur og befolkning. Jeg fikk møte to offiserer fra IDF i Israel, henholdsvis brigader Itai Brun og brigader (p) Gideon Avidor. I Libanon fikk jeg møte brigader (p) Elias Hanna fra den libanesiske hæren. Jeg forsøkte iherdig, både direkte og via en rekke omveier, å avtale møte med personell fra Hezbollah. Jeg hadde innledningsvis forbindelse med organisasjonens talsmann, Ibrahim Musawi, herunder fikk jeg lovnader om at de ville stille til intervju. Denne prosessen viste seg imidlertid svært utfordrende og byråkratisk, og jeg lyktes til slutt ikke med å få gjennomført de ønskede intervjuene. Både Hezbollah-personellet selv og mine kontakter i Libanon påpekte at Hezbollah generelt ikke ønsket å diskutere tema av militær art, langt mindre av den karakter jeg hadde ambisjon om. Sett i lys av dette var min reise til Midt-Østen kun delvis vellykket. På den andre siden kan jeg velge å betrakte Hezbollah's tilbakeholdenhet som et viktig funn. Denne typen hemmelighold er etter alt å dømme et sentralt element i Hezbollah's strategi. Deres ulike operasjonelle, taktiske, tekniske og våpenmessige valg holdes skjult, slik at Israel ikke får kjennskap til dem og kan iverksette effektive mottiltak.

2.2.2.2 Intervjuobjektene og gjennomføring av intervjuene

De tre hoved-intervjuobjektene har alle militær bakgrunn og inngående kjennskap til partene, krigen og militærteoretiske perspektiver. De representerer ulike syn og perspektiver og utgjør derfor et panel som i sum utfyller de skrevne kildene på en god måte. På tross av at intervjuene er gjort på forskjellig sted og på forskjellig måte, er de alle behandlet likt, og jeg mener derfor at studiens reliabilitet er tilstrekkelig ivaretatt.

Brigader Itai Brun er utdannet innenfor det israelske luftforsvaret og tjenestegjør nå ved *Dado Center for Interdisciplinary Studies*. Han har skrevet en rekke militærteoretiske artikler og er en aktiv debattant i den israelske sikkerhetsdiskursen. Intervjuet ble gjennomført på hans kontor på Dado Center utenfor Tel-Aviv. Jeg fikk ikke tillatelse til å ta opp intervjuet på bånd, og måtte derfor fortløpende ta notater.

Brigader (p) Gideon Avidor har sin bakgrunn fra den israelske hærens panserstyrker. Han har blant annet tjenestegjort under 6-dagers krigen i 1968, Yom Kippur krigen i 1973 og invasjonen av Libanon i 1982. Han avsluttet sin karriere som nestkommanderende for IDF's panserkorps. Avidor leder i dag *The Institute for Land Warfare Studies* lokalisert på pansermuseet i Latrun. Intervjuet ble gjennomført på pansermuseet i Latrun. Jeg tok opp intervjuet på bånd.

Brigader (p) Elias Hanna har sin bakgrunn fra den libanesiske hæren. Han underviser nå på *The American University* i Beirut. Hanna har ved en rekke anledninger blitt brukt som

ekspertkommentator for de store internasjonale nyhetsbyråene angående sikkerhetsrelaterte spørsmål i regionen. Intervjuet ble gjennomført på en restaurant utenfor Beirut. På tross av stedsvalget var mitt bestemte inntrykk at intervjuet ikke ble negativt påvirket av ytre faktorer. Jeg fikk ikke tillatelse til å ta opp intervjuet på bånd, og måtte derfor fortløpende ta notater.

I tillegg gjennomførte jeg et kort intervju med Norges ambassadør til Libanon, Aud Lise Norheim. Intervjuet ble gjennomført på Norges ambassade i Beirut.

2.3 Denne studiens rolle

De siste 20 årene har Forsvaret gjennomgått svært omfattende endringer. Forsvarets tidligere ensidige fokus på en nasjonal anti-invasjons rolle har blitt avløst av et innsatsforsvar med både et nasjonalt og internasjonalt virkeområde. Særlig for Hærens del har omstillingen medført dramatiske kutt i mannskaps- og materiellmengde. I tillegg synes Hæren i større og større grad å prioritere oppdrag utenfor landets grenser. I denne konteksten har det vært nødvendig å tilpasse så vel struktur som materiell til de stadig mer krevende forholdene i ulike internasjonale operasjoner. Samtidig har Norge fortsatt som politisk målsetting å ivareta et nasjonalt territorialforsvar med sin landmakt.³⁸ Dette gjør at den norske landmakten, som består av Hæren og Heimevernet, må fylle to roller, både en nasjonal territoriell rolle og som styrkebrønn for ulike internasjonale bidrag. Dette er utfordrende og svært ressurskrevende. I den pågående norske sikkerhetsdiskursen er disse forholdene sentrale. I tillegg er det store utfordringer knyttet til fremtidig finansiering av en balansert struktur der Forsvaret skal drifte en meget modere, men dyr marine og innfase nye jagerfly. Samtidig har Regjeringen uttalte ambisjoner om å styrke Hæren.³⁹

Denne studien kan gi et relevant militærteoretisk perspektiv i den pågående debatten om fremtidens landmakt, herunder hvordan Norge på best mulig måte kan balansere landmaktstrukturen slik at den over tid er økonomisk bærekraftig samtidig som den ivaretar både nasjonale og internasjonale forpliktelser. Studien vil presentere mulige lærdommer som kan være anvendbare i denne sammenhengen. Videre er det i seg selv interessant å analysere hvorvidt et godt integrert NATO-forsvar som det norske kan utnytte elementer fra hybridkrigen. Studien vil således presentere en alternativ måte å analysere vestens motstandere på, hvilket kan ha både intellektuell og praktisk relevans.

---

³⁸ Evne til innsats, 2009:59-63

3 Teoretisk rammeverk

To teoretiske perspektiver er sentrale i denne oppgaven. For det første er det konseptualisering av begrepet strategisk kultur. For det andre er det hybridkrig som sådan. Det teoretiske rammeverket disse utgjør er hver for seg og i sum nødvendig både for å analysere partenes opptreden i Libanonkrigen 2006, og for å analysere eventuelle overføringsverdier til norske landoperative forhold. Jeg vil gjøre rede for bakgrunnen for teoriene, deres logiske oppbygging og hvilke forståelse av teorien jeg anser hensiktsmessig for denne oppgaven.

3.1 Strategisk kultur

Det er i denne studien viktig å ha et øye til strategisk kultur. Dette gjelder i forhold til aktørene i Libanonkrigen 2006, med sikte på å forstå deres strategi. Det gjelder også i forhold til Norge, med sikte på å vurdere eventuell overføringsverdi fra hybridkrigen til Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner. Det er ikke gitt at krigføringmetoder som er utviklet under helt andre historisk-kulturelle forhold har relevans i en norsk kontekst.

Den amerikanske forskeren Thomas G. Mahnken påpeker at “[s]trategy is about how to win wars.”⁴⁰ Han utvider begrepet ved å fastslå at “...strategy deals with using military instruments to fulfil the ends of policy. [Strategy] is the essential link between political objectives and military force, between ends and means.”⁴¹ I henhold til dette er det politikken og fastlagte politiske målsettinger som skal styre utformingen av strategien. Gitt at krig er å betrakte som en kamp mellom viljer,⁴² vil en vellykket strategi, basert på vurderinger omkring egne og motstanderens kapasiteter, alternative strategiske tilnærminger og kost/ nytte, resultere i at motstanderen innser at han ikke kan nå sine målsettinger.⁴³ Valg av strategi krever altså inngående kjennskap til eget og motstanderens handlingsrom og kapasiteter.

Imidlertid viser historien at valg av strategi varierer sterkt avhengig av hvilken stat eller aktør som utformer den aktuelle strategien. Helt siden antikken har det vært reflektert omkring dette fenomenet, herunder har særegenheter i staters og aktørers kultur vært trukket frem som forklaring på ulikhetene. Likevel var det først etter annen verdenskrig at vitenskapen for alvor anså kultur som en plausibel forklaring på ulik strategiutforming; altså *hvorfor* ulike staters nasjonale kultur bestående av språk, religion, sedvaner og verdigrunnlag kunne gi utslag i ulike former for krigføring.⁴⁴

Den amerikanske forskeren Jack Snyder var i 1977 den første som benyttet strategisk

---

³⁹ Forsvarsbudsjettet 2010, 2009:14

⁴⁰ Mahnken, 2007:68

⁴¹ Ibid.

⁴² Clausewitz, 1997:5

⁴³ Mahnken, 2007:69

⁴⁴ Lantis & Howlett, 2007:84

kultur som teoretisk rammeverk for å forklare sikkerhetsrelaterte spørsmål. Hans utgangspunkt var henholdsvis sovjetiske og amerikanske doktriner knyttet til bruk av atomvåpen og hvorfor disse var så vidt ulike.⁴⁵ Strategisk kultur som teoretisk perspektiv har etter dette blitt tolket og anvendt forskjellig avhengig av tidsepoker og forskningsparadigmer. Enkelte har for eksempel lagt ulike organisasjonsmessige avgrensinger til grunn. Et eksempel på dette er den israelske forskeren Yitzhak Klein som definerer strategisk kultur som "...the set of attitudes and beliefs held within a *military establishment* concerning the political objective of war and the most effective strategy and operational method of achieving it."⁴⁶ (min utheving). Andre har et noe videre perspektiv der store deler av statsapparatet i tillegg til de militære etablissementene har en rolle i utforming og forvaltning av nasjonens strategi. En fellesnevner er likevel at det enkelte forskningsmiljøes nasjonale tilhørighet synes å påvirke deres anvendelse og forståelse av strategisk kultur som analyseverktøy.

I sum har dette medført at det ikke finnes noen enighet om en felles allmenn definisjon av strategisk kultur. Rashed Uz Zaman kommenterer derfor tørt at "...the concept of strategic culture is as dangerous as an unmarked minefield on a dark night."⁴⁷ På tross av disse utfordringene, ser jeg likevel behov for å avgrense forståelsen og definisjonen av strategisk kultur. Dette er nødvendig for senere å kunne anvende strategisk kultur som analyseverktøy. Jeg anser det som hensiktsmessig at definisjonen både reflekterer det seneste innenfor aktuell forskning, og samtidig er mest mulig vid og operasjonaliserbar. Følgende definisjon fyller langt på vei disse kriteriene:

[S]trategic culture [...] is a set of shared formal and informal beliefs, assumptions, and modes of behaviour, derived from common experiences and accepted narratives (both oral and written), that shape collective identity and relationships to other groups, and which determine appropriate ends and means for achieving security objectives.⁴⁸

3.1.1 Strategisk kultur som teoretiske perspektiv

Definisjonen overfor gir kun en overordnet forståelse. Det er derfor nødvendig å gå nærmere inn i enkelte forhold knyttet til både oppbyggingen og forvaltningen av en aktørs strategiske kultur. Jeg vil særlig vektlegge mulige kilder til strategisk kultur. Avslutningsvis vil jeg kort gjøre rede for hvordan jeg vil anvende strategisk kultur som teoretisk perspektiv videre i oppgaven.

3.1.1.1 Kilder til strategisk kultur⁴⁹

Definisjonen gir et innblikk i enkelte av de forholdene litteraturen nevner som kilder til en aktørs strategiske kultur. Jeg vil her kort gå gjennom de mest sentrale kildene, og disse må ses som

⁴⁵ Lantis & Howlett, 2007:85-86

⁴⁶ Klein, 1991: 5

⁴⁷ Zaman, 2009:69

⁴⁸ Sek. ref. Adamsky, 2008b:12

⁴⁹ Lantis & Howlett, 2007:86-88; Howlett & Glenn, 2005:121-122

generiske og allmenne. Det er imidlertid viktig å poengtere at listen over kilder ikke er uttømmende, samtidig som den enkelte kilde kan ha større eller mindre betydning avhengig av hvilken aktør en analyserer.

Geografi og geostrategisk beliggenhet. Denne faktoren blir av flere forskere ansett som en av de fremste kildene til en stats strategiske valg. Dette kan dreie seg om nærhet til stormakter, som i tilfellet Norge og Finland versus Russland, eller geografisk beliggenhet i et strategisk viktig område. Rene geografiske forhold som areal og topografi kan også påvirke en stats strategiske valg. Russland/ Sovjetunionen har tradisjonelt utnyttet sitt enorme areal som strategisk dyp i den hensikt å kraftsamle egne stridskrefter og ressurser, samtidig som motstanderens ressurser og stridskrefter har blitt strekt og kraftspredd.

Klima er en annen mulig faktor i utviklingen av en strategisk kultur. Eksempel på dette kan være stater der spesielle klimatiske forhold som streng kulde og snø kan brukes til egen fordel. Blant annet utnyttet Sovjetunionen dette bevisst under annen verdenskrig, og de erfaringene sovjeterne høstet har i stor grad blitt med videre i sovjetisk og senere russisk sikkerhetstenkning.

Ressurstilgang, herunder tilgang til naturressurser, kan være en avgjørende faktor i utviklingen av strategisk kultur. Både historiske og nåtidige eksempel viser dette. Japans ekspansjon på 1930-tallet kan i stor grad forklares ut i fra landets mangel på egne naturressurser, mens USAs militære engasjement i Gulf-regionen av mange analytikere blant annet forklares med bakgrunn i USAs behov for stabile og sikre oljeleveranser fra regionen.

Historie og erfaringer. Stater har normalt sin egen distinkte historiske arv. Dette anses som en meget sentral kilde til strategisk kultur. Eksempelvis vil stater med en historie med store interne demografiske utfordringer og konfrontasjoner, trolig anta en strategi som sikrer intern stabilitet og ro. På samme måte vil den strategiske kulturen til stater som gjentatte ganger har vært gjenstand for okkupasjon og undertrykkelse fra andre stater påvirkes og formes. De baltiske statenes strategiske valg etter den kalde krigen kan tjene som eksempel på dette. Litteraturen nevner også forhold knyttet til staters historiske posisjon i de internasjonale maktrelasjonene som mulige kilder til strategisk kultur. Hvorvidt staten har en fortid som kolonimakt eller koloni, småstat eller tidligere stormakt, er alle forhold som kan påvirke deres strategiske kultur.

Politisk styresett og militær struktur. Strukturene, graden av åpenhet og folkelig påvirkning i statens politikk har stor betydning for en stats strategiske kultur. Der demokratier kjennetegnes av åpenhet og streng kontroll av de militære etablisementene, har en ved mer autoritære styresett ofte sett tendenser til at militærmakten har hatt større reell makt over statsdannelsen. Innefor militære etablisementer kan forhold knyttet til grenvis rivalisering,

posisjonering og tradisjonelle maktrelasjoner også være en betydelig kilde til strategisk kultur. Hvorvidt militærmakten bygges opp rundt verneplikt eller vervede mannskaper anses også å påvirke den strategiske kulturen.

Myter og symboler kan være sterke emosjonelle og politisk ladede forhold som påvirker en stats strategiske kultur. Et historisk eksempel på dette er “Dolkestøtslegenden” som ble aktivt utnyttet av nazistene i Tyskland før og under deres maktovertagelse i 1933. Et annet eksempel kan være flagg eller symboler som hakekors og hammer/sigd. Disse fungerer gjerne som “a socially recognized [symbol] of more or less common understanding and which provide a cultural community with stable points of reference for strategic thought and action.”⁵⁰

Nøkkelferker om strategi og militærmakt, blant andre Sun Tzu’s *Art of war*, *Vom Kriege* av Clausewitz, anses å påvirke ulike aktører i forhold til strategiske valg. I den vestlige kulturkretsen synes spesielt Clausewitz’ tilnærming til strategi og forståelse av krigens natur å ha stor betydning for grunnleggende strategisk tenking og handling.

Transnasjonale normer, generasjonsskifter og teknologi. Normer anses i denne sammenhengen som “...intersubjective beliefs about the social and natural world that define actors, their situations, and the possibilities of action.”⁵¹ Transnasjonale normer knyttet til militærmakt påvirker en stats strategiske kultur enten gjennom eksternt press eller ved at staten frivillig og aktivt antar disse normene. Generasjonsskifter kan ses i sammenheng med teknologi, ved at større teknologiske fremskritt kan bane veien for nye strategiske muligheter og utfordringer. Den såkalte “rail, rifle and telegraph”- revolusjonen i siste halvdel av 1800-tallet kan i så måte sammenlignes med dagens utvikling av globale kommunikasjonsløsninger. Begge er basert på ny teknologi og innbyr til omfattende sikkerhetspolitisk utnyttelse, samtidig som den nye teknologien innebærer et helt nytt sett med sikkerhetsmessige utfordringer.

Et siste forhold, som i liten grad er vektlagt i eksisterende litteratur, er *langvarige (internasjonale) militære engasjement*. Erfaringer fra slike militære operasjoner kan over tid påvirke myndighetenes oppfatning av militærmaktens rolle som et politisk anvendbart verktøy, herunder sette nye grenser for hva en bruker militærmakten til. Samtidig kan langvarige militære operasjoner medføre så vel organisatoriske som profesjonsmessige endringer innad i militærmakten.⁵² Det langvarige internasjonale, herunder norske, militære engasjementet i Afghanistan, kan tjene som eksempel på dette. Etter 8 år er det en stadig økende erkjennelse av at det ikke er en militær løsning på utfordringene i Afghanistan, like lite som det er en autonom sivil løsning. Erkjennelsen er følgelig at det er behov for et tettere sivil-militært samarbeid, der

⁵⁰ Sek. ref. Lantis & Howlett, 2007:88

⁵¹ Ibid.

⁵² Haaland, 2008:244-245

så vel sikkerhetsmessig som samfunnsmessige utfordringer ses under ett og imøtekommes med samkjørte sivil-militære tiltak.⁵³ For Norges del tyder mye på at spesielt Hæren har opplevd profesjonmessige endringer som følge av engasjementet i Afghanistan. Den pågående debatten omkring “krigerkulturen” i Hæren er et synlig eksempel på dette.⁵⁴ Videre kan det synes som det stadig økende trusselnivået i Afghanistan har medført en større bevissthet omkring kvaliteten på de avdelingene som sendes ut, herunder vurderinger knyttet til de etiske aspektene ved å nytte mannskaper og befal i krig som ikke har tilstrekkelig ferdighetsnivå.⁵⁵

Strategisk kultur i bredt kan også endres over tid. Det er særlig påvirkning fra den statsvitenskapelige konstruktivismen som har bidratt til større bevissthet omkring dette.⁵⁶

3.1.1.2 Anvendelse av strategisk kultur i denne studien

Med henvisning til denne studiens forståelse av strategisk kultur er nettopp “...appropriate ends and means for achieving security objectives.”⁵⁷ helt sentralt. Jeg vil identifisere noen forhold som kan anses å være kildene bak henholdsvis Norges og Hezbollahs strategiske kultur. Dette er avgjørende for å forstå de valg og beslutninger som ligger til grunn for strategiske målsettinger og de militære tiltakene som skal gjøre det mulig å oppnå disse. I forhold til Norge og norske landoperasjoner synes dette avgjørende, da mulighetene og begrensningene i de ulike kildene til vår strategiske kultur i stor grad bestemmer hvorvidt lærdommer fra Hezbollahs måte å operere på kan anses relevant i en norsk kontekst. Jeg forutsetter at Hezbollah som en ikke-statlig aktør har en egen distinkt strategisk kultur. Definisjonen inkluderer således også den typen aktører som ikke er eiere av et folkerettslig anerkjent territorium eller kjennetegnes ved andre geografiske og materielle særegenheter typiske for nasjonalstater.

3.1.2 Kjennetegn ved norsk strategisk kultur

Norge er et fjelland med spredt bosetting og lange avstander. Videre er landets nasjonale krigserfaringer primært ervervet gjennom krig på fjellet, som under felttoget ved Narvik i 1940, eller kamper i mer ubebodde områder. Terrenget koblet med det spesielle klimaet har gjort at

⁵³ Berdal, 2009

⁵⁴ Opedal, 2010; Reinertsen, 2010

⁵⁵ Hammerstad, 2009; Diesen, 2009:10

⁵⁶ Lantis & Howlett, 2007:94-95

Særlig tre forhold trekkes frem som drivere bak mulige omfattende endringer:

- 1) *Eksterne sjokk*. Denne typen hendelser kan på ulike måter utfordre en stats grunnleggende sikkerhetspolitiske holdning og strategivalg. 1990-tallets folkemord på Balkan er trukket frem som et eksempel på en type eksternt sjokk overfor flere europeiske stater, herunder særlig Tyskland (Hammerstad, 2009; Diesen, 2009:10)
- 2) *Dramatiske hendelser*, slik som krig, revolusjon og økonomisk kollaps kan også være drivere i en endringsprosess av statens strategiske kultur. “Aldri mer 9. april” – uttrykket i norsk sikkerhetspolitisk diskurs kan tjene som et godt eksempel i denne sammenhengen (Græger & Leira, 2005:47)
- 3) Endringsprosessene kan også inntreffe når *to eller flere av statens grunnleggende ideologiske, politiske eller strategiske holdninger settes opp mot hverandre*. Dette være seg basert på enten innenrikspolitiske eller internasjonale forhold. Et eksempel på dette kan være den norske deltakelsen i den ikke FN sanksjonerte militæroperasjonen i Kosovo våren og sommeren 1999.

dette har blitt ansett som en “styrkemultiplikator” og således bevisst utnyttet. Det er knapt tradisjon for bevisst å planlegge med strid i mer urbane og befolkningstette strøk. Kampen søkes ført i et terreng som antas å favorisere norske styrker, samtidig som en i størst mulig grad unngår å skade sivil bebyggelse og sivile. Sistnevnte må også ses i lys av Norges posisjon som et moderne vestlig demokrati med streng politisk styring av militærmakten samt forventningen om at det norske Forsvaret følger krigens lover.

Det tyske overfallet på Norge i april 1940 var en brutal påminnelse om Norges geostrategiske beliggenhet og betydning ved omfattende konflikter i Europa. Denne bevisstheten ble ytterligere forsterket gjennom den kalde krigen både i en regional kontekst ved Norges nærhet til Sovjetunionen, og trusselen om en global konflikt mellom NATO og Warszawapakten. Sikkerhetstrusselen fra Russland, tidligere Sovjetunionen, har vært og er fortsatt en betydelig faktor i enhver utforming av norsk strategi og militære konsepter. I denne konteksten ble det erkjent at Norge alene ikke var i stand til å ivareta sin sikkerhet i tilfelle et militært angrep. Medlemskapet i NATO fra 1949 har således betydd at det norske Forsvaret gjennom flere tiår har vært en integrert del av et vestlig forsvarssamarbeid. Innad i NATO har Norge særlig sterke bånd til USA, mens Hæren, særlig de senere årene, i tillegg har orientert seg mot Nederland og Tyskland. NATO-medlemskapet har medført at norsk forsvarsplanlegging, materiellinvesteringer og doktriner bør følge NATOs overordnede doktriner, krav og retningslinjer. Betydningen av dette synes ytterligere forsterket de senere årene, blant annet gjennom hyppigere norsk deltakelse i internasjonale operasjoner der interoperabilitet med allierte styrker er en forutsetning. Det samme er i og for seg tilfellet ved operasjoner i Norge, der enhver sikkerhetsmessig utfordring ut over episoder og mindre kriser ønskes håndtert slik at den omfatter Atlanterhavspaktens artikkel 5.⁵⁸

Forhold knyttet til Norges mer nærliggende historie og politiske tradisjoner har hatt og har fortsatt innvirkning på norsk strategisk kultur. Ståle Ulriksen argumenterer for at Forsvaret primært har hatt en nasjonsbyggende funksjon, der hensynet til nasjonsbygging og sosial utjevning blant annet gjennom verneplikten har veid tyngre enn fagmilitære behov.⁵⁹ Et problem med Ulriksens argumentasjon er at han i liten grad skiller mellom ulike historiske faser. Samtidig er det unektelig et poeng at Norge over tid utviklet et Forsvaret med stort volum, men som var relativt dårlig trent og utrustet med lavteknologiske våpen. Dette forsvaret har det siste tiår vært under sterkt press i og med innføring av stadig mer høyteknologisk og krevende materiell. Kombinasjonen av en galopperende prisutvikling, lang opptreningstid og trange

---

⁵⁷ Supra:24

⁵⁸ Evne til innsats, 2009:62-63

⁵⁹ Ulriksen, 2002:268-271

økonomiske rammer for Forsvaret, har medført at volumet på særlig landstyrkene er sterkt redusert, samtidig som den reelle beredskapstiden til de ulike avdelingene har sunket.⁶⁰ Likevel er det bred politisk enighet om å videreføre verneplikten, om enn i en noe mer tilpasset form. Dette, i følge tidligere forsvarssjef Sverre Diesen, på tross av at det beviselig er både samfunnsmessig dyrere og gir dårligere operativ tilgjengelighet og effekt.⁶¹ Et mest mulig egalitært befalskorps synes også fortsatt å være en politisk målsetting.

Norsk strategisk kultur er et produkt av flere faktorer. Mest fremtredende er folkeforsvarstradisjonen, opprettholdt gjennom blant annet verneplikt og sterk politisk styring av Forsvaret. Mye tyder imidlertid på at endring er i ferd med å tvinge seg frem, basert på kombinasjonen av teknologisk utvikling, internasjonale operasjoner, økende transnasjonalt samarbeide og trange økonomiske rammer. En stadig økende grad av profesjonalisering er et tegn på dette, men ikke mer enn at verneplikten fremdeles anses økonomisk, rekrutteringsmessig og samfunnsmessig nødvendig. Norges alliansetilknytning til NATO er også en svært viktig faktor som påvirker den strategiske kulturen, herunder er Forsvaret i større og større grad gjort interoperabelt med viktige samarbeidsland som USA, Tyskland og Nederland.

3.1.3 Kjennetegn ved Hezbollah's strategiske kultur

“They struggle for recognition...” var brigader (p) Elias Hannas oppsummering etter å ha lagt frem sitt syn på Hezbollah's strategiske kultur. Sjiamuslimene i Libanon har i følge Hanna gjennom historien alltid vært en pariakaste i Libanon, skviset mellom de større kristne og sunnimuslimske befolkningsgruppene. Hezbollah's strategiske kultur bygger derfor i stor grad på kampen for anerkjennelse og politisk innflytelse i Libanon.⁶²

Andre analytikere hevder at Hezbollah's strategiske kultur først og fremst er et produkt av religion. Ambisjonen om å etablere et islamsk teokrati i regionen står sterkt.⁶³ I denne konteksten er det nødvendig å bekjempe Israel, dog med en lang tidshorisont og de til enhver tid realistisk sett tilgjengelige midler. Hanna balanserer dette synet noe ved å vise til at religion riktignok er et viktig aspekt, men neppe har en så vidt sentral posisjon som disse analytikere hevder. Han påpeker imidlertid at religionen har stor betydning særlig innenfor to aspekter. Det første er religionens betydning i forhold til å tåle tap. For Hezbollah er drepte medlemmer og meningsfeller martyrer, hvis offer tjener så vel organisasjonens sak som den enkeltes selvoppfyllelse i religiøs forstand. For det andre har religionen stor betydning for relasjonen til

---

⁶⁰ Diesen, 2009:4-5

⁶¹ Ibid.:7-10

⁶² Hanna, 2010

⁶³ Biddle & Friedman, 2008:46

Iran.⁶⁴ Aksene Iran – Hezbollah kan tolkes slik at den med utgangspunkt både i religion og rene maktpolitiske forhold gir merverdi for begge parter. For Iran innebærer det mulighet til økt innflytelse i regionen, herunder indirekte mulighet til å ramme Israel. For Hezbollah innebærer støtte fra Iran mulighet til å bygge seg opp som en maktfaktor internt i Libanon, og mer effektivt kunne ramme Israel.

Hezbollah har kjempet en væpnet kamp både mot Israel og internt i Libanon siden 1982. Erfaringene gjennom hele denne perioden bidrar trolig sterkt til formingen av deres strategiske kultur. Videre har Hezbollah vært opptatt av å analysere den militær-teknologiske og doktrinmessige utviklingen i vesten generelt og Israel spesielt, herunder aktivt utnyttet lærdommer fra konflikter som i Irak og Afghanistan.⁶⁵ Dette etterlater særlig to inntrykk: For det første Hezbollah sine egne erfaringer fra Libanon, spesielt de 15 årene med geriljakrig mot IDF i det okkuperte Sør-Libanon. For det andre evne og vilje til stadig å tilpasse sin organisasjon, strategi og taktikk i forhold til motstanderen. Hezbollah sine strategiske kultur synes derfor sterkt påvirket av geriljakrigs-logikk, mens den samtidig gir rom for betydelig tilpasningsdyktighet. Et aspekt i denne sammenhengen er den folkelige støtten Hezbollah opplever blant sjabefolkningen i Libanon. Tillitsforholdet mellom Hezbollah og disse var absolutt nødvendig for å kunne føre en vellykket geriljakampanje mot IDF i Sør-Libanon. Hezbollah sine strategiske kultur innebærer dermed et nærmest symbiotisk forhold mellom “folk og forsvar”, der dette er en avgjørende forutsetning for Hezbollah sine strategi.

Hezbollah sine strategiske kultur er først og fremst preget av deres ønske om anerkjennelse og politisk innflytelse i Libanon. Religion har en sentral posisjon, men trolig primært ved at den gjør organisasjonen og dens tilhengere godt i stand til å tåle høye tap samt sikrer et tett og fruktbart forhold til Iran. Sistnevnte må også ses som et produkt av Irans maktpolitiske ambisjoner i regionen. Den strategiske kulturen preges også av geriljakrigs-logikk, der blant annet folkelig støtte anses som en suksessfaktor. Imidlertid synes det som at det innenfor dette rammeverket er en kultur for betydelig situasjonsbestemt tilpasning av så vel strategi, taktikk og teknikk.

3.2 Hybridkrig

3.2.1 Bakgrunn

I 2007 stod USA alene for 43 % av verdens totale forsvarsutgifter med et budsjett på svimlende 552,5 milliarder dollar. Neste land på listen var Storbritannia med kun 4,9 % av utgiftene. Ser en NATO-landene samlet samt enkelte utvalgte vestlig innrettede land utenfor alliansen slik som Australia, New Zealand, Japan og Sør-Korea, er deres samlede militære utgifter 74,5 % av

---

⁶⁴ Hanna, 2010

verdens totale forsvarsutgifter.⁶⁶ Ved å benytte betegnelsen “Vesten” på disse landene, ser en altså at viljen til å bruke betydelige ressurser på militærmakt er stor. Vesten, med USA i front har primært nyttet sine forsvarsinvesteringer til å utvikle konvensjonelle militære kapasiteter. Særlig fremtredende har denne trenden vært i USA, hvilket gjør at de fleste analytikere slutter opp om følgende erkjennelse:

Due to its economic and technological superiority, partly resulting from Globalisation, the US has unprecedented dominance in conventional military power. All actors – state or non- state – whether they wish the US well or ill, must take account of this military power, which renders the US essentially invincible in a conventional, force-on-force military confrontation.⁶⁷

3.2.1.1 Vestlig konvensjonell militærmakt og “Revolution in Military Affairs”

For å forstå USA og vestens konvensjonelle militære maktposisjon, er det nødvendig å vite hvilke nøkkelpasiteter som i sum utgjør dette. Konvensjonell militær kapasitet er i utgangspunktet myntet på motstandere som har tilsvarende konvensjonelle, distinkt gjenkjennbare militære kapasiteter. Dette kan være landstyrker, herunder uniformerte avdelinger med en tydelig kommandostruktur utrustet med stridsvogner, stormpanservogner osv. Maritime kapasiteter med overflatefartøyer og U-båter samt luftstyrker med jagerfly og kamphelikopter.

Den rivende teknologiske utviklingen på 1980 og 1990 tallet innenfor informasjonsteknologi innebar muligheter til å utnytte denne nye teknologien til militære formål. Den israelsk-amerikanske forskeren Dima Adamsky kaller denne utviklingen “Information-Technology Revolution in Military Affairs” (IT-RMA).⁶⁸ Teknologien ga muligheter til å utvikle våpensystemer med svært høy presisjon og lang rekkevidde, radikalt forbedret evne til å finne og identifisere mål samt forkorte den relative avstanden i tid og rom mellom sensor og effektor (typisk i form av et våpensystem). Sistnevnte forhold ble muliggjort ved å etablere kommando- og kontrollnettverk som knyttet de ofte geografisk atskilte delene i kampsystemene sammen, herunder med vekt på beslutningstakere, sensorer og effektorer.⁶⁹ Operasjonstempoet kunne derved økes betydelig, og operasjoner kunne gjennomføres parallelt istedenfor den tidligere sekvensieringen. Samtidig kunne mål bekjempes med stor presisjon på svært lange hold.

Adamsky påpeker at dette fikk konsekvenser for strukturen, operasjonskonseptet og ledelsen innenfor det amerikanske Forsvaret mot slutten av 1990 tallet. Det ble blant annet satset på luftmakt med mulighet til levere våpen med lang rekkevidde og høy presisjon og utvidet sensorkapasitet i alle dimensjoner. Landstyrkene ble numerisk slanket til fordel for en satsing på

---

⁶⁵ Brun, 2009:16, 29-34

⁶⁶The International Institute for Strategic Studies, 2009:447-452

⁶⁷ Complex Warfighting, 2004:3

⁶⁸ Adamsky, 2008a

⁶⁹ Ibid.

lettere, mer mobile og manøvrerbare landsystemer.⁷⁰ Koblingen av kampsystemene i nettverk gjorde at en raskt og effektivt kunne formidle relevant informasjon til de ulike delene av systemet. Dette gjør at situasjonsbevisstheten øker, samtidig som ønskede effekter mot motstanderen kan påføres av den til enhver tid best egnede effektør. Konseptene som understøttet dette operasjonskonseptet og måten å lede operasjoner på, var henholdsvis nettverksbasert forsvar (NBF) og effektbaserte operasjoner (EBO).⁷¹

3.2.1.2 Omtvistede soner

Det "IT-revolusjonerte" amerikanske forsvaret viste med all tydelighet hvilken konvensjonell overlegenhet det hadde både under invasjonen av Afghanistan i 2001 og under invasjonen av Irak i 2003. Dette gjør at flere analytikere, blant annet Krause, hevder at USA og deres allierte på mange måter har eliminert konvensjonell krig som en rasjonell måte å konfrontere Vesten på. Følgelig har denne konvensjonelle overlegenheten mange likhetstrekk og den samme effekten som den mer tradisjonelle og kjente atomvåpen-avskrekkingen.⁷² Vestens motstandere må derfor operere innenfor segmenter av stridssonen der de kan oppnå *komparativ likevekt eller endog fordeler*. Disse aktørene velger således "[to] operate in asymmetrical contest, below the US military's detection and engagement threshold."⁷³ Den amerikanske professoren Barry R. Posen sammenfatter logikken i denne utviklingen ved å beskrive de segmenter av stridssonen som kan utnyttes av Vestens motstandere som "Contested Zones".⁷⁴ Posen påpeker at disse sonene kan opptre i ulike dimensjoner.

For det første kan en "Contested Zone" være knyttet til valget av lende for kamphandlinger, som kystnære strøk, bebygde områder, fjell og skog/ jungel, der stridsavstandene er korte og kompleksiteten høy. Valg av våpen og tilhørende stridsteknikk i denne typen lende favoriserer godt trent og motiverte infanteristyrker, da teknisk avanserte våpen- og sensorsystemer mister mye av sin verdi sett i forhold til billigere håndholdte infanterivåpen og tradisjonell menneskebasert informasjonsinnhenting. Operasjoner i denne typen lende innebærer altså at en konvensjonelt utrustet og innstilt aktør mister mange av de fordelene en kan profittere på i andre typer mindre komplekst terreng.⁷⁵ For det andre påpeker Posen at motivasjonen til å slåss, tilgangen på motiverte rekrutter og inngående kjennskap til terrenget der striden føres er en annen dimensjon av "Contested Zone"-logikken.⁷⁶

---

⁷⁰ Adamsky, 2008a

⁷¹ Ibid.

⁷² Krause, 2007:19

⁷³ Ibid.:20

⁷⁴ Posen, 2003:22

⁷⁵ Ibid.:22-24

⁷⁶ Ibid.

Posen gir langt på vei en dekkende beskrivelse, men den kan meget vel utvides med ytterligere en dimensjon som synes å ha fått stadig økende betydning ved kriger og konflikter de seneste 15 til 20 årene. Sir Rupert Smith målbærer dette ved å påpeke at dagens kriger og væpnede konflikter i stor grad er “War amongst the people”.⁷⁷ Han sier videre at “[i]n fighting amongst the people the ultimate objective is to capture the will of the people...”⁷⁸ Ved krig og konflikt i dagens samfunn, hevder Smith, kan en ikke nytte militærmakt som det eneste virkemidlet for å påføre motstanderen sin vilje og derigjennom oppnå strategiske eller politiske målsettinger. Militærmakten får derfor i større grad rollen som fasilitator, og er kun et av flere virkemidler i kampen om folkets *vilje*.⁷⁹ I “War amongst the people” er folkets persepsjoner og informasjonstilgang avgjørende i forhold til påvirkning av viljen. Smith sammenfatter dette resonnementet slik:

We must understand that information is the currency of these engagements [in war amongst the people], and while firepower is the currency of the battle, battles must be chosen and conducted for the information they transmit and gain to our advantage.⁸⁰

Kampen om folkets vilje er en abstrakt dimensjon, men samtidig en avgjørende “Contested Zone” i dagens kriger og konflikter. Brigader Itai Brun gir dimensjonen et mer praktisk innhold når han påpeker at vestlige styresmakter er svært sensitive for stemningsendringer i opinionen;⁸¹ les den til enhver tid gjeldende vilje i den vestlige opinionen til å støtte pågående engasjement og offer i kriger og konflikter. Brun påpeker videre at opinionen særlig påvirkes av egne tap, egne styrkers utilsiktede skade på sivil infrastruktur og sivile generelt, samt av samfunnsmessige belastninger knyttet til deltakelse i langvarige konflikter.⁸² Aktører, både statlige og ikke-statlige, som konfronterer Vesten velger en eller flere av disse “Contested Zones” som sine kamparenaer. Eksempler på denne typen aktører og tilhørende konflikter er Al-Qaida og angrepene på USA 11/9-2001, Taliban i Afghanistan fra 2002- og Hezbollah i Sør-Libanon sommeren 2006.

3.2.1.3 Aktørbildet

Aktørbildet har i tråd med disse utviklingstrekkene knyttet til krigens karakter vist en tydelig trend de seneste 10 til 15 årene. Statlige aktører som konfronterer Vesten er i utgangspunktet sårbare for konvensjonell militærmakt, blant annet ved å ha en lett gjenkjennbar struktur og statsadministrasjon, en økonomi som er avhengig av internasjonal handel og markedspriser samt identifiserbare og distinkte militære strukturer. Ikke-statlige aktører kan derimot unngå disse lett identifiserbare og sårbare elementene, blant annet ved å operere skjult, etablere løse strukturer og

---

⁷⁷ Smith, 2007

⁷⁸ Ibid:34

⁷⁹ Smith, 2007

⁸⁰ Ibid.:39-40

⁸¹ Brun, 2009:19

utnytte kommersielle informasjonskanaler for kommando og kontroll.

Videre viser utviklingen at enkelte nasjonalstater som verken har evne, vilje eller en internasjonal posisjon til å bygge en militærmakt etter vestlig mønster og kvalitet, transformerer sine militære strukturer i en mer “irregulær retning”. Et eksempel på dette er Syria som i større og større grad prioriterer godt trente infanteristyrker utrustet med moderne bærbare flatbane- og panservernvåpen på bekostning av tyngre og mer konvensjonelt innrettede panseravdelinger. Luftforsvar og marine har kun en utvidet “kyst og luftvakt”-rolle.⁸³ Striden planlegges ført i komplekst lende, fortrinnsvis bebygde områder med forberedte stillingsområder, hvilket favoriserer infanteristrid og i stor grad nøytraliserer potensielle motstanderes konvensjonelle kapasiteter.⁸⁴

3.2.2 Utvikling av begrepet hybridkrig som teoretisk perspektiv

Hybridkrig som teoretisk perspektiv har som utgangspunkt at tradisjonelle militærteoretiske retninger ikke fullt ut fanger opp hvordan enkelte aktører tilnærmer seg og gjennomfører krig. Ei heller synes disse teoriene å danne et fullgodt grunnlag for å predikere i hvilken retning Vestens motstandere vil utvikle seg i fremtiden, gitt at Vesten fortsatt velger og evner å beholde sin konvensjonelle overlegenhet. Erin M. Simpson reflekterer rundt dette, i det hun omtaler som en diskurs hvor “[t]his limited theorizing has hampered our ability to fully understand the broad range of conflicts we observe in the international system, including these “new” hybrid wars currently dominating our attention.”⁸⁵

Den amerikanske analytikeren Frank G. Hoffmann har vært sentral i den teoretiske utviklingen og forståelsen av begrepet hybridkrig. Blant annet med bakgrunn i de overnevnte perspektivene, argumenterer Hoffman for at dagens utvikling viser at fremtidens motstandere av Vesten vil bestå av aktører som anvender et vidt spekter av strategier, operasjonsdomener, taktikker, metoder og materiell. Disse aktørene vil utkjempe en type krig som best kan beskrives som *hybridkrig*. Hybridkrig vil således “...blend the lethality of state conflict with the fanatical and protracted fervor of irregular warfare.”⁸⁶ Han definerer hybridkrig slik:

An adversary that simultaneously and adaptively employs a fused mix of *conventional weapons, irregular tactics, terrorism and criminal* behaviour in the battle space to obtain their political objectives.⁸⁷ (min utheving).

---

⁸² Brun, 2009:19

⁸³ Ibid.:24

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Simpson, 2005:4

⁸⁶ Hoffman, 2007:28

⁸⁷ Hoffman, 2009b:15

Denne miksen av metoder og aktiviteter kan bli utført av forskjellige grupperinger eller sågar en og samme gruppering. Kjernen er dog at aktiviteten er *operasjonelt og taktisk samordnet innenfor ett og samme operasjonsområde* slik at størst mulig synergieffekt oppnås. Videre argumenterer Hoffmann for at aktører som fører hybridkrig oppnår økt effekt når de integrer og synkroniser irregulære og regulære enheter innenfor ett og samme operasjonsområde og oppdragssegment. Dette gjør at de irregulære enhetene "...attempts to become operationally decisive rather than just protract the conflict, provoke overreactions or extend the costs of security for the [adversary]."⁸⁸

Jeg finner det nødvendig å nevne ytterligere en svært sentral dimensjon ved forståelsen av teorien. Slik jeg forstår den, beskriver teorien at aktører som utkjemper denne formen for krig *i utgangspunktet* planlegger, setter sammen og synkroniserer sin styrke, materiell og strategi slik at de er i stand til å føre hybridkrig. Hybridkrig, jamfør definisjonen, er derfor en aktørs bevisste handling og tilnærming til krig.

3.2.3 Operasjonalisering av hybridkrigsteorien

Hoffmans definisjon av hybridkrig består av fire hovedkomponenter. For å kunne operasjonalisere definisjonen med henblikk på denne oppgavens problemstilling, vil jeg først gå nærmere inn i disse fire komponentene. Avslutningsvis vil jeg analysere hvilke effekter denne formen for krigføring skaper.

3.2.3.1 Definisjonens fire komponenter

Hybridkrig kan langt fra sies å være en ny type krigføring, ei heller bidrar dette perspektivet særlig til forståelsen av dynamikken i det globale trusselbildet. I sum utgjør imidlertid en kombinasjon av de fire komponentene *en* form og tilnærming til krigføring som vel og merke har spredte historiske røtter, men som i følge svært mange analytikere synes å bli normalen på kort og midlere sikt.⁸⁹

Konvensjonelle kapasiteter

Stridsvogner, jagerfly, fregatter og en omfattende militær kommando- og kontrollinfrastruktur er alle eksempler på konvensjonelle kapasiteter. Disse kapasitetene er imidlertid, på tross av sin beviselige verdi på stridsfeltet isolert sett, ikke hensiktsmessige kapasiteter for en aktør som utøver hybridkrig. Våpensystemer og øvrig infrastruktur bør tvert imot være av en slik art at de i minst mulig grad detekteres av vestens konvensjonelle etterretnings- og overvåkningssystemer og gjøres sårbare for langtrekkende presisjonsleverte våpensystemer. Følgelig etterstrebes kapasiteter som har lav signatur, er enkle å skjule og flytte. Eksempel på denne typen

⁸⁸ Hoffman, 2007:29

⁸⁹ Hoffman, 2009b:18

konvensjonelle våpensystemer er ulike typer panservernvåpen, håndvåpen i ulike kaliber, langtrekkende rakettsystemer mot sjø og landmål, håndholdte luftvernsystemer og håndholdte krypterte taktiske sambandssystemer. Denne typen våpensystemer har fått stadig økende effekt, herunder presisjon og dødelighet. I tillegg har tilgjengeligheten økt. Kommersielt tilgjengelig teknologi har gjort at disse våpensystemene kan bygges og videreutvikles av også ikke-vestlige stater slik som Russland, Iran, Kina, India, Pakistan og Nord-Korea.

Irregulær taktikk og krigføring

Colin Gray påpeker at begrepet “irregulær” i seg selv er tilnærmet intetsigende. Det får først innhold og mening når en ser det opp i mot en motstander, hans kapasiteter og strategiske kultur.⁹⁰ Følgelig vil det for en aktør hvis strategiske kultur foreskriver skjulte operasjoner, bakhold, og “skyt og flytt taktikk” fremstå som irregulært å gjennomføre militære operasjoner i åpent lende med store kraftsamlede formasjoner. Begrepet irregulær i denne sammenhengen får derfor først mening når en tar utgangspunkt i et vestlig perspektiv og strategisk kultur.

En aktør som anvender irregulær taktikk mot vestlige aktører vil søke å unngå direkte og åpen konfrontasjon med en antatt sterkere regulær aktør. Den irregulære aktøren vil normalt skjule sine svakheter og velger derfor krigføringsmetoder som er mer indirekte, som bakhold, subversjon, bruk av miner og improviserte sprengladninger samt målrettede angrep mot sårbare noder hos motstanderen.⁹¹ Sistnevnte kan innebære alt fra målrettede likvidasjoner av motstanderens nøkkelpersonell til bruk av avanserte våpen- og IT-systemer for å påvirke satellittbasert kommunikasjon eller militær og sivil webbasert samhandling.⁹² Den amerikanske forskeren Graham King argumenterer for at en irregulær krigføringskampanje oppnår suksess ved å tilrive seg initiativet innenfor dimensjonene tid, rom, støtte og legitimitet.⁹³

Dimensjonen *tid* henspeiler på to forhold som begge er knyttet nært sammen og tjener til den irregulære aktørens fordel. En langvarig konflikt vil for det første slite og trøtte ut den konvensjonelle (vestlige) motstanderen, slik at de til slutt oppgir sitt engasjement.⁹⁴ Dette henspeiler blant annet på den konvensjonelle vestlige forventningen om avgjørende militær seier i korte og kosteffektive kampanjer.⁹⁵ For det andre vil en langvarig konflikt være hensiktsmessig både i forhold til egne sympatisører og opinionsmessig legitimitet.⁹⁶

Rom innebærer at den irregulære aktøren kan velge hvor og når han vil slåss. Terrenget som velges er de tidligere nevnte “Contested Zones” der det gis mulighet til å operere skjult,

⁹⁰ Grey, 2007:43

⁹¹ Krause, 2007:22

⁹² Hoffman, 2007:28

⁹³ King, 2005

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Brun, 2009:19

oppnå lokal styrkeoverlegenhet samt maksimalt utnytte egne tilgjengelige våpen og stridsteknikk. Videre kan kjennskap til terrenget og beskyttelse fra lokalbefolkningen utnyttes for å oppnå høy mobilitet og lav signatur.

Støtte gjelder både internt og eksternt. Intern støtte må opparbeides i operasjonsområdet i den hensikt å sikre den irregulære aktøren tilstrekkelig handlingsrom, både i forhold til informasjonsinnhenting, bevegelsesfrihet, beskyttelse, logistikk og mannskapstilgang. Ekstern støtte kan være alt fra våpen og ammunisjon, økonomisk støtte, trening, uhindret grensepassering inn i naboland til politisk og moralsk støtte fra internasjonale aktører.⁹⁷

Legitimitet viser til viktigheten av å fremstå med et budskap og en misjon som anses moralsk, etisk, politisk og gjerne religiøst legitim. Egen legitimitet oppnås følgelig både gjennom egne handlinger og uttalelser, men også gjennom å aktivt delegitimere motstanderen ved å utnytte etniske, etiske, politiske og religiøse motsetninger. Propagandamessig utnyttes i tillegg ethvert brudd på krigens folkerett eller andre internasjonale konvensjoner motstanderen måtte krenke.

Terror

Terror har til en viss grad blitt et moteord som brukes i svært mange sammenhenger. Det verserer derfor en rekke oppfatninger og definisjoner av terrorisme. En mulig definisjon er:

Terrorisme er en ikke-statlig aktørs systematiske bruk av vold og ødeleggelse – eller trusler om dette – mot ikke-stridende med sikte på å skape en tilstand av frykt, få oppmerksomhet om en politisk sak og å påvirke også andre enn de direkte ofrene for terroraksjonen.⁹⁸

En terrorhandling er dermed større enn selve handlingen, og den må følgelig ses i sammenheng med det politiske budskapet handlingen er ment å budbringe, samt den frykten det skaper i og blant den angrepne befolkningen.⁹⁹

Større tilgang til ukonvensjonelle midler som improviserte kjemiske, biologiske og kjernefysiske våpen samt for eksempel kommersielle fly som presisjonsvåpen, har økt terrororganisasjonens potensiale for å påføre tap, spre frykt og samtidig skaffe seg global oppmerksomhet. Samtidig kan den politiske og opinionsmessige dynamikken knyttet til denne typen terroraksjoner medføre at den/ de angrepne statene presses til å iverksette mottiltak.¹⁰⁰

Logikken i å provosere statlige mottiltak med bakgrunn i omfattende terrorangrep er godt beskrevet av den australske obersten David Kilcullen i boken *The Accidental Guerrilla*. Han

---

⁹⁶ King, 2005

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Romarheim, 2009

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Ibid.

argumenterer der for at ekstremt voldelige aksjoner ofte har til hensikt å generere statlige motreaksjoner (gjærne overreaksjoner) som siden utnyttes av terrororganisasjonen til å samle sympati, støtte og til slutt generere ytterligere motstand mot den aktuelle statsmakten.¹⁰¹ Et eksempel på dette er i følge Kilcullen Al-Qaidas angrep på World Trade Center som var designet for å generere massiv amerikansk gjengjeldelse som i sin tur skulle være gnisten til et omfattende islamsk opprør.¹⁰²

Kriminalitet

Hoffman argumenterer for at kriminalitet er "...[t]he disruptive component of Hybrid Wars."¹⁰³ For det første innebærer kontroll over kriminell aktivitet som vinningsforbrytelser, smugling eller narkotikahandel, muligheter for inntekter til aktører som utøver en form for hybridkrig.¹⁰⁴ Talibans knytning til opiumdyrking i Afghanistan og videresalg av heroin er et godt eksempel på dette. For det andre vil en kriminalisering av samfunnet være til fordel for aktører som ønsker å destabilisere og undergrave sentrale myndigheter i en region.¹⁰⁵ Omfattende kriminell aktivitet som favner alle lag av samfunnet vil på sikt undergrave sentralmyndighetenes autoritet, deres mulighet til å opprettholde generell lov og orden samt evne til å iverksette og gjennomføre øvrige tiltrengte samfunnsreformer. Aktører som utøver hybridkrig kan således utnytte et korrump statsapparat og en sivilbefolkning som har få om noen alternativer til å innrette seg etter de kriminelle organisasjonenes krav og retningslinjer.

3.2.3.2 Effekter av hybridkrig

Brun argumenterer for at både statlige og ikke-statlige aktører som Syria, Iran, Irak, Hamas, Hezbollah og Al-Qaida gjennom flere tiår har utviklet en form for krigføring som har seks bærende komponenter.¹⁰⁶ Disse komponentene fremkommer riktignok som et resultat av en analyse basert på styrkebalansen og den strategiske situasjonen i Midt-Østen, men jeg anser at denne situasjonen har så vidt store likhetstrekk med Hoffmans mer generiske og globale teoretiske tilnærming at en kobling mellom disse to teoretikerne er mulig og ikke minst fruktbar. Videre kan Hoffmans argumentasjon gjennom bruk av eksempler tyde på at nettopp utviklingen og aktørbildet i Midt-Østen er den sterkeste driveren for utviklingen i retning av hybridkrig.¹⁰⁷ Gjennom en strategisk og operativ tilnærming sentrert rundt disse komponentene, mener Brun at disse aktørene har særlig tre fordeler når de står overfor en konvensjonell motstander (for

---

¹⁰¹ Kilcullen, 2009:30

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Hoffman, 2007:29

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Brun, 2009:22

¹⁰⁷ Hoffman, 2007:35-42

eksempel Israel).¹⁰⁸ Først og fremst er dette evnen til å *vedlikeholde kampkraft over tid*, herunder evne til å absorbere et konvensjonelt angrep uten å bli nedrent. Dernest har de evne til å oppnå en betydelig *avskrekkende effekt*, både i forhold til tapspåføringskapasitet og de antatte menneskelige, materielle og omdømmemessige kostnadene en konflikt vil medføre. Avslutningsvis gjør denne formen for krigføring det mulig å ha en *utmattelsesstrategi* der hensikten er å “vinne ved å ikke tape”.

I den Australske hærens *Future Land Operating Concept: Complex Warfighting*,¹⁰⁹ er grunnlaget nært knyttet til Bruns argumentasjon. Utgangspunktet er asymmetri i forhold til såkalte “defeat threshold”; altså i hvor stor grad en må nedkjempe en motstander for å vinne¹¹⁰. Vestlige styrker synes å ha en relativt høy taktisk tapsterskel ved at de som regel gjennom bruk av moderne våpen og en robust konvensjonell organisasjon er i stand til å vinne de fleste trefninger og slag på taktisk nivå. Tilsvarende synes motstandere av vesten å ha en relativt sett lav taktisk tapsterskel. Aktører som fører hybridkrig søker å øke denne terskelen og har til en viss grad lykkes med det. Dog vil trolig vestlige styrker fortsatt være overlegne også i fremtiden, forutsatt at de er villig til å bære kostnadene i soldatliv, materiell og øvrige ressurser.

Imidlertid, hevdes det i *Complex Warfighting*, synes denne situasjonen å være diametralt motsatt på strategisk nivå. Vestlige demokratiske lands strategi blir sterkt påvirket gjennom hjemlig og internasjonalt politisk press samt strømninger i opinionen. Dette kan få utslag i selvpålagte restriksjoner eller sågar ensidig uttrekning. En kan dermed oppleve at vestlige aktører, selv om de har vunnet hvert eneste taktiske slag, fremstår som konfliktens tapende part. USAs endelige uttrekning fra Vietnam i 1975 passer på mange måter inn i denne beskrivelsen. Potensielle motstandere av vesten, både ikke-statlige og statlige aktører synes på sin side å ha en langt høyere tapsterskel. Dette kan skyldes at relativt autonome ikke-statlige grupperinger og autoritære og isolerte statlige aktører i mindre grad påvirkes av politisk og opinionsmessig press lokalt, regionalt og internasjonalt. En aktør som fører hybridkrig vil derfor søke å øke sin taktiske tapsterskel samtidig som den allerede høye strategiske tapsterskelen vedlikeholdes og forsterkes. Dette kan få den indirekte effekten at *motstanderens (Vestens) strategiske tapsterskel senkes*.

3.2.4 Hybridkrig som teoretisk perspektiv – utfordringer

Stephen Biddle og Jeffrey A. Friedman analyserer i sin artikkel *The 2006 Lebanon Campaign and the Future of Warfare: Implications for Army and Defence Policy*, Libanonkrigen innenfor dikotomien gerilja- og konvensjonell krig. De påpeker at militærteorien i liten grad tar for seg

¹⁰⁸ Brun, 2009: 20-21

¹⁰⁹ *Complex Warfighting*, 2004

¹¹⁰ *Ibid.*:7

måter å føre krig på som havner mellom ytterpunktene gerilja- og konvensjonell krig. De er imidlertid skeptiske til å forholde seg til hybridkrig som *en* særegen form for krigføring, først og fremst fordi de langt fleste historiske eksempler viser at krigføring faktisk verken er en ekstrem form for geriljakrig eller konvensjonell krig. Hybridkrigsteorien blir dermed for vid og upresis, herunder er den i følge Biddle og Friedman en sterk forenkling av kompleksiteten i hvordan ulike aktører, både statlige og ikke-statlige tilnærmer seg krig.¹¹¹ På den andre siden hilser de hybridkrigsteorien velkommen ved at den bryter opp overforenklingen i dagens dikotomi mellom gerilja- og konvensjonell krig.¹¹²

I denne sammenhengen kan det synes forvirrende å bruke samlebetegnelsen *irregulær taktikk*. Irregularitet er aktøravhengig, altså er det først når en har analysert partenes strategiske kultur og kapasiteter begrepet får innhold. I forlengelsen av dette kan det synes som om Hoffmans definisjon av hybridkrig er utledet primært med hensyn til å bedre forstå og analysere vestens motstandere. Dette kan tyde på at det er en vestlig verdensanskuelse som er utgangspunktet for avgrensingen av både irregularitet, terror og kriminalitet. Hva som er terror og kriminalitet, eller for den sakens skyld hvem som er terrorister og kriminelle, er kontekst- og kulturavhengig. Eksempelvis ble den norske hjemmefrontens aksjoner ansett som terrorisme av den tyske okkupasjonsmakten, mens det av den norske befolkningen og regjeringen i London ble ansett som legitim frihetskamp.

Brigader (p) Gideon Avidor på sin side avfeier teorien omkring hybridkrig ved å vise til at krig alltid har handlet om asymmetri og å utnytte komparative fordeler i forhold til motstanderen. Han mener således at teorien ikke gir det nødvendige nye perspektivet for å fange opp de faktorene som er drivere i så måte. Avidor påpeker blant annet at Hezbollah klarte å tilpasse seg og komponere en strategi som ga visse asymmetriske fordeler i forhold til Israel og IDF.¹¹³ Russel W. Glenn utvider dette perspektivet noe ved å påpeke at hybridkrigsteoriens fokus på koordinert anvendelse av ulike tilnærminger, både militære og sivile, minner sterkt om det mye omtalte konseptet *Comprehensive Approach*.¹¹⁴ Samtidig hevder han på samme måte som Biddle og Friedman at hybridkrigsteorien kun er anvendbar gitt en spesifikk trussel.¹¹⁵

Under kampene i Normandie i 1944 samvirket den irregulære franske motstandsbevegelsen med de konvensjonelle allierte invasjonstyrkene. Samvirket var innenfor

---

¹¹¹ Biddle & Friedman, 2008:28-29

¹¹² Ibid.:29

¹¹³ Avidor, 2010

¹¹⁴ Glenn, 2009

Jeg legger følgende definisjon av *Comprehensive Approach* til grunn: "...a comprehensive approach "uses all elements of power necessary to address all the systems in an environment that play a role in the crisis or issue at hand"."(Sek.ref. Glenn, 2009)

¹¹⁵ Ibid.

samme operasjonsområde, det var til tider koordinert og det foregikk i noe grad på taktisk nivå. Deler av krigen i Normandie kan derfor sies å falle inn under hybridkrigsbegrepet. Ut over motstandsbevegelsens aksjoner umiddelbart før og under den innledende fasen av invasjonen, var samvirket imidlertid preget av *ad hoc* planlegging og at det fortløpende oppstod muligheter for samarbeid. Jeg oppfatter derimot ikke deler av Normandieoperasjonen som en hybridkrig, da de vestallierte i utgangspunktet verken hadde planlagt eller satt sammen styrker og strategi med tanke på å føre denne formen for krig. Etter mitt skjønn er det den grunnleggende sammensettingen av styrker og strategi, herunder samordning av irregulære og regulære kapasiteter og tilnærminger som er det mest sentrale elementet i hybridkrigsteorien, og det som gjør den fruktbar og interessant. Videre synes det ikke som et problem å avklare irregularitet for denne studiens formål. Partene i så vel caset som i drøftingen omkring hybridkrigens relevans i en norsk kontekst er kjent.

4 Den andre Libanon-krigen

Dette kapitlet omhandler Hezbollah og deres tilnærming til, forberedelser for, og gjennomføring av krigen i Libanon sommeren 2006. For å forstå hendelsene under krigen, er det imidlertid først nødvendig å se noe tilbake i tid. Jeg vil derfor kort gjøre rede for de viktigste hendelsene i forholdet mellom Libanon, Hezbollah og Israel i perioden 1978 og frem til 2006. Jeg vil samtidig beskrive og analysere utviklingstrekkene i respektive Hezbollah, Israel og IDF i samme tidsrom, med vekt på perioden 2000 til 2006. Selve krigen, fordelt på tre faser, vil jeg beskrive relativt kort og kun de viktigste hendelsene vil bli omtalt. Kapitlet avsluttes ved å analysere partenes strategi samt vurdere Hezbollahs operasjoner under krigen opp mot det teoretiske rammeverket jeg har beskrevet.

4.1 Veien til krig

4.1.1 Konflikten fra 1978 til 2000

Den 19. mars 1978 godkjente FNs sikkerhetsråd Resolusjon 425 og 426.¹¹⁶ Resolusjonene uttrykte sterk bekymring for det økende voldsnivået i Libanon samt inneholdt beslutningen om å etablere en FN-styrke i Sør-Libanon under betegnelsen United Nations Interim Force in Lebanon (UNIFIL). Bakgrunnen for resolusjonene var de pågående kampene mellom Palestine Liberation Organization (PLO) og IDF i Sør-Libanon. Foranledningen for det økte voldsnivået var PLOs operasjoner mot Israel med utgangspunkt i Sør-Libanon, hvilket i mars 1978 resulterte i Israelsk invasjon av Sør-Libanon.¹¹⁷ Dette var første gang IDF gikk inn i Libanon med substansielle styrker, og må ses i lys av Israels uttrykte behov for å etablere en buffersone langs sin nordre grense i den hensikt å redusere PLOs angrep inn mot Israel.

Verken innsettingen av UNIFIL eller IDF's vedvarende tilstedeværelse i Sør-Libanon satte en stopper for PLOs angrep mot Israel. Dette gjorde at Israel i 1982 iverksatte en ny omfattende invasjon av Libanon. Operasjon *Peace for Galilee* hadde som målsetting å eliminere trusselen fra PLO, herunder nøytralisere deres evne til å gjennomføre militære operasjoner, og IDF inntok relativt hurtig Beirut og nedkjempet PLOs militære kapasiteter.¹¹⁸ I de påfølgende tre år okkuperte IDF Libanon helt nord til Beirut, men opplevde en stadig økende motstand blant den libanesiske befolkningen, herunder særlig fra islamske grupperinger. I kjølvannet av IDF's invasjon i 1982 ble Hezbollah opprettet, trolig med sterk moralsk og ressursmessig støtte fra Iran og Syria.¹¹⁹ Hezbollah tok opp arven fra PLO og fremsto i årene etter som den fremste islamske motstandsorganisasjonen rettet mot Israels okkupasjonen av Libanon. Den vedvarende motstanden og angrepene på IDF samt de omfattende kostnadene ved å okkupere en så vidt stor

¹¹⁶ UNSCR 425; UNSCR 426

¹¹⁷ Leraand, 2009

¹¹⁸ Matthews, 2008:6

del av Libanon, førte til at IDF i 1985 trakk sine styrker tilbake til området sør for Litanielven i Sør-Libanon.¹²⁰ I dette området etablerte IDF og deres libanesiske allierte South Lebanese Army (SLA) seg i et støttepunktforsvar, hvis hensikt var å danne en buffersone mellom Libanon og Israel. Dette skulle hindre Hezbollah og andre opprørsgrupper fra å gjennomføre angrep mot Israel.¹²¹ IDF og SLA ble stående i dette området i 15 år, helt frem til sommeren 2000.

15-års perioden fra 1985 til 2000 var preget av konstant geriljaaktivitet fra Hezbollah rettet mot IDF og SLA i sikkerhetssonen i Sør-Libanon. Bakgrunnen for motstandskampen, foruten den mer nasjonale territorielle motivasjonen, var Hezbollah's overbevisning om at IDF aldri ville trekke seg ut med mindre de ble satt under konstant angrep.¹²² Hezbollah's angrep nådde et foreløpig høydepunkt i 1993, hvilket resulterte i IDF-operasjonen *Operation Accountability*. Operasjonen ble primært gjennomført med flystyrker og artilleri; altså med langtrekkende presis ild mot antatte Hezbollah posisjoner, kommandoplasser, våpenlager og øvrig militær infrastruktur.¹²³ Dette medførte imidlertid ikke at Hezbollah's militære kapasiteter ble nøytralisert, og i 1996 gjennomførte IDF igjen en omfattende offensiv operasjon som svar på raketangrep fra Hezbollah som hadde krevd 38 sivile israelske liv i nord-israelske grenselandsbyer.¹²⁴ *Operation Grapes of Wrath* ble på samme måte som operasjonen i 1993 primært gjennomført ved hjelp av presisjonslevert ild, men denne gangen ble også sivil infrastruktur i Sør-Libanon angrepet. Logikken bak dette var at angrepene ville medføre masseflukt av sivile fra Sør-Libanon, hvilket igjen ville medføre at både libanesiske og syriske myndigheter innskrenket Hezbollah's innflytelse og militære handlefrihet. Ertertiden viste imidlertid at Israel ikke oppnådde disse effektene, snarere tvert imot absorberte Hezbollah angrepene overraskende godt, de fortsatte å avfyre raketter mot Israel gjennom operasjonen og sivilbefolkningen forble i stor grad værende i Sør-Libanon. Resultatet ble altså at Hezbollah styrket sin stilling blant sivilbefolkningen i Sør-Libanon samtidig som deres militære kapasiteter ble vedlikeholdt.¹²⁵

Okkupasjonen opphørte ved at de israelske troppene trakk seg ut av Sør-Libanon i slutten av mai 2000, i det som må tolkes som en rømning av Sør-Libanon. SLA gikk samtidig i oppløsning og opphørte å eksistere som et militært forband. Hezbollah fremstod dermed i egne

---

¹¹⁹ Matthews, 2008:6

¹²⁰ Se: Vedlegg 1, Kart over Libanon; Vedlegg 2, Kart over Sør-Libanon

¹²¹ Matthews, 2008:7

¹²² Ibid.

¹²³ Ibid:8

¹²⁴ Ibid.:9

¹²⁵ Ibid.

og mange observatørers øyne som Libanons frigjørere, mens Israel fremstod som den tapende part.¹²⁶

4.1.1.1 Analyse av utviklingen

Gjennom hele perioden fra 1982 til 2000 gjennomførte Hezbollah det som må betegnes som geriljaoperasjoner. Dette bygde på en erkjennelse av at Hezbollah i konvensjonell forstand ikke kunne drive IDF og SLA ut av sikkerhetssonen. Følgelig, påpekte Hezbollah daværende assisterende generalsekretær Sheik Naim Qassem, hadde operasjonene til hensikt å forstyrre IDFs og SLAs operasjonsmønster og spre frykt. Resultatet ville over tid bli utmattelse og synkende moral i IDF og SLA.¹²⁷ Det er imidlertid i denne sammenhengen viktig å påpeke hvem som i realiteten var Hezbollah's målgruppe for angrepene. Angrepene på IDFs avdelinger i sikkerhetssonen, herunder en stadig strøm av døde israelske vernepliktige mannskaper, nøret opp under en voksende antikrigsbevegelse i Israel utover på 1990-tallet. Kombinasjonen av døde soldater, påfølgende innenrikspolitisk press og det faktum at Israel gjennom sin okkupasjon av Sør-Libanon brøt sikkerhetsrådsresolusjon 425, bidro derfor til at statsministerkandidat Ehud Barak under valgkampen i 1999 lovte at dersom han ble valgt til statsminister, ville troppene bli trukket ut.¹²⁸ Målgruppen var altså generelt sett den israelske befolkningen og mer spesifikt israelske politikere – sammenfattet *den israelske staten*.

Erfaringene fra okkupasjonen av Sør-Libanon synes som en viktig faktor i de påfølgende årenes sikkerhetsdiskurs og doktrineutvikling i Israel og IDF. Det ser ut til at særlig de vedvarende høye tapene og den gjennomgående negative omtalen Israel fikk internasjonalt, medførte at Israel og IDF ble tvunget til å søke nye tilnærminger og konsepter for å ivareta sin sikkerhet. Det påfølgende fokuset mot effektbaserte operasjoner i IDF kan blant annet forklares med disse erfaringene. I tillegg gjorde dette at det både i Israel generelt og i IDF spesielt ble etablert en bevissthet og en viss frykt knyttet til de høye menneskelige og ressursmessige kostnadene det trolig ville innebære å reokkupere Sør-Libanon. Når det er sagt, medførte IDFs 15-årige okkupasjon at de hadde svært god kjennskap til terrenget og demografien i området. Militært hadde derfor IDF relativt gode forutsetninger for å følge utviklingen på libanesisk side av grensen samt utvikle detaljerte og hensiktsmessige planverk anvendbar i en eventuell ny invasjon av Sør-Libanon.

4.1.2 Israel og IDF i perioden 2000 til 2006

Uttrekningen fra Sør-Libanon sommeren 2000 ble av mange israelere ansett som ydmykende og ikke minst jevngodt med å blottlegge den nordlige landsdelen for angrep fra Hezbollah.

---

¹²⁶ Matthews, 2008:11

¹²⁷ Ibid:8

Imidlertid tyder mye på at majoriteten av den israelske befolkningen støttet beslutningen om uttrekning, ikke minst sett i forhold til de menneskelige, ressursmessige og omdømmemessige kostnadene okkupasjonen hadde medført. Både israelske og internasjonale analytikere har i etterkant av den andre Libanon-krigen studert utviklingen i Israel i perioden 2000 til 2006 særlig inngående. Majoriteten av disse, på samme måte som de to respondentene jeg intervjuet i Israel, påpeker at utviklingen i denne perioden forklarer svært mye av den israelske tilnærmingen til krigen i 2006. Jeg har identifisert særlig tre forhold alle disse kildene fremhever som viktige: Dette er den palestinske *intifadaen* med påfølgende konsekvenser for Israel og IDF, innenrikspolitisk dynamikk i Israel og til slutt transformasjonsprosesser i IDF. Jeg vil ved hjelp av disse forholdene først kort beskrive utviklingen, for deretter å analysere utviklingen og hvilke konsekvenser dette fikk for Israel og IDF frem mot krigsutbruddet i 2006.

4.1.2.1 Beskrivelse av utviklingen

Intifadaen

Høsten 2000 brøt det ut et omfattende palestinsk opprør, kjent som den andre palestinske *intifadaen*. Opprør og uroligheter i de palestinske områdene var ikke nytt for IDF, som hadde blitt aktivt brukt for å slå ned det første palestinske opprøret i årene fra 1987 til 1993.¹²⁹ Gitt de israelske politiske målsettingene, påpeker flere analytikere at IDF var et absolutt nødvendig redskap for å slå ned opprørene.¹³⁰ IDF måtte derfor fra og med høsten 2000 prioritere store deler av sine stående styrker til vakthold, sikring og patruljering i de okkuperte palestinske områdene.

Innenrikspolitisk dynamikk i Israel

Uttrekningen fra Sør-Libanon var en politisk beslutning, ikke en militær nødvendighet. På tross av at IDF etablerte et robust grensevakthold, samt på kort varsel kunne levere betydelige mengder ild inn på Libanesisk territorium, fortsatte Hezbollah å skyte raketter over grensen samtidig som de ved flere anledninger gjorde forsøk på å kidnappe israelske soldater.¹³¹ Verken statsminister Barak eller hans etterfølger Ariel Sharon viet disse problemene særlig oppmerksomhet. For Barak kan dette sannsynligvis forklares med at omfattende operasjoner mot Hezbollah rett i etterkant av uttrekningen, neppe kunne anses som noe annet enn et politisk nederlag. For Sharon, med sine militære erfaringer fra Libanon, fremstod heller ikke større militære operasjoner inn i Sør-Libanon som et relevant politisk valg. Både Barak og Sharon hadde i sine statsministerperioder store sikkerhetspolitiske utfordringer i forbindelse med det palestinske opprøret, men det synes samtidig som det var liten politisk vilje og evne til å

¹²⁸ Matthews, 2008:9

¹²⁹ Leraand, ukjent dato

¹³⁰ Se blant annet: Romirowsky, 2002

¹³¹ Matthews, 2008:93-94

inøtekomme den stadig forverrede sikkerhetssituasjonen i nord.

Et siste forhold i denne sammenhengen knytter seg til det politiske lederskapets strategiske og militære kunnskaper. Gitt Israels utsatte strategiske situasjon og avhengighet av militærmakten som garantist for nasjonens eksistens, har det i Israel tradisjonelt vært ansett som en fordel at det politiske lederskapet besitter solid militærstrategisk og operasjonell innsikt. Dette var ikke tilfelle i 2006. Både den nye statsministeren Ehud Olmert og hans forsvarsminister Amir Peretz hadde svært begrenset militær erfaring og innsikt. Den israelske analytikeren Avi Kober hevder at dette i seg selv var en svakhet, men at situasjonen ble ytterligere forverret ved at daværende forsvarssjef general Dan Halutz, med sin flygerbakgrunn og begrensede fellesoperative erfaring ikke evnet å utfylle kompetansegapet.¹³² Dette understøttes til en viss grad av den offisielle israelske krigsgranskningen, *Winogradrapporten*: “We place the primary responsibility for these failures on the Prime Minister, the minister of defence and the (outgoing) Chief of Staff.”¹³³

Transformasjonsprosesser i IDF

Det israelske forsvaret gjennomgikk omfattende transformasjonsprosesser i perioden fra 1990 og fremover. Som nevnt i tidligere kapitler var en av de største driverne for denne prosessen utvikling av teknologiske kapasiteter som muliggjorde langtrekkende presisjonslevert ild og stadig kortere bekjempningstider. IDF har tradisjonelt vært nært knyttet til det amerikanske forsvaret, og i den nevnte tidsperioden adopterte og til en viss grad utviklet IDF sine egne avarter av amerikanske konsepter som *Effects-Based Operations*¹³⁴ og *Network-Centric Warfare*.¹³⁵

Denne utviklingen og disse konseptene hadde i utgangspunktet til hensikt å oppnå enda større konvensjonell slagkraft mot en tilsvarende konvensjonelt utrustet motstander. Sentralt i konseptene var påvirkning av motstanderens “kognitive domene”. Dette skulle oppnås gjennom nærmest ubegrenset tilgang til detaljert informasjon om stridsfeltet og motstanderen, svært hurtige beslutningsprosesser og bekjempingsprosedyrer og ikke minst overlegen langtrekkende presisjonsstyrt ild. En naturlig konsekvens av dette var økt fokus og satsing på teknologier, plattformer og avdelinger som gjorde disse ambisjonene mulig. I tillegg ble IDFs doktrine omarbeidet, slik at den reflekterte de nye konseptene og derigjennom foreskrev en ny måte å føre krig på.

Matthews, Kober og flere har kommentert resultatet av disse radikale endringene: IDF prioriterte Luftforsvaret og deres kapasiteter, samt øvrige plattformer og avdelinger som kunne

¹³² Kober, 2008:35-36

¹³³ The Winograd Report, 2007:pkt 9

¹³⁴ Matthews, 2008:23

¹³⁵ FFOD, 2007:90-95

levere langtrekkende presis ild.¹³⁶ Landstyrkene ble nedprioritert i forhold til både investeringer og trening, herunder ble reservestyrkene nærmest neglisjert.¹³⁷ Det ble dog gjennomført ytterligere satsing på spesialstyrker og andre høyt profesjonaliserte, men smale fagmiljøer.¹³⁸ Kober hevder videre at fokuset mot effektoppnåelse i motstanderens kognitive domene medførte at IDF snarere enn fysisk å ta og holde terreng, ønsket å kontrollere det med ild eller andre typer “effektorer”.¹³⁹ Det nye tankesettet foreskrev således at strategiske og operasjonelle målsettinger kunne nås uten bruk av store landstyrker.

4.1.2.2 Analyse av utviklingen

Utgangspunktet for analysen er basert på to forhold: Den israelske sensitiviteten for tap og aversjon mot å på nytt okkupere hele eller deler av Sør-Libanon. Gitt de faktiske kamphandlingene og analyser i etterkant av krigen, kan det også tyde på at israelske politikere ikke hadde fullt kjennskap til hvilken trussel Hezbollah faktisk var i ferd med å bli i denne perioden.¹⁴⁰ Dette kan i så måte være en viktig årsak til den, sett fra israelsk ståsted, politiske unnfallenheten disse utfordringene ble møtt med i årene frem mot 2006. Dette tatt i betraktning, kan forklaringen på Israels og IDFs utvikling i denne perioden sammenfattes i to forhold. Jeg vil gjøre rede for disse og analysere hvilke konsekvenser dette fikk for IDF. Avslutningsvis vil jeg kort analysere hvilke strategisk utgangspunkt Israel hadde i juni 2006.

Virkingen av Intifadaen

De årelange militære stabiliseringsoperasjonene hadde i følge en rekke analytikere svært negative konsekvenser for IDFs konvensjonelle kapasiteter. Kober uttrykker det så sterkt at “[f]ighting a weak opponent for such a long period of time has significantly weakened the IDF’s operational capabilities.”¹⁴¹ Særlig tre forhold fremheves som årsaker til denne situasjonen:

For det første ble det avsatt lite tid og ressurser til trening og øving på avdelingenes primærmateriell, på samvirke mellom våpengrener og fellesoperativ innsats.¹⁴² Avidor påpeker at en så resultatet av dette på alle nivåer under krigen i 2006. Divisjons- og brigadesjefer var ikke trent i å lede store komplekse manøveroperasjoner, samvirkesystemene på brigade-, bataljons- og sågar kompaninivå fungerte langt fra tilfredsstillende, eksempelvis hadde stridsvogntmannskapene knapt trent med sine vogner siden de gjennomførte grunnleggende utdanning.¹⁴³

¹³⁶ Kober, 2008:21-26

¹³⁷ Matthews, 2008:27-28

¹³⁸ Kober, 2008:26-27

¹³⁹ Ibid.:27-29

¹⁴⁰ Arkin, 2007:136-138

¹⁴¹ Kober, 2008:14

¹⁴² Avidor, 2010

¹⁴³ Ibid.

For det andre hevder Kober at de omfattende stabiliseringsoperasjonene over tid hadde endret IDF's grunnleggende holdninger og egnethet til å gjennomføre høyintensive stridsoperasjoner. Han begrunner dette blant annet med at IDF kunne tillate seg et relativt lavt operasjonstempo og redusert grad av risiko fordi den fienden de stod overfor var numerisk og materielt sett underlegen. IDF kjente terrenget meget godt og de hadde tilgang til solid og pålitelig etterretning.¹⁴⁴ Altså var dette svært ulikt høyintensiv strid i komplekst terreng, mot en bedre utrustet og mer besluttsom fiende. Denne typen operasjoner krever langt høyere operasjonstempo, risikovillighet og sjefer som evner å operere basert på stor grad av usikkerhet. Både Kober og Avidor hevder at IDF's årelange stabiliseringsoperasjoner genererte en holdning i IDF som best kan beskrives med Luttwaks *Post-Heroic Warfare*-syndrom.¹⁴⁵ Dette innebar blant annet at få om noen oppdrag var av en slik viktighet at de kunne rettferdiggjøre fare for høye tap av menneskeliv. Denne holdningen medførte at både den israelske politiske eliten og befolkningen generelt var svært skeptiske til å iverksette militære operasjoner der store bakkestyrker var involvert. Avidor påpekte i samtalen med meg at sjefer på ulike nivåer i IDF åpenbart opplevde dette syndromet som en begrensning på deres handlefrihet. Resultatet på taktisk nivå ble at flere oppdrag under krigen måtte avlyses eller utsettes slik at egen sikkerhet kunne optimaliseres.¹⁴⁶

Avslutningsvis peker blant andre Kober på at stridsteknikken avdelingene kunne tillate seg under stabiliseringsoperasjonene ofte viste seg uegnet og til dels kontraproduktiv i møte med Hezbollah sommeren 2006. Han viser for eksempel til gjentatte tilfeller der avdelinger søkte dekning for flatbaneild i hus, for deretter å bli beskyttet med panservernvåpen. Stridsdrillen var egnet i møte med lett væpnede palestinske opprørere, men resulterte altså i flere drepte og sårede israelske soldater under krigen i 2006.¹⁴⁷

Virkingen av transformasjonsprosessene i IDF

En ting var at Israel måtte håndtere et palestinsk opprør i de okkuperte områdene, men i tillegg tilsa den sikkerhetspolitiske dynamikken i regionen at Israel og IDF hadde behov for å opprettholde evnen til å ivareta statens territorielle integritet, altså vedlikeholde IDF's evne til å føre konvensjonell krig. I en situasjon der store deler av den israelske hæren var opptatt med opprørsbekjemping og deler av den israelske politiske og militære eliten synes å ha nådd erkjennelsen at "...Israel is beyond the era of wars.",¹⁴⁸ synes det naturlig at IDF aktivt søkte etter en ny doktrine.

---

¹⁴⁴ Kober, 2008: 15

¹⁴⁵ Kober, 2008:10-14; Avidor, 2010

¹⁴⁶ Avidor, 2010

¹⁴⁷ Kober, 2008:16

Det er i denne konteksten en må tolke det israelske fokuset på EBO og de så vidt radikale transformasjonsprosessene som ble iverksatt. For det første må det ses i lyset av det svært tette israelsk-amerikanske militære samarbeidet. USA hadde hatt gode erfaringer med konseptet både under Gulfkrigen i 1991 og bombekampanjen mot Serbia i 1999. For det andre forutsetter EBO en høyteknologisk og godt utdannet forsvarsstruktur, hvilket IDF i stor grad var. For det tredje foreskriver EBO at de primære tapspåførerne og “effektorene” er langtrekkende presise våpensystem som fortrinnsvis leveres av fly, marinefartøy, artilleri og spesialstyrker; altså så å si alle de kapasitetene IDF ikke hadde bundet i den pågående *intifada*-bekjempingen. Det kan dermed synes som IDF fant en hensiktsmessig oppgavefordeling og kanaliserte ressurser tilsvarende. Luftforsvaret og Marinen ble prioritert, mens bakkestyrkene i liten eller ingen grad ble øvd som en konvensjonell styrke. Avslutningsvis vil krig utført med hovedsakelig langtrekkende våpensystem innebære redusert risiko for egne tap, da operatørene av disse systemene normalt befinner seg langt unna selve kampsonen.

Innføring av en ny doktrine var imidlertid ikke uproblematisk for IDF, og kan være noe av årsaken til IDFs problemer under krigen i 2006. IDFs nye doktrine var både kompleks og radikal. Den var kompleks blant annet i den forstand at et helt nytt tankesett og begrepsapparat ble innført som følge av effekttenkingen. Den var radikal i den forstand at den foreskrev en måte å tilnærme seg krig på som i stor grad brøt med IDFs tradisjoner og tidligere krigserfaringer, og derfor fremstod som fremmed for store deler av IDF, reservestyrkene i særdeleshet.¹⁴⁹ I tillegg til dette ble den nye doktrinen først ferdigstilt i april 2006. Det brede lag av IDF kunne derfor ikke forventes å være familiær med denne i det krigen brøt ut knappe fire måneder senere.

Israels strategiske utgangspunkt sommeren 2006

IDF var sommeren 2006 midt inne i en dyptgripende transformasjonsprosess. Den nye doktrinen foreskrev effektbaserte operasjoner. Luftstridskreftene hadde i stor grad overtatt hærens posisjon som ledende forsvarsgren, herunder eksisterte det i de ledende kretsene i IDF en bunnsolid tro på at luftmakt alene kunne avskrekke og slå enhver potensiell fiende. Dette gjorde at både den militære og politiske viljen til å nytte store landstyrker var lav. Landstyrkene, hvis primære oppgave i denne perioden hadde vært lavintensitets stabiliseringsoperasjoner, opplevde derfor en stadig mer negativ utvikling sett i forhold til deres konvensjonelle kapasitet. Dette gjaldt spesielt treningsnivået, men trolig mer alvorlig holdningsmessige endringer sammenfattet under begrepet *Post-Heroic Warfare*-syndromet.

Ved krigsutbruddet hadde Israel dessuten en politisk ledelse, herunder statsminister og

---

¹⁴⁸ The Winograd Report, 2007:pkt.19

¹⁴⁹ Kober, 2008:32-34; Matthews, 2008:26,28

forsvarsminister, med begrenset militær erfaring. Dette, koblet med forsvarssjef Halutz' manglende fellesoperative og strategiske erfaring, kan ha medført at den nødvendige dynamikken mellom det politiske og militære lederskapet manglet eller i hvert fall ikke var like god som under tidligere kriger.

4.1.3 Hezbollah i perioden 2000 til 2006

4.1.3.1 Strategisk rasjonale og målsettinger

Den 26. mai 2000 holdt Hezbollah's generalsekretær Hassan Nasrallah en tale til elleville folkemasser i den nylig frigjorte sør-libanesiske byen Bint Jbeil.¹⁵⁰ I denne talen fremkom det særlig to forhold som er nødvendig å tolke for å forstå utviklingen av Hezbollah og deres strategiske rasjonale i de påfølgende årene. For det første argumenterte han for videre kamp mot Israel. Dette begrunnet Nasrallah med at Israel fortsatt okkuperte libanesisk territorium i Sheba Farms-området.¹⁵¹ Han viste også til at det fortsatt var hundrevis av Hezbollah-tilhengere i israelske fengsler, og at kampen mot Israel måtte fortsette til disse ble satt fri.¹⁵² Disse nærmest populistiske målsettingene må også ses i lys av Hezbollah's ambisjoner om økt folkelig støtte i Libanon, herunder å kunne spille en mer markant rolle som politisk aktør i landet. For det andre klargjorde Nasrallah på hvilket grunnlag og forutsetninger den videre militære motstanden mot Israel skulle fortsette. Dette bygde på en antagelse og oppfatning om at “[the] Israeli society is as weak as a spider web” og videre at “...[the] Israeli society is a brittle post-military society that cannot endure wars anymore and that under pressure, it can succumb to Arab aggression.”¹⁵³ Dette forholdet er svært sentralt, og en rekke analytikere fremhever disse uttalelsene fra Nasrallah som kjernen i Hezbollah's strategiske forutsetninger i forhold til Israel. Israel ble altså sett på som et samfunn der tålegrensen for tap av menneskeliv og generelle samfunnsmessige kostnader ved krig var svært lav. Antagelsen var følgelig at fremtidige israelske militære operasjoner primært ville være korte og intense kampanjer med bruk av avstandslevert presis ild og minimal bruk av konvensjonelle bakkestyrker.¹⁵⁴

De to ovennevnte forholdene må også ses i sammenheng, og viser et tredje viktig element ved Hezbollah's logikk og eksistens. Nasrallah's uttalelser kan vanskelig tolkes på annen måte enn at den endelige målsettingen var den israelske statens oppløsning, og de må derfor ses i en større regional sammenheng. Det er trolig først og fremst ut i fra dette perspektivet at Hezbollah mottok støtte fra Iran og Syria. En svekkelse av Israel var en forutsetning for disse landenes regionale maktambisjoner. Mye tyder på at Irans strategi primært var rettet mot Israel, mens

¹⁵⁰ Se: Vedlegg 2, Kart over Sør-Libanon

¹⁵¹ Se: Vedlegg 2, Kart over Sør-Libanon

¹⁵² BBC, ukjent dato

¹⁵³ Sek. ref. Matthews, 2008:16

¹⁵⁴ Matthews, 2008:16-17; Kulick, 2006

Syria i tillegg hadde ambisjoner om å øve innflytelse i den politiske og sikkerhetsmessige utviklingen i Libanon.¹⁵⁵

Hezbollah iverksatte allerede sommeren 2000 tiltak som skulle gjøre dem i stand til å nå både den umiddelbare målsettingen i form av returnering av fanger, samt de mer langsiktige i form av Sheba Farms-spørsmålet og svekkelse og fjerning av Israel. Førstnevnte forhold innebar oppbygging av kapasiteter som gjorde det mulig å kidnappe israelske soldater langs grensen. De israelske soldatene kunne dermed nyttes som ledd i forhandlinger om fangeutveksling mellom Israel og Hezbollah. Hezbollah lyktes til en viss grad med dette og fikk frigitt hundrevis av libanesiske og øvrige arabiske fanger i bytte mot et fåtall kidnappede israelske soldater i perioden frem til 2006.¹⁵⁶ De to sistnevnte forholdene hang logisk sett sammen og krevde et vedvarende press mot Israel i form av rakettagrep mot israelske landsbyer og IDFs posisjoner langs grensen nord i Israel.

4.1.3.2 Bakke- til- bakke raketter

Rent militært var utgangspunktet å utvikle en solid, utholdende og godt skjult rakettkapasitet. Ved hjelp av økonomisk, våpenmessig, logistisk og utdanningsmessig støtte, primært fra Iran, sekundært fra Syria, bygde Hezbollah opp en formidabel kapasitet til å beskytte Israel med raketter. Analytikernes anslag av antall og type raketter i Hezbollah's besittelse ved krigsutbruddet i juli 2006 varierer noe, med de laveste anslagene på rundt 12000¹⁵⁷ og de høyeste på rundt 20000.¹⁵⁸ Hoveddelen av rakettenes var kinesiske og nord-koreanske 107 mm raketter med en rekkevidde på kun 6 til 8,5 kilometer, og forskjellige varianter av russiske 122 mm *Katyusha* raketter med rekkevidde på 11 til 40 kilometer.¹⁵⁹ Disse raketttypene er relativt små, lette og svært lite teknisk krevende når det gjelder innretting og avfiring. Rakettene kunne således enkelt kamufleres og avfyres. Ulempen var dårlig treffsikkerhet, og våpnene ble derfor primært brukt mot områdemål som sivile landsbyer og større IDF-installasjoner. I tillegg til disse kortdistanse-rakettene, hadde Hezbollah tilgang til ulike typer raketter med lengre rekkevidde. Rakettene med lengst rekkevidde var de iranskbygde *Zelzal-2* rakettene med hele 210 kilometers rekkevidde.¹⁶⁰ Dermed bygde altså Hezbollah opp en rakettkapasitet som rekkevidde- og volummessig primært kunne ramme Israel i nærheten av grensen, men som også kunne nå mål helt syd til de største israelske byene Haifa og Tel Aviv.

¹⁵⁵ Norheim, 2010

¹⁵⁶ Ghorayeb, 2006:1

¹⁵⁷ Matthews, 2008:17

¹⁵⁸ Arkin, 2007:31

¹⁵⁹ Ibid.:32

¹⁶⁰ Exum, 2006:6

4.1.3.3 Beskyttelse av rakettkapasiteten

Beskyttelse i konvensjonell militær forstand kan oppnås på mange måter. Dette kan være gjennom fysiske tiltak som pansring, fortifikasjon eller kamuflasje, men det kan også oppnås gjennom mobilitet og operasjonssikkerhet. I en mer irregulær militær tilnærming kan beskyttelse blant annet oppnås gjennom å operere i og blant lokalbefolkningen, velge kjent terreng for kamphandlinger, unngå å eksponere eller operere militært signaturmaterieell samt aktivt utnytte media til egne propagandaformål. Hezbollah tok i bruk alle disse metodene, og etablerte følgelig flere "lag" med beskyttelse rundt sin rakettkapasitet. Dette var først og fremst beskyttelse av selve rakettene, utskytingslokaliteter og infrastruktur, det store volumet raketter samt betjening. Dernest kom et lag som best kan beskrives som et elastisk, dypt gruppert bakkeforsvar av Sør-Libanon. På utsiden av dette, men med virkning i alle lag, skulle rakettene og bakkeforsvaret indirekte beskyttes gjennom ulike tiltak som propaganda, et robust og smidig kommando- og kontrollsystem, etterretning, solid logistikk og sist men trolig viktigst: Tilgang til og tillit blant lokalbefolkningen i Sør-Libanon. Jeg vil i dette avsnittet primært beskrive de ulike *faktiske tiltakene* som egenbeskyttelse av rakettene, bakkeforsvar og øvrige beskyttelsestiltak. De overnevnte forholdene ut over dette blir omtalt som del av den senere analysen.

Rakettenes egenbeskyttelse

Hezbollahs raketter ble naturlig nok gruppert ut fra rekkevidde. De største, langtrekkende rakettene ble gruppert så langt nord som Beirut og i Bekaa-dalen.¹⁶¹ Ulempen med disse var imidlertid at Hezbollah kun var i besittelse av et fåtall raketter samt at de var store og krevde lang avfiringstid. Mobilitet og kamuflasje var derfor de fremste tiltakene for å beskytte dem. Rakettene med kortere rekkevidde var gruppert over hele Sør-Libanon i et stort antall. Disse var gruppert både i fortifisert sivil infrastruktur, i mer åpent terreng med tilhørende fortifikasjoner, eller de var montert på sivile biler som mobile utskytingsramper.¹⁶² Det store antallet raketter, deres lave signatur og de nærmest uendelige mulighetene for valg av utskytingssteder skulle i seg selv sikre at Hezbollah kunne vedlikeholde rakettild mot Israel, selv om IDF påførte disse enhetene store tap.¹⁶³ Besetningene utviklet også ulike driller for å øke sin egenbeskyttelse ut i fra vissheten om at IDF hadde meget sofistikerte overvåkingskapasiteter som innen sekunder kunne gi måldata til kontrabeskytning. Tiltakene varierte fra utvikling av hurtige skytedriller¹⁶⁴ til avfiring av raketter ved hjelp av fjernstyring eller tidsutløser.¹⁶⁵

¹⁶¹ Se: Vedlegg 1, Kart over Libanon

¹⁶² Arkin, 2007:26-30; Kulick, 2006

¹⁶³ Kulick, 2006

¹⁶⁴ Matthews, 2008:17

¹⁶⁵ Arkin, 2007:31

Bakkeforsvaret

Bakkeforsvaret av Sør-Libanon bestod først og fremst av lokale sjiamuslimere fra Sør-Libanon. Deres oppgave var først og fremst å forsvare sin egen landsby og dens umiddelbare nærhet. Landsbyforsvaret kunne forsterkes av Hezbollahs stående og bedre trente styrker.¹⁶⁶ Som det fremgår av organisasjonsskissen førte *Southern Command* kommando over både reserveavdelinger som primært opererte på landsbynivå og stående mobile avdelinger. Det kan tyde på at landsbyforsvarerne primært var oppsatt med lette håndvåpen og enkle panservernvåpen. Landsbyforsvaret var videre bygd opp rundt små autonome grupper på 5 til 10 mann som skulle operere innenfor forhåndsdefinerte sektorer, der utvalgte sivile bygninger og annen sivil infrastruktur ble forberedt som stillingsområder.¹⁶⁷ De stående avdelingene bestod av bedre trente mannskaper, og disse bemannet derfor mer avanserte våpensystemer som langtrekkende panservernvåpen. Det var trolig også disse avdelingene som planla og skulle gjennomføre de mer taktisk sett krevende oppgavene som bakhold, kidnapping og rakettoppskyting.

I perioden fra 2000 til 2006 planla og utgrupperte Hezbollah bakkeforsvaret særlig basert på to forhold. For det første gjennomførte de en meget grundig analyse av terrenget basert på antatt IDF-taktikk og deres mulige atkomstveier inn i Sør-Libanon.¹⁶⁸ For det andre koblet de dette med egne erfaringer og lærdommer fra IDFs tidligere bakkeoperasjoner i det samme området.¹⁶⁹ Ut over det generelle landsbyforsvaret ble derfor en rekke posisjoner langs adkomstveier både langs grensen og videre inn i landet forberedt for forsvar. Dette innebar etablering av godt fortifiserte stillingsområder, forberedte minefelt og utplassering av improviserte sprengladninger. I tilknytning til disse stillingsområdene, både i landsbyer og langs adkomstveier, ble det etablert godt beskyttede våpen- og ammunisjonslagre, samt infrastruktur for andre typer forsyninger og stridsledelse. Dette gjorde den enkelte posisjon over tid selvforsynt og motstandsdyktig mot angrep, og skulle derfor bidra til å ivareta en best mulig stridsutholdenhet.¹⁷⁰

Foruten å påføre IDF tap i disse forberedte stillingsområdene, kunne Hezbollah tvinge IDF ut i terreng som ga langt lavere fremrykningshastighet. Dybden i forsvaret forsterket denne effekten ytterligere. Hezbollahs omfattende stillingsutbygging i Sør-Libanon synes å ha vært

¹⁶⁶ Kildene er ikke entydige når det gjelder hvordan Hezbollah hadde organisert avdelingene i Sør-Libanon, og antall stridende. Dette har sin naturlige bakgrunn i det tidligere nevnte hemmeligholdet Hezbollah har rundt sin militære aktivitet. Jeg kan derfor ikke presentere en fullt ut verifiserbar organisasjonsskisse for Hezbollahs avdelinger i Sør-Libanon. Min antakelse, ut i fra kryssjekking av ulike kilder, er derfor gjengitt i vedlegg 5, Hezbollahs antatte militære organisasjon sommeren 2006.

¹⁶⁷ Exum, 2006:9-10

¹⁶⁸ Ibid.:3

¹⁶⁹ Hanna, 2007:85

¹⁷⁰ Exum, 2006:4; Crooke & Perry, 2006a

belagt med stor grad av taushet og hemmelighold, både internt og eksternt. Eksternt bekreftes dette ikke minst av det faktum at IDF ved krigsutbruddet ikke kjente til den nøyaktige posisjoneringen av stillingene, og derfor gjentatte ganger uforvarende ble angrepet fra disse.¹⁷¹ I lys av Israels inngående kjennskap til området og formidable etterretningskapasitet er dette forbausende, og det sier mye om hvor vellykket hemmeligholdet var. Internt søkte en å øke graden av operasjonssikkerhet ved å begrense den enkeltes kjennskap til systemets totale oppbygging og dets lokaliteter.¹⁷²

Kommando- og kontrolltiltakene knyttet til bakkeforsvaret synes primært å ha være bygd opp rundt forhåndsplaner og relativt enkle kontroll- og varslingsrutiner. For det enkelte landsbyforsvar var dette naturlig, da disse primært hadde som oppgave å forsvare sin landsby, for deretter eventuelt trekke seg ut og gjenoppta kampen som en geriljastyrke.¹⁷³ De stående styrkene, som jeg i mitt organisasjonskart over Hezbollah¹⁷⁴ referer til som “Functional battalions”, hadde trolig et mer sofistikert internt sambandssystem som muliggjorde større grad av stridsledelse og tidskritisk manøver.¹⁷⁵ Exum og Biddle og Friedman påpeker imidlertid at bakkeoperasjoner kunne ledes og koordineres på taktisk nivå gjennom de etablerte kommandolinjene. Dette ble muliggjort av et intrikat system av kallesignaler og ulike sambandssystemer som lukkede mobiltelefonnett, landlinje og krypterte radioer.¹⁷⁶

Et annet viktig trekk ved kommando og kontroll i bakkeforsvaret var den store graden av intensjonsstyring og selvstendighet som ble tillagt ledere på lavere nivå. Hezbollah hadde dermed en relativt utradisjonell ledelsesfilosofi innenfor dette området sammenlignet med de arabiske armeene som Israel tidligere hadde kjempet mot, der det i mindre grad var lagt vekt på initiativ og handlekraft hos lavere og midlere ledersjikt.¹⁷⁷ De ulike kommando- og kontrolltiltakene må ses i lys av de forutsetninger Hezbollah hadde i perioden frem mot 2006, samt IDFs konvensjonelle overlegenhet. Gitt IDFs tekniske kapasiteter innenfor blant annet signaletterretning, var det nødvendig å etablere et mest mulig enkelt, men samtidig robust kommandosystem: Forhåndsplaner, intensjonsstyring og stor grad av autonom strid. Der det var nødvendig å utøve direkte stridsledelse ble det etablert sikre kommunikasjonskanaler.

Øvrige beskyttelses- og overlevelsestiltak

Det synes som Hezbollah ved siden av å studere IDFs stridsteknikk og taktikk også la stor vekt på å analysere IDFs operasjonelle tilnærming. Sentralt i IDFs EBO-inspirerte doktriner var

¹⁷¹ Exum, 2006:3-4; Crooke & Perry, 2006a

¹⁷² Crooke & Perry, 2006a

¹⁷³ Kulick, 2006

¹⁷⁴ Se: Vedlegg 5, Hezbollahs antatte militære organisasjon sommeren 2006

¹⁷⁵ Biddle & Freedman, 2008:59

¹⁷⁶ Exum, 2006:5; Biddle & Freedman, 2008:59

identifikasjon og påfølgende nøytralisering av systemmessige sammenhenger og tyngdepunkt hos fienden. Hezbollah organiserte seg derfor på en slik måte at færrest mulig av deres systemmessige sammenhenger og tyngdepunkter var identifiserbare. De få tyngdepunktene som ikke kunne skjules, som det politiske og militære lederskapet og kommando- og kontrollorganisasjonen, ble derfor tilsvarende godt beskyttet både gjennom aktive og passive tiltak.

Et siste viktig beskyttelses- og overlevelsestiltak var Hezbollah's vektlegging av etterretning, herunder også kontraetterretning. Blant annet fikk Hezbollah i perioden 2000 til 2006 tilgang til både teknologi og ferdigheter som muliggjorde avlytting av IDF's taktisk samband.¹⁷⁸

4.1.3.4 Analyse av Hezbollah's utvikling av militære kapasiteter

Forklaringen på Hezbollah's mulighet til å utvikle en stadig mer potent militær kapasitet i perioden fra 2000 til 2006, kan samles under to overskrifter. Jeg vil innledningsvis gjøre rede for disse, for deretter å analysere effektene av Hezbollah's militære kapasiteter. Avslutningsvis vil jeg analysere hvilken strategisk dynamikk disse effektene skapte mellom Israel og Hezbollah.

Forklaring 1: En fordelaktig situasjon

En avgjørende forutsetning for at Hezbollah kunne gjennomføre så vidt omfattende militære forberedelser i Libanon generelt og Sør-Libanon spesielt i perioden 2000 til 2006, var at de handlet i strid med Sikkerhetsrådsresolusjon 425. Sikkerhetsrådet forventet at Libanons regjering, med hjelp av UNIFIL, skulle utøve effektiv kontroll av hele sitt territorium.¹⁷⁹

Underforstått ble det forventet at Libanesiske regjeringsstyrker, herunder politi- og hærstyrker, skulle utgrupperes i Sør-Libanon umiddelbart etter den israelske tilbaketrekningen sommeren 2000. Videre ble det forventet at Hezbollah, og andre væpnede motstandsorganisasjoner, skulle avvæpnes. En rekke forhold medførte at så ikke skjedde, tre forhold var særlig fremtredende.

For det første tilsa den demografiske og religiøse sammensetningen i Libanon at landets politiske stabilitet var skjør. Dette gjenspeilte seg i de væpnede styrkene, og Libanons regjering var derfor svært lite lyst til å forplikte en så vidt stor del av sin hær til et oppdrag som både var innenrikspolitisk kontroversielt og samtidig kunne innebære hærens undergang gitt et israelsk angrep.¹⁸⁰ For det andre ser det ut til at både Syria og Iran øvde betydelig press på den libanesiske regjeringen for å unngå avvæpning av Hezbollah. Dette innebar samtidig at den innenrikspolitiske situasjonen i Libanon forble uoversiktlig og utenfor regjeringens fulle

---

¹⁷⁷ Exum, 2006:5

¹⁷⁸ Crooke & Perry, 2006a

¹⁷⁹ UNSCR 425

¹⁸⁰ Matthews, 2008:15

kontroll.¹⁸¹ For det tredje var Hezbollah selv svært negativ til avvæpning. Dette var først og fremst basert på en argumentasjon om at Hezbollah var langt bedre skikket til å ivareta Libanons territorielle integritet vis a vis Israel enn regjeringshæren. Motstanden mot avvæpning ble ytterligere forsterkes gjennom den brede folkelige støtten Hezbollah opplevde i kjølvannet av den israelske tilbaketrekningen.¹⁸²

Situasjonen ble således meget fordelaktig for Hezbollah; de kunne utnytte en nærmest handlingslammet libanesisk regjering, opplevde stor handlefrihet internt i Libanon, både geografisk, politisk og militært, og ikke minst mottok de omfattende støtte fra både Syria og Iran.

Forklaring 2: Lokalbefolkningens rolle

I mine samtaler med Hanna, Brun og Avidor påpekte alle den avgjørende betydningen den sjiamuslimske befolkningen i Sør-Libanon og til en viss grad i Bekaa- dalen og Beirut utgjorde, og fortsatt utgjør, for Hezbollahs handlefrihet. Lokalbefolkningen utgjorde ikke bare et nødvendig rekrutteringsgrunnlag for stridende personell, men var også selve forutsetningen for Hezbollahs valg av strategisk og operasjonell tilnærming. Hanna refererte til Mao når han beskrev lokalbefolkningen i Sør-Libanon som "...vannet Hezbollah- fisken var avhengig av for å overleve."¹⁸³ Dette forholdet gjorde at Hezbollah, med eller uten lokalbefolkningens velsignelse, kunne bruke sivil infrastruktur som kommandoplasser, stillingsområder, rakettutskytingsramper og forsyningslagre. Det er en rekke indikasjoner på at Hezbollah bevisst etablerte sin militære infrastruktur i og i tilknytning til sivile og sivil bebyggelse.¹⁸⁴ For det første var dette kostnadseffektivt, det ga utmerket skjul og lav signatur. Hezbollahs aktivitet kunne fullt og helt forsvinne i det ellers normale sivile dagliglivet i Sør-Libanon. For det andre gav gruppering i sivil infrastruktur i seg selv god beskyttelse, da dette i utgangspunktet er folkerettslig beskyttet ved væpnet konflikt.¹⁸⁵ Hezbollahs intensjon om å bryte krigens lover i denne sammenhengen synes dog å være begrunnet med at "målet helliger midlet". Et siste forhold knyttet til dette er propagandaeffekten Hezbollah kunne oppnå dersom IDF bombet og i stor skala ødela sivil infrastruktur. Hvorvidt dette var en vurdering som ble tillagt vekt ved utnyttelse og valg av ulik sivil infrastruktur frem mot krigsutbruddet i 2006, er det imidlertid ikke mulig å finne belegg for i uavhengige kilder. Samtidig er det ikke tvil om at Hezbollah under og etter krigen i 2006 kunne profitere på medieoppslag og internasjonal fordømmelse knyttet til IDFs omfattende ødeleggelse av sivil infrastruktur. Et hjemlig eksempel kan være filosofen Jostein Gaarders

---

¹⁸¹ Matthews, 2008:16

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ Hanna, 2010

¹⁸⁴ Arkin, 2007:28, 48-49

kraftige angrep på Israel i Aftenposten 5. august 2006.¹⁸⁶ Liknende angrep fra intellektuelle kom også i andre europeiske aviser.

Effekter av Hezbollahs militære kapasiteter

Oppbyggingen av Hezbollahs militære kapasiteter synes å følge en strategi der evne til å ramme Israel på deres eget territorium var utgangspunktet. Primært raketter, sekundært kidnapping og kommandoraid inn på israelsk territorium, var de fremste kapasitetene som gjorde dette mulig. Ved siden av å kunne vedlikeholde et vedvarende press mot Israel, genererte særlig rakettkapasiteten to andre viktige effekter. Nasrallah kommenterte den første under en tale i 2003:

The first time we turned our weapons against Israeli settlements was on the day Abbas Moussawi, the previous general secretary of Hezbollah, was killed [February 16, 1992]. Our first blow was a painful one, because it surprised the Israelis. We discovered that following the rocket launches on the settlements, the enemy stopped his attack upon us, and we have acted upon this lesson from that day ...¹⁸⁷

Besittelse og uttalt vilje til å nytte raketter og særlig de med lengst rekkevidde og sprengkraft, genererte altså en *avskrekkende effekt* overfor Israel.¹⁸⁸ Dette må i følge Hanna ses i sammenheng med Hezbollahs analyse av israelsk strategisk kultur og deres forsøk på å imøtekomme denne. Denne kulturen hadde røtter tilbake til Israels første statsminister, David Ben-Gurion. Hans postulat var at Israels arabiske fiender i enhver krig måtte nedkjempes på en slik måte at de ikke lenger utgjorde noen trussel,¹⁸⁹ samt at striden snarest skulle føres over på fiendens territorium.¹⁹⁰ Med raketter kunne Hezbollah bestride denne kulturen ved over tid å ramme israelsk territorium. Gitt tilstrekkelig beskyttelse og utholdenhet, gav Hezbollahs rakettkapasitet også en annen viktig effekt: Hezbollah kunne *unngå nederlag* så lenge de var i stand til å skyte raketter mot Israel. Hanna påpekte i denne sammenhengen at den rent militære verdien av rakettene kunne diskuteres, men at deres propagandamessige verdi, både overfor den israelske befolkningen og den globale opinionen, uansett ville være stor. Overfor Israel skulle det skapes et inntrykk av at IDF ikke var i stand til å beskytte landets borgere mot ytre trusler, mens det overfor et lokalt libanesisk og et større globalt publikum skulle skapes et inntrykk av utholdenhet.¹⁹¹

Beskyttelseslagene rundt rakettkapasiteten var bygd opp og sammensatt på en slik måte at et israelsk angrep kunne absorberes i Sør-Libanon samtidig som kampkraften kunne

---

¹⁸⁵ Tilleggsprotokoll 1, artikkel 58

¹⁸⁶ Gaarder, 2006

¹⁸⁷ Sek. ref Brun, 2010

¹⁸⁸ Brun, 2010; Kulick, 2006

¹⁸⁹ Hanna, 2007:85

¹⁹⁰ Hanna, 2010

¹⁹¹ Ibid.

vedlikeholdes. Særlig bakkeforsvaret var disponert ut i fra denne logikken. Den grunnleggende analysen tilsa at IDF var konvensjonelt sett overlegen. Dette gjorde at Hezbollah anså omfattende manøver og offensiv bruk av bakkestyrker mot IDF som uhensiktsmessig og kanskje direkte kontraproduktiv. Valget falt derfor på en mer defensiv stridsform, hvis hensikt primært var å beskytte rakettene gjennom å sinke IDFs bakkestyrker, sekundært påføre disse størst mulige tap. Hezbollah ønsket med andre ord å oppnå det som i den norske doktrinen fra 2007 beskrives som *utmattelse*.¹⁹²

Innenfor dette rammeverket var særlig fire forhold sentrale. For det første valgte Hezbollah terrenget de ønsket å kjempe i. Dette var fordelaktig i form av stridsavstander, lokalkunnskap og mulighet for skjul og dekning. Det innebar videre at Hezbollah i stor grad kunne utligne IDFs overlegenhet i ildkraft og mobilitet. For det andre innebar den omfattende utbyggingen av fortifiserte stillingsområder, samt de store utplasserte lagrene av forsyninger, at Hezbollahs enheter oppnådde relativt stor grad av stridsutholdenhet. For det tredje var kommando- og kontrolltiltakene og organisasjonen godt tilpasset den valgte stridsformen. Herunder var dets potensielle sårbarheter i forhold til IDFs taktiske og tekniske overlegenhet forsøkt redusert til et minimum. For det fjerde var forsvaret dypt gruppert, dog uten klart definerte forsvarslinjer foruten den naturlige forsvarslinjen ved Litanielven.¹⁹³

Strategisk dynamikk av Hezbollah's militære forberedelser i perioden 2000- 2006

Hezbollah bygde i perioden fra 2000 til 2006 opp sin militære kapasitet basert på et sett av politiske og militære forutsetninger samt de muligheter og begrensinger terreng og ressurser tilsa. Den libanesiske analytikeren Amal Saad Ghorayeb påpeker, på samme måte som Avidor, at nettopp denne tilpasningsdyktigheten og evnen til hurtig å endre strategisk og operasjonell tilnærming var og trolig er Hezbollah's fremste styrke.¹⁹⁴

Hezbollah gjennomførte parallelt med den militære oppbyggingen stadige rakettangrep mot Israel samt gjentatte forsøk på å kidnappe israelske soldater langs grensen. Skulle Israel sette en stopper for dette gjennom mer omfattende militære operasjoner, hadde de i realiteten kun to valg,¹⁹⁵ alternativer som fra israelsk ståsted var å velge mellom "pest eller kolera":

Det første alternativet IDF hadde var å gjennomføre en omfattende effektbasert operasjon ved hjelp av langtrekkende presisjonslevert ild. Dette ville imidlertid neppe nøytralisere Hezbollah's rakettkapasitet i en slik grad at de over tid ikke ville være i stand til å beskytte israelske landsbyer i nord. Dette alternativet ville altså medføre at den antatt fremste israelske

¹⁹² FFOD, 2007: 62

¹⁹³ Hezbollah's antatte utgruppering i Sør-Libanon før krigsutbruddet sommeren 2006 fremgår av vedlegg 3.

¹⁹⁴ Ghorayeb, 2009; Avidor, 2010

¹⁹⁵ Matthews, 2008: 23

sårbarheten, deres sivilbefolkning, forble eksponert og sårbar.

Den andre muligheten var å gjennomføre en storskala bakkeinvasjon av Sør-Libanon. Dette ville trolig gi meget høye tapstall og resultere i en langvarig, ressurskrevende okkupasjon. Denne tilnærmingen var således svært problematisk i lys av det israelske samfunnet akilleshæl; dets aversjon mot høye tapstall og langvarige, blodige militære operasjoner.

4.2 34-dagers krigen

Hizbollah erklærte 2006 som “the year of the prisoners.”¹⁹⁶ Organisasjonen gjennomførte derfor i perioden frem til juli 2006 flere forsøk på å kidnappe israelske soldater langs grensen. Den 12. juli lyktes de, og i en vel koordinert og godt organisert operasjon kidnappet de to israelske soldater nær den libanesiske landsbyen Aitta Shaab.¹⁹⁷ Kidnappingen og de påfølgende kamphandlingene mellom lokale Hezbollahstyrker og IDF må ses som krigens åpningsfase. De påfølgende 34 dager med kamphandlinger kan deles inn i tre faser. Jeg vil beskrive hver fase kronologisk, herunder gjøre rede for særlig viktige hendelser. Avslutningsvis vil jeg oppsummere ved å analysere partenes strategi og sammenhengen mellom målsettinger og hvilke virkemidler og handlemåter de tok i bruk for å nå disse målsettingene.

4.2.1 Fase 1, 12. til 16. juli

Operasjon *True Promise*, Hezbollahs kidnappingsoperasjon i morgentimene 12 juli,¹⁹⁸ var fra et taktisk ståsted en suksess med to kidnappede soldater, i tillegg til tre drepte og tre sårede soldater fra samme IDF patrulje. Hezbollah hadde også gjort nødvendige forberedelser for å takle eventuelle mottiltak fra IDF. IDF iverksatte om lag 30 minutter etter angrepet nødplan *Hannibal*, hvis hensikt var å hindre Hezbollah i å forflytte de kidnappede soldatene vekk fra grenseområdet. I forbindelse med dette krysset en mekanisert IDF tropp grensen nær stedet for kidnappingen, hvorpå en israelsk Merkava-stridsvogn ble rammet av en stor veibombe og hele besetningen på fire soldater ble drept. Ytterligere en IDF soldat ble drept i de påfølgende kampene i samme område. Totalt sett var dette de største tapene IDF hadde hatt i en enkeltstående kamphandling mot Hezbollah siden 1997.¹⁹⁹

Først to til tre timer etter Hezbollahs initielle angrep iverksatte IDF “Contingencyplan” (Conplan) *Fourth Dimention*. Denne innebar luftangrep mot en rekke forhåndsdefinerte mål i Sør-Libanon.²⁰⁰ Operasjonen hadde til hensikt å vanskeliggjøre Hezbollahs bortføring av de kidnappede soldatene, og var derfor primært rettet mot antatte Hezbollah-kommandoplasser samt

¹⁹⁶ Ghorayeb, 2006:1

¹⁹⁷ Blanford, 2006:20-21; Vedlegg 2, Kart over Sør-Libanon

¹⁹⁸ Arkin, 2007:1

¹⁹⁹ Blanford, 2006:21

broer.²⁰¹ Situasjonen hadde på dette tidspunktet eskalert betydelig, spesielt sett i forhold til de omfattende israelske mottiltakene.

Den første offisielle kommentaren fra statsminister Olmert angående krigen ble gitt ved lunsjtider. Han presiserte at Hezbollahs angrep var å betrakte som “an act of war” og at “[o]ur response will be very restrained, but very, very, very painful”.²⁰² Videre fastslo han at Israel holdt den libanesiske regjeringen ansvarlig for Hezbollahs aksjon.²⁰³

Hezbollahs leder, Nasrallah, gjorde det på sin side klart at han ikke ønsket en krig i storskala med Israel, men presiserte samtidig at Hezbollah ville kjempe dersom Israel valgte å eskalere situasjonen.²⁰⁴ Libanons regjering befant seg således i en svært ubehagelig situasjon. På den ene siden kunne de ikke styre Hezbollah og deres operasjoner, mens de på den annen ble beskyldt av den Israelske regjeringen for å være medansvarlig for krigshandlingene. Libanons statsminister bedyret derfor at “[t]he Government was not aware of and does not take responsibility for, nor endorse what happened on the international border.”²⁰⁵

Snaue to år før krigsutbruddet hadde IDF ferdigstilt to omfattende planverk for en eventuell konflikt med Hezbollah. En del, *Conplan Ice Breaker*, innebar en 48 til 72 timers luftkampanje mot Hezbolla-mål over hele Libanon. Den andre delen, *Conplan Mey Marom*, skulle gjennomføres parallelt med *Conplan Ice Breaker* og innebar umiddelbar mobilisering av store bakkestyrker og påfølgende bakkeinvasjon av Sør-Libanon helt nord til Litanielven. Planverket ga handlefrihet etter de innledende 48 til 72 timene, i og med at IDF på dette tidspunktet kunne velge å terminere kamphandlingene, eller umiddelbart eskalere ytterligere gjennom en bakkeinvasjon inn på Libanesisk territorium.²⁰⁶

Halutz ønsket ikke å iverksette *Conplan Mey Marom*, og fikk overbevist Olmert og Peretz at Hezbollah kunne bekjempes med luftmakt alene.²⁰⁷ *Conplan Ice Breaker* ble derfor iverksatt uten at IDF gjorde større forberedelser for hurtig å kunne sette i verk en invasjon av Sør-Libanon. Mye tyder på at den israelske regjeringen innledningsvis la betydelige begrensinger på hvilke typer mål IDF kunne bekjempe i Libanon. Hensikten med *Conplan Ice Breaker* må ses i sammenheng med IDFs effekttenking: Den skulle generere et sett av komplekse effekter som til slutt skulle knekke Hezbollah. Dette innebar ved siden av de direkte militære

²⁰⁰ Arkin, 2007:3-4; Matthews, 2008:36.

Merk: Kildene spriker noe i forhold til eksakt tidsangivelse. Jeg tolker det dog dit hen at de to kildene omtaler samme operasjon.

²⁰¹ Matthews, 2008:36

²⁰² Blanford, 2006:21

²⁰³ Arkin, 2007:4

²⁰⁴ Ibid.:3

²⁰⁵ Sek, ref. Arkin, 2007:5

²⁰⁶ Matthews, 2008:36-37

²⁰⁷ Ibid.:37

målene også mål som kunne gi mer indirekte effekter, for eksempel å fremprovosere isolasjon og opprør mot Hezbollah blant den libanesiske befolkningen. For å oppnå dette hadde IDF planer om å bombe langt større deler av den libanesiske infrastrukturen enn de faktisk fikk lov til av sine politiske ledere. Både Brun og Avidor påpeker at dette forholdet var en militært sett begrensende faktor i den innledende fasen av krigen.²⁰⁸

Natten mellom 12. og 13. juli gjennomførte IDF et tilsynelatende meget vellykket bombeangrep mot Hezbollah's mellom- og kortdistanseraketter. Mellom 50 og 60 Zelzal-mellomdistanseraketter ble ødelagt.²⁰⁹ Det skulle imidlertid vise seg at på langt nær alle Hezbollah's langtrekkende raketter var tatt ut, hvilket blant annet de senere rakettangrepene mot Haifa bevitnet.²¹⁰ Samme natt ble Beirut internasjonale flyplass bombet. Som svar på dette avfyrte Hezbollah raketter mot Haifa. IDF eskalerte situasjonen ytterligere ved å bombe Hezbollah's kontorer og antatte militære kommandoplasser i Beirut. Hezbollah gjengjeldte ved å beskytte Haifa. Langs grensen var situasjonen fortsatt preget av relativt statisk strid, der henholdsvis IDF og Hezbollah beskjøt hverandre med langtrekkende ild. Kun mindre IDF-spesialstyrker hadde krysset grensen, primært i den hensikt å støtte luftstyrkene med måloppdagelse og ildledning.

Den 14. juli var Hezbollah nær ved å senke en israelsk korvett med et avansert iransk-produsert sjømålsmissil.²¹¹ Dette, sammen med at Hezbollah fortsatte å beskytte israelske landsbyer og byer med ulike typer raketter, var et tydelig tegn på at IDF's snart to døgn lange luftkampanje hadde hatt begrenset effekt. I tillegg kunne en nå ane konturene av et Hezbollah som både var bedre utrustet, motivert og forberedt enn det IDF på forhånd hadde lagt til grunn.

De første 48 timene av krigen var et eksempel på den egendynamikk en væpnet konflikt kan få. Begge parter iverksatte tiltak som hver for seg syntes hensiktsmessige, men som i tillegg bidro til å eskalere voldsnivået og intensiteten. Som jeg har vist til overfor, iverksatte IDF i dette tidsrommet primært operasjoner som var forhåndsplanlagt, på samme måte som Hezbollah åpenbart ble tvunget til å iverksette en serie forhåndsplanlagte tiltak for å stå imot de massive israelske luftangrepene. Den første fasen av krigen brakte partene inn i en dynamikk der ingen kunne deeskalere. Den gjensidige ødeleggelsen, prestisjen og retorikken hadde nådd et slikt nivå at eneste løsning, slik partene så det, var økt militær innsats.

---

²⁰⁸ Brun, 2010; Avidor, 2010

²⁰⁹ Biddle & Freedman, 2008:30; Matthews, 2008:37

²¹⁰ Arkin:2007:14

²¹¹ Matthews, 2008:38

4.2.2 Fase 2, 17. juli til 10. august

Etter de første dagene med luftangrep var Hezbollah langt fra slått. Israelsk etterretning erkjente dette og vurderte situasjonen slik at luftangrep alene ikke var tilstrekkelig for å slå Hezbollah. Forsvarssjef Halutz var imidlertid fortsatt fast bestemt på å forholde seg til den nye effektdoktrinen, men kom under stadig mer intenst press fra sjefene i Hæren. Et kompromiss ble derfor inngått ved at Hæren fikk tillatelse til å gjennomføre begrensede bataljons- og brigadeoperasjoner inn i Sør-Libanon. Det var dog fortsatt ikke snakk om en omfattende innkalling av reserver og påfølgende bakkeinvasjon, men mer operasjoner som skulle påføre Hezbollah “[a] cognitive perception of defeat.”²¹²

I tråd med kompromisset i IDF's overkommando, iverksatte IDF den 17. juli det første større angrepet med bakkestyrker inn i Sør-Libanon. Det er verdt å merke seg at Hezbollah's bakkestyrker i tiden fra krigsutbruddet til denne datoen, gitt fraværet av IDF bakkestyrker, hadde relativt stort handlingsrom til å gjøre nødvendige forberedelser. IDF's angrep den 17. juni på landsbyen Maroun al-Ras knappe to kilometer fra grensen viste også med all tydelighet at Hezbollah var forberedt og viste innbitt vilje til å kjempe.²¹³ Hezbollah hadde minelagt atkomstveier og dekket disse sperringene med panservernvåpen. Videre var landsbyen utbygd med fortifikasjoner og gode muligheter for langvarig bystrid. Først etter 6 dagers kamp, betydelig styrkeoppbygging og relativt store tap kunne IDF erklære Maroun al-Ras som tatt.²¹⁴ Det interessante i denne sammenhengen, hvilket for øvrig synes å være en trend som vedvarte til våpenhvilen, var at Hezbollah evnet å diktere hvor og hvordan striden skulle føres. Hezbollah klarte å tvinge IDF inn i stridssoner der de ikke kunne utnytte sine asymmetriske fordeler, blant annet ildkraft, mobilitet, presisjon og overvåkning. Avidor sier seg langt på vei enig i denne vurderingen, men minner samtidig om den treningsmessig dårlige forfatning IDF's bakkestyrker hadde på dette tidspunktet. Han påpeker videre at IDF hadde relativt godt med manøverrom i terrenget mellom landsbyene.²¹⁵

Under inntrykk av problemene ved Maroun al-Ras, besluttet IDF den 21. juli å kalle inn reservestyrker. Med ytterligere styrker tilgjengelig fortsatte IDF angrepene på enkeltområder i Sør-Libanon, men fortsatt uten å involvere reservestyrkene. Først den 31. juli, som del av IDF operasjon *Change of Direction 8*, ble enkelte reserveavdelinger satt inn i kampene. Hensikten var å etablere et flere kilometer bredt sikkerhetsbelte langs grensen.²¹⁶ I nær sagt hver eneste landsby

²¹² Matthews, 2008:43

²¹³ Se: Vedlegg 2, Kart over Sør-Libanon

²¹⁴ Exum, 2006:9

²¹⁵ Avidor, 2010

²¹⁶ Biddle & Freedman, 2008:32

møtte IDF hard motstand og ble påført tap. Samtidig vedlikeholdt Hezbollah evnen til å skyte raketter, med gjennomsnittelig 100 til 160 avfyrte raketter per dag i hele perioden.²¹⁷

4.2.3 Fase 3, 11. til 14. august

Først den 11. august maktet FNs sikkerhetsråd å enes om en resolusjon med krav om umiddelbar stans i kamphandlingene.²¹⁸ Israel nære allierte, USA, mente nå åpenbart at ytterligere krigføring ville være kontraproduktivt, kanskje mest i lys av deres egne interesser i regionen og problemer i Irak. Sikkerhetsrådsresolusjon 1701 krevde umiddelbar stans i kamphandlingene og en rekke andre tiltak, blant annet tilbaketrekning av IDF fra libanesisk territorium, utvidelse av UNIFIL, deployering av den libanesiske regjeringshæren til Sør-Libanon og avvæpning av Hezbollah.²¹⁹ Hendelsene de siste tre dagene av krigen må ses i lys av Sikkerhetsrådsresolusjon 1701 samt partenes behov for å påvirke den regionale sikkerhetsdynamikken etter krigsavslutningen. Sett i forhold til dette var det trolig maktpåliggende for Israel å avslutte krigen på en slik måte at en del av de innledende feilene kunne rettes opp, samtidig som IDF fortsatt hadde evne til å avskrekke nabolandene. For Hezbollah var trolig ambisjonen først og fremst å øke frekvensen i rakettskytingen. Det var et viktig signal på at de ikke var slått, samtidig som de fortsatt skulle påføre IDF størst mulig tap.

Den 11. august iverksatte IDF operasjon *Change of Direction 11*. Målsettingen var å besette mest mulig territorium helt nord til Litanielven. Flere divisjoner deltok i operasjonen og i tillegg til fremrykning i terrenget, ble flere avdelinger luftlandsatt i tilknytning til knutepunkter langs Litanielven. Det er imidlertid uenighet om den egentlige hensikten med operasjonen. Enkelte mener at den primært hadde til hensikt å påvirke ansvarsområdet til UNIFIL slik at dette omfattet hele Sør-Libanon sør for Litanielven,²²⁰ mens andre tolker det mer som avskrekking og makt demonstrasjon.²²¹ De fleste synes imidlertid enige om at operasjonen ikke viste tegn på å være systematisk innrettet mot å bekjempe Hezbollah som sådan.

Hezbollah analyserte og forstod åpenbart målsettingen med IDFs avsluttende operasjoner. De fokuserte derfor på å vedlikeholde sin rakettkapasitet samt ytterligere påføre IDF tap. Dette lyktes de med selv om IDF etter hvert tilsynelatende behersket en betydelig del av Sør-Libanon, herunder avfyrte Hezbollah 220 raketter inn i Israel det siste døgnet før våpenhvilen trådte i kraft, for øvrig krigens nest høyeste antall avfyrte raketter i løpet av ett døgn.²²²

Klokken 0800 lokal tid den 14. august trådte våpenhvilen i kraft. I løpet av krigen hadde

²¹⁷ Arkin, 2007:55

²¹⁸ UNSCR 1701

²¹⁹ Ibid.

²²⁰ Crooke & Perry, 2006b

²²¹ Matthews, 2008:52

²²² Arkin, 2007:52

Hezbollah avfyrt nærmere 4000 raketter av ulik type mot Israel, hvilket forårsaket 42 drepte og 4262 sårede sivile israelere.²²³ 119 IDF-soldater var drept som resultat av direkte kamphandlinger.²²⁴ Hezbollah's tapstall er omdiskutert. IDF hevder dette lå et sted mellom 650 og 750 drepte,²²⁵ mens andre kilder oppgir langt lavere tapstall. Hezbollah kommenterte ikke egne tapstall, men feiret sine martyrer.²²⁶

4.2.4 Særtrekk ved krigen

Verken Israel eller Hezbollah kunne i etterkant av krigen erklære seg som seierherre. Riktignok forsøkte Hezbollah å skape dette inntrykket, men det bør tolkes mer som et propagandafremstøt overfor Israel, enn en nøktern strategisk analyse av realitetene. Samtidig hadde ikke Israel nådd sine krigsmål; Hezbollah var ikke slått, rakettenene hadde fortsatt å falle over israelske landsbyer helt til siste slutt, de kidnappede soldatene var ikke returnert og Hezbollah's stilling både i Libanon og den arabiske verden syntes sterkere enn noen gang. Herunder kunne ikke minst Iran høste fruktene av sin sjiamuslimske stedfortreders gode innsats mot IDF. Det er derfor nødvendig å gjennomføre en kort analyse av sammenhengen mellom partenes strategi, herunder sammenhengen mellom mål og midler.

4.2.4.1 Israels strategi

I en tale til Knesset 17. juli gjorde statsminister Olmert rede for de israelske målsettingene med krigen:

- The return of the hostages, Ehud (Udi) Goldwasser and Eldad Regev;
- A complete cease fire;
- Deployment of the Lebanese army in all of Southern Lebanon;
- Expulsion of Hizballah from the area, and fulfilment of United Nations Resolution 1559.²²⁷

Makovski og White hevder i sin analyse av Libanon-krigen 2006 at "Israel was not capable of defining a relationship between tactical military moves and strategic political objectives."²²⁸

Årsaken til denne situasjonen kan finnes i både militære og politiske forhold, herunder i interaksjonssonen mellom det politiske og militære lederskapet. For det første kan det tyde på at IDFs nye doktriner i stor grad påvirket hvordan IDF operasjonelt sett tilnærmet seg krigen. Denne viste seg å foreskrive en operasjonell tilnærming til Hezbollah og deres kapasiteter som kun delvis var hensiktsmessig. Samtidig var det en forutsetning både i doktrinen og IDFs initielle operasjonsplan at strategiske mål, også ut over broer og Hezbollah's militære anlegg i Libanon,

²²³ Matthews, 2008:61

²²⁴ Biddle & Friedman, 2008:33

²²⁵ Arkin, 2007:74

²²⁶ Hanna, 2010

²²⁷ Olmert, 2006

²²⁸ Makovski & White, 2006:8

skulle bombes. Dette fikk imidlertid ikke IDF politisk tillatelse til, og det er derfor fortsatt et åpent spørsmål om luftkampanjen kunne ha bidratt til økt måloppnåelse dersom den hadde blitt gjennomført i henhold til doktrinen og det opprinnelige planverket. For det andre kan det synes som den politiske ledelsen i for liten grad stilte seg kritisk til IDFs operasjonelle tilnærming, herunder unnlot å be om alternative operasjonsplaner. På den andre siden er det indisier på at IDF overfor regjeringen ga klart uttrykk for at deres målsettinger ikke kunne imøtekommes fullt ut med militære midler. Dette valgte imidlertid regjeringen å overse og fastholdt derfor sine målsettinger gjennom hele krigen.²²⁹ Det skal også understrekes at nølingen med å sette inn tilstrekkelige bakkestyrker hadde både fagmilitære og politiske undertoner. Fagmilitært først og fremst ut i fra et doktrinelt standpunkt, men også på bakgrunn av reservestyrkenes lave treningsmessige standard. Politisk primært ut i fra frykt for at omfattende bakkeoperasjoner ville generere store tap i en uforutsigbar og potensielt langvarig okkupasjon av Sør-Libanon. Dette kunne medført frafall av opinionsmessig støtte, samtidig som det reduserte sannsynligheten for en snarlig fordelaktig diplomatisk løsning.²³⁰

4.2.4.2 Hezbollah's strategi

Hezbollah offentliggjorde ingen i konvensjonell forstand gjenkjennbare strategiske målsettinger med krigen. Innledningsvis var åpenbart Hezbollah's lederskap rystet over de voldsomme israelske reaksjonene på kidnappingen. Det peker i retning av at Hezbollah *ikke* hadde til hensikt å egge til åpen strid med Israel på dette tidspunktet, hvilket også Nasrallah erkjente i et intervju i etterkant av krigen.²³¹ Klare krigsmål, ut over de mer overordnede politiske og strategiske målsettingene, var derfor neppe utarbeidet og formidlet i forkant av krigsutbruddet. Operasjonelt og taktisk tyder dette på at Hezbollah ganske enkelt hadde som ambisjon å hindre Israel i å nå sine målsettinger. Dette var i tråd med Hezbollah's overordnede strategiske mål med krigsforberedelsene og selve krigen:

For det første ville de nytte krigen til å "... [create] a new definition of power and victory that cannot be measured in quantitative or material terms." (min utheving).²³² Nettopp ved å nekte Israel i å nå sine mål, samtidig som de selv unnlot å fremsette egne målsettinger, kunne Hezbollah unngå å fremstå som den tapende part så lenge Israel ikke nådde sine mål. Altså ville det faktum at Hezbollah både overlevde krigen mot IDF og ved våpenhvilen hadde gjenværende kampkraft, kunne defineres som seier. Brun på sin side benevner målsettingen mer som et

²²⁹ Makovski & White, 2006:15

²³⁰ Ibid.:15-16

²³¹ Matthews, 2008:38

²³² Ghorayeb, 2006:3

konsept; “Victory by not losing”.²³³

Den andre målsettingen var å *knekke myten om IDF's uovervinnelighet*. Dette må først og fremst ses i lys av Hezbollahs persepsjon av IDF's rolle i det israelske samfunnet. Hensikten var å påføre IDF et prestisjenederlag basert på høye tap og det faktum at IDF ikke evnet å beskytte landets borgere. Dette ville medføre at den israelske befolkningen mistet tilliten til sine væpnede styrker, hvilket i følge Nasrallah ville være begynnelsen på slutten for Israel som en selvstendig stat.

Gitt Hezbollahs målsettinger var krigen vellykket. De ulike strategiske og taktiske valgene før og under krigen var derfor åpenbart hensiktsmessige for å muliggjøre denne måloppnåelsen. En rekke forhold underbygger dette:

Hezbollah lykkes med å vedlikeholde kjernekapasiteten: Evnen til å *ramme* Israels sivilbefolkning. Dette var hovedsakelig et produkt av vedvarende rakettbeskytning mot Nord-Israel, men også et resultat av at IDF ble påført relativt store tap. Videre lyktes Hezbollah med å *absorbere* IDF's angrep. Disse forholdene hadde en gjensidig forsterkende effekt og resultatet var at Hezbollah evnet å føre krig basert på *utmattelsesstrategi*. Det taktiske ambisjonsnivået kan synes godt tilpasset dette ved at stridutholdenheten var god og striden primært ble utført innenfor områder der Hezbollah som et minimum kunne utligne IDF's asymmetriske fordeler. Dette gjorde følgelig at Hezbollah klarte å *sinke* IDF's fremrykning slik at de ikke fikk fri tilgang til sentrale utskytingssteder for raketter. Det er i denne sammenhengen verdt å merke seg at Hezbollahs strategi ved siden av å oppfylle de umiddelbare krigsmålene også var intendert å ha effekt på deres mer langsiktige målsetting om å degradere Israels statsdannelse.²³⁴

Samtidig kan mye type på at Hezbollahs tilsynelatende vellykkede krigføring i 2006 kan ha vært kontraproduktiv. Avidor kalte krigen for “...a very good war”,²³⁵ og mente med dette at krigen var et nødvendig onde for å snu den pågående utviklingen i IDF. Det israelske forsvaret har i etterkant av krigen nok en gang skiftet doktrine og har i stor grad omsatt lærdommene fra krigen i praktisk trening, materiellanskaffelser og holdningsendringer. Både Brun og Avidor mener at IDF og det israelske samfunnet i dag er mer beslutsomme og forberedt på den typen trusler aktører som Hezbollah utgjør enn de var i 2006.²³⁶ Hvorvidt dette er riktig vil først kunne etterprøves i en eventuell fremtidig krig mellom Israel og Hezbollah. I tillegg bør trolig uttalelsene tolkes som et partsinnlegg i IDF's pågående arbeid med å bygge intern selvtillit og ekstern avskrekking.

²³³ Brun, 2010

²³⁴ Se vedlegg 6 for en skjematisk fremstilling av Hezbollahs strategiske valg som utgangspunkt for krigføringsform og taktisk ambisjon.

²³⁵ Avidor, 2010

²³⁶ Avidor, 2010; Brun, 2010

4.3 Hezbollah og hybridkrig

...Hezbollah appears to have struck an artful balance between the conventional and the unconventional in its military strategy, tactics, weapons and organisation, signalling its shift from a resistance *group* to a resistance *army*.²³⁷

Jeg vil i dette avsnittet analysere Hezbollah's opptreden under krigen i 2006 i lys av hybridkrigsteorien slik jeg tidligere har operasjonalisert den. Jeg vil oppsummere med å vurdere hvorvidt Hezbollah faktisk førte hybridkrig.

4.3.1 Hezbollah og hybridkrigsteoriens fire hovedkomponenter

4.3.1.1 Konvensjonelle kapabiliteter

Hezbollah hadde tilgang til en rekke våpensystemer som normalt er forbeholdt regulære statlige militærmakter. Eksempel på dette er avanserte panservernvåpen, sjømålsmissil, langtrekkende moderne bakke- til- bakke raketter, nattoptikk og krypterte sambandssystemer. Alle disse systemene, bortsett fra de langtrekkende bakke- til- bakke raketene, viste seg svært anvendbare og effektive. At brorparten av Hezbollah's medium- og langdistanseraketter ble slått ut i krigens innledende fase, viser at denne typen våpensystem er svært vanskelig å operere uten at en høyteknologisk militærmakt som IDF oppdager og nøytraliserer dem.²³⁸ Tilstrekkelige aktive og passive beskyttelsestiltak rundt disse kapasitetene vil derfor være nødvendig dersom de skal ha noe reell stridsverdi.

4.3.1.2 Irregulær taktikk og krigføring

Bakkeforsvaret av Sør-Libanon bar ikke preg av å være etablert på en slik måte at direkte og til tider avgjørende konfrontasjon med IDF skulle unngås, ei heller var operasjonen utelukkende basert på å bytte land mot tid. Dette kan synes uvanlig i forhold til en mer allmenn vestlig oppfatning av irregulær krigføring. Det irregulære lå derfor snarere i valg av terreng, anvendt taktikk samt organisasjons- og ledelsesform av bakkestyrkene.

Terrengmessig valgte Hezbollah å etablere sine forsvarsstillinger i fordelaktige områder, som byer og defiléartet lende, hvorfra de kunne utnytte sine våpensystemer og taktikk på best mulig måte. Dette innebar at de tvang striden inn i områder der IDF i mindre grad ønsket å slåss og hvor de ikke maktet å utnytte sine teknologiske og manøvermessige fordeler.

Basert på det omfattende feltarbeidet Hezbollah hadde gjort i årene før krigen, kunne Hezbollah i stor grad basere sin taktikk på å *holde* de områdene der hvor forsvarsstillingene var etablert. Dette innebar imidlertid ikke en defensiv operasjon etter konvensjonelt vestlig mønster, der det normalt etableres sammenhengende forsvarslinjer og koordinerte motangrep inngår som en vital del av forsvarsplanen. Summen av de utallige, geografisk sett spredte, Hezbollah-støttepunktene ble således et bakkeforsvar med kapasitet til å *sinke* IDF i tillegg til å *påføre dem*

²³⁷ Ghorayeb, 2009

tap. Mye tyder på at Hezbollah her opererte tett oppunder det jeg velger å kalle deres taktiske kulminasjonspunkt. En taktikk som hadde gått ut over dette, slik som større samordnede motangrep eller etablering av forsvarslinjer i mer åpent terreng, ville vært kontraproduktivt og atskillig lettere for IDF å slå ned. På den andre siden er det forhold som tyder på at Hezbollah ikke fullt ut hadde erfaring og kompetanse til å fylle mulighetsrommet avgrenset av det taktiske kulminasjonspunktet. Eksempel på dette er blant annet dårlig stridsteknisk koordinering av krumbane- og flatbaneild samt liten vilje og evne til å koordinere og gjennomføre motangrep når situasjonen tillot dette.²³⁹

Organisasjons- og lederskapsmessig var Hezbollah's bakkeforsvar irregulært sett i forhold til IDF. Også dette må ses i lys av behovet for å øke graden av stridsutholdenhet og unngå å bli detektert av israelerne. Kampenhetene var små og i stor grad autonome. Deres operasjoner var primært intensjonsbaserte og forhåndsdefinerte. Kun enheter det var strengt nødvendig å manøvrere med ble taktisk ledet og koordinert fra sentralt hold.

Å tilrive seg initiativet innenfor tid, rom, støtte og legitimitet er avgjørende for å kunne føre strid basert på irregulær taktikk.²⁴⁰ Som vist overfor oppnådde Hezbollah dette innenfor faktorene *tid* og *rom* ved å bruke en utmattelsesstrategi, muliggjort av et seigt irregulært bakkeforsvar av Sør-Libanon. Forutsetningene knyttet til faktorene *støtte* var i stor grad etablert før krigen i 2006. Internt var støtten til Hezbollah i Sør-Libanon sterk og forble det gjennom hele krigen. Det er heller ikke tegn til at Israel gjennom sine luftoperasjoner klarte å vende majoriteten av den libanesiske befolkningen mot Hezbollah. Snarere tvert imot ble Hezbollah i brede lag av folket ansett som forsvarere av landets territoriale integritet. Eksternt vedvarte støtten fra henholdsvis Syria og Iran.

Ved starten av krigen hadde Israel internasjonal sympati, herunder var det bred enighet om at Hezbollah hadde gjennomført en aksjon som legitimerte israelske mottiltak.²⁴¹ Ved krigens slutt var imidlertid denne støtten sterkt svekket og verdensopinionen syntes å være svært kritisk til IDFs metoder. Hezbollah på sin side opplevde økende sympati, spesielt fra den arabiske verden men også fra et større globalt publikum. Hezbollah oppnådde altså å få sin kamp fremstilt som legitim. Dette var delvis basert på egne propagandatiltak, men trolig i enda større grad på bakgrunn av medias vinkling av krigen. Resultatet var at Hezbollah's *narrativ* fikk stadig større gehør. Sentralt i narrativen var fremstillingen av IDFs operasjoner som disproporsjonale. Hezbollah og det libanesiske folket ble i økende grad sett som offer for en brutal krigsmakt, og

---

²³⁸ Supra:62

²³⁹ Biddle & Friedman, 2008:70

²⁴⁰ Supra:36-37

²⁴¹ Makovski & White, 2006:3

det ble lagt vekt på at Hezbollah ikke ble militært slått av IDF.²⁴² Avidors kommentar til dette i ettertid er at Israel "...lost the media war", samtidig som han påpeker at medias rolle i krig har fått en svært sentral og potensielt avgjørende plass i dagens globaliserte samfunn.²⁴³

4.3.1.3 Terror

Hezbollah har en forhistorie som involverer en rekke svært blodige terroraksjoner, herunder selvmordsangrep.²⁴⁴ Under krigen i 2006 ble ikke denne typen terroraksjoner nyttet. Imidlertid kan det hevdes at raketangrepene mot israelske landsbyer og sivile faller inn under en vid definisjon av terror. Ved siden av å ha en direkte effekt i form av å spre frykt, hadde raketangrepene også til hensikt å indirekte påvirke israelske beslutningstakere. Med utgangspunkt i Kilcullens "*The Accidental Guerrilla-logikk*",²⁴⁵ kan det synes som at Hezbollahs rakettkapasitet også hadde til hensikt å provosere Israel i en slik grad at de ville gå til kraftige motreaksjoner. Hezbollah var imidlertid militært sett dimensjonert for å imøtekomme dette gjennom rakettenes egenbeskyttelse, bakkeforsvaret i Sør-Libanon og ulike propagandatiltak. Gitt IDFs overmakt kunne dermed Hezbollah generere en dobbel effekt ved å skape en situasjon der de lett kunne høste sympati samtidig som de var i stand til å påføre Israel ytterligere direkte og indirekte tap.

På den andre siden kan det hevdes at raketangrepene ikke var terror per definisjon, men snarere en militær nødvendighet for Hezbollah, og slik sett kan sammenlignes med IDFs fly- og artilleriangrep mot Libanon. Diskusjonen kan således sies å være persepsjonsmessig og avhengig av hvilken part i konflikten som uttaler seg. På tross av dette er det mitt inntrykk at det er problematisk å sammenligne Hezbollahs raketangrep med IDFs flyangrep. Hezbollahs raketter var hovedsakelig unøyaktige og kunne derfor ikke nyttes mot samme type mål som de langt mer nøyaktige flybårne rakettenes til IDF. Hezbollahs raketter ble brukt i en annen hensikt, hovedsakelig for å skape frykt og bidra til opinionspåvirkning. IDF nyttet primært flyangrep mot spesifikke mål med enten direkte eller indirekte knytning til Hezbollah. Dette utgjør etter min oppfatning en vesensforskjell, og gjør at Hezbollahs raketangrep kan klassifiseres som terror, mens IDFs flyangrep ikke faller inn under denne kategorien.

4.3.1.4 Kriminalitet

Omfattende kriminalitet har destabiliserende virkning på et samfunn. Omfanget av kriminalitet i Libanon var og er imidlertid å betrakte som moderat, og det er heller intet som tyder på at

---

²⁴² Kalb & Saivetz, 2007:12-16

²⁴³ Avidor, 2010

²⁴⁴ Norton, 2007:80

²⁴⁵ Supra:37-38

Hezbollah er involvert i omfattende kriminell virksomhet i Libanon.²⁴⁶ Hezbollah's inntektsgrunnlag er snarere basert på økonomisk støtte fra Iran og Syria. Det er likevel indikasjoner på at Hezbollah har skaffet seg finansiering gjennom kriminell aktivitet som narkotikahandel og annen organisert kriminalitet, men da hovedsakelig utenfor Libanon.²⁴⁷ Det er ikke tegn på at Hezbollah har vært like avhengig av dette som andre opprørsbevegelser, eksempelvis Taliban i Afghanistan og FARC i Columbia.

På den andre siden ville en intern væpnet gruppering som Hezbollah etter vestlige normer og rettsoppfatning, blitt ansett som en kriminell organisasjon og deres handlinger som kriminelle. Det ville følgelig først og fremst vært en politioppgave å bekjempe den. Gitt Libanons spesielle forhistorie og sterke interne og eksterne motsetninger, er det imidlertid neppe mulig å analysere Hezbollah's tilstedeværelse og aksjoner i lys av en vestlig rettsoppfatning. Det er derfor neppe fruktbart å definere Hezbollah som en kriminell organisasjon.

Kriminalitet, slik dette beskrives innenfor hybridkrigsteorien, var ikke avgjørende for Hezbollah. Derimot genererte den politiske situasjonen, den skjøre statsdannelsen, iransk og syrisk innblanding og det faktum at særlig Sør-Libanon var fullt og helt kontrollert av Hezbollah de samme effektene som kriminalitet rent teoretisk kan skape i konfliktområder. Det var primært denne situasjonen som var Hezbollah's "...disruptive component",²⁴⁸ ikke kriminalitet.

4.3.2 Effekter av hybridkrig

Hezbollah evnet å *vedlikeholde sin kampkraft* over tid. Deres strategi var i stor grad basert på *utmattelse*. Effekten *avskrekking* synes derimot noe mer vag, og det er langt mer uklart om Hezbollah maktet å avskrekke fienden. Israel ble tvert imot ikke avskrekket fra å iverksette omfattende operasjoner i etterkant av kidnappingen den 12. juli. Derimot tyder mye på at Hezbollah's kapasiteter og innledende tapspåføring av IDF etter hvert hadde en viss avskrekkende effekt på israelske beslutningstakere. Dette var særlig tydelig ved nølingen knyttet til innsetting av bakkestyrker. Samtidig er det mye som taler for at nølingen var vel så mye doktrinelt og politisk fundert. Hezbollah's rakettarsenal hadde derfor ikke noen nevneverdig direkte avskrekkende effekt på Israel. Avskrekkingseffekten lå derimot i frykten for å måtte kjempe fra landsby til landsby på jakt etter rakettenes, herunder den tid og de ressurser som måtte avsettes.

At Hezbollah klarte å vedlikeholde en *høy strategisk tapsterskel* under selve krigen var trolig i stor grad et produkt av Hezbollah's bestrebelser for å preservere kampkraften over tid. I

---

²⁴⁶ OSAC, 2006

²⁴⁷ Shelly & Picarelli, 2005:62-63; FBI, 2003

²⁴⁸ Supra:38

tillegg bidro retorikken knyttet til “winning by not loosing”²⁴⁹ ytterligere å befestet både det interne og eksterne inntrykket av at Hezbollah hadde en svært høy terskel for å bli slått. Krigen var imidlertid for kort til å hevde at Hezbollah i nevneverdig grad klarte å senke Israels strategiske tapsterskel.²⁵⁰

4.3.3 Førte Hezbollah hybridkrig?

Analysen viser at Hezbollah oppnådde tilnærmet alle effektene som kjennetegner hybridkrig. Gjennomgangen av hybridkrigsteoriens hovedkomponenter, viser at Hezbollah stort sett førte en strategi og taktikk, samt hadde materiell og en organisasjon som er i tråd med teorien. Det er riktignok en vesentlig forskjell innenfor komponenten kriminalitet, men Hezbollah oppnådde likevel de samme effektene ved å bevisst utnytte den uoversiktelige politiske og demografiske situasjonen i Libanon.

På denne bakgrunn kan Hezbollahs operasjoner under krigen i Libanon betegnes som hybridkrig. Hezbollah *samordnet operasjonelt og taktisk konvensjonelle våpen, irregulær taktikk og terrorisme innenfor et og samme operasjonsområde*. Videre hadde Hezbollah i *utgangspunktet, bevisst, satt sammen sin strategi, materiell og organisasjon for å kunne føre akkurat denne formen for krig*.

---

²⁴⁹ Supra:39;66

²⁵⁰ Se vedlegg 7 for en skjematisk fremstilling av den logiske sammenhengen mellom sentrale effekter i hybridkrig.

5 Relevans for Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner?

Jeg vil nå drøfte mulige lærdommer for Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner.

Drøftingen tar utgangspunkt i norske sikkerhetspolitiske målsettinger og den sikkerhetspolitiske forståelsen som ligger til grunn for disse målsettingene. Det er også nødvendig kort å gjøre greie for hvilke aktører som vil være sentrale ved landoperasjoner i Norge. Kapitlet avsluttes med å analysere hvorvidt det er overføringsverdi mellom elementer fra hybridkrigen og det norske Forsvarets gjennomføring av landoperasjoner.

5.1 Norske sikkerhetspolitikk i dag

De siste tre til fire årene har den sikkerhetspolitiske oppmerksomhet i større grad blitt rettet mot Norges nærområder, særlig utfordringer knyttet til nordområdene. Bakgrunnen for dreiningen synes å være sammensatt av en rekke forhold som i sum innebærer at norske myndigheter har funnet det nødvendig å øke militært nærvær og beredskap i nordområdene.²⁵¹ Som del av dette bildet har Regjeringen de senere årene vært en aktiv pådriver i NATO for å revitalisere og styrke alliansens fokus mot nærområdene og de opprinnelige kjerneoppgavene.²⁵² I denne endringsprosessen har særlig fire forhold vært sentrale.

Det første forholdet må anses som en generell utviklingstrend i det storpolitiske bildet. Regjeringen påpeker at tradisjonell realpolitikk og mellomstatlige konflikter generelt er mer fremtredende, blant annet som en konsekvens av en mer multipolar verden med rivalisering mellom stormakter.²⁵³ Konsekvensen for norsk sikkerhets- og forsvarspolitik utdypes slik: “Dette tilsier en mer balansert tilnærming i den oppmerksomhet som rettes mot internasjonal terrorisme kontra intra-statlige konflikter eller mellomstatlige konflikter enn det som har vært tilfelle i den siste tiden.”²⁵⁴

To andre forhold er knyttet til ressurstilgang og klimaendringer i nordområdene, og er på mange måter gjensidig forsterkende. I en globalisert verden med økende matvare- og ressursmangel, kan presset mot allerede utnyttede og så langt ikke-utnyttede ressurser i Norges del av verden øke. Klimaendringer kan om få år gjøre det mulig å åpne nye seilingsleder over Polhavet, samtidig som stadig mer isfritt hav åpner for ytterligere ressursutnyttelse i samme område.²⁵⁵ Dette er i utgangspunktet sivilt relaterte forhold innenfor forsvarlig forvaltning og jurisdiksjon. Regjeringen påpeker likevel i sin siste langtidsplan for Forsvaret, *Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier*, at situasjoner knyttet til disse forholdene kan få

²⁵¹ Faremo, 2010

²⁵² Forsvarsbudsjettet 2010, 2009:24-25

²⁵³ Evne til innsats, 2009:17

²⁵⁴ Ibid.

²⁵⁵ Faremo, 2010

sikkerhetspolitiske konsekvenser for Norge.²⁵⁶ At Norge og Russland er enige om delelinjen i Barentshavet har bidratt til avklaring av et vanskelig spørsmål,²⁵⁷ men den betydelige asymmetrien mellom Russland og Norge vedvarer. Det gjør også den militære dimensjonen i nord, hvor Russland har en av sine viktigste havner for strategiske styrker i denne delen av verden etter at Østersjøregionen har blitt dominert av NATO-land.

Det fjerde forholdet med betydning for norsk sikkerhetspolitikk er Russlands revitalisering som regional stormakt på 00- tallet og spesielt fra 2005. I all hovedsak basert på inntekter fra olje- og gasseksport har Russland forbedret sin økonomi betraktelig de senere år. Dette har muliggjort omfattende reetablering og modernisering av den militære kapasiteten samt økt Russlands økonomiske og politiske handlefrihet både regionalt og globalt. For Norge har denne utviklingen igjen vist nordområdenes strategiske betydning som base, operasjons- og transittområde for russiske luft- og sjøstridskrefter. Det økte omfanget av russiske flygninger med strategiske bombefly og økt flåteaktivitet fra 2007 vitner om dette. Samtidig påpeker norske myndigheter at dette i seg selv ikke innebærer et økt trusselnivå mot Norge.²⁵⁸ Ut over disse rent militære utslagene av et mer selvhevdende Russland, peker den norske regjeringen også på at Russland som stormakt kan forventes å føre en mer pågående utenriks- og sikkerhetspolitikk, der nasjonale interesser forfølges på en offensiv måte.²⁵⁹ Videre kan mye tyde på at en stadig økende grad av maktkonsentrasjon, ensretting og russisk patriotisme har bidratt til å kjølne forholdet mellom Russland og Vesten.²⁶⁰ Rolf Tamnes betegner den russiske utenriks- og sikkerhetspolitikken som frykt- og trusselbasert, herunder formidler den en holdning om at andre stormakter og stormaktsgrupperinger har ekspansive ambisjoner på bekostning av Russlands interesser.²⁶¹ Russlands resolute militære inngripen i Georgia i 2008 og den sterke russiske motviljen mot et eventuelt ukrainsk NATO-medlemskap er tydelige eksempler på denne trenden. En mer potent russisk militærmakt koblet med russiske stormaktsambisjoner kan være kimen til fremtidige væpnede konflikter også i norske nærområder. Tamnes uttrykker dette slik:

At Russland igjen vil disponere et mer slagkraftig militærapparat, kan i seg selv øke tilbøyeligheten til å bruke makt, og en krise kan gjennom sin egendynamikk lede til betydelig maktbruk.²⁶²

Regjeringen tolker den sikkerhetspolitiske situasjonen i Norges nærområder som stabil og rolig, men med enkelte usikkerhetsmomenter. Dette utelukker ikke at det kan oppstå situasjoner der

²⁵⁶ St. prp. nr. 48, 2007:27

²⁵⁷ UD, 2010

²⁵⁸ Forsvarsbudsjettet 2010, 2009: 22

²⁵⁹ Evne til innsats, 2009:40

²⁶⁰ Ibid:39

²⁶¹ Tamnes, 2008:40

²⁶² Ibid.:43-44

militærmakt blir anvendt mot norske interesser, og at dette kan materialisere seg raskt.

Alle de nevnte forhold er i første rekke knyttet til Norges sjø- og luftterritorium, og i en militær kontekst vil sjø- og luftstridskrefter være mest relevante. Selv om landdimensjonen altså er nedtonet, kan den vise seg å være svært viktig. En motstander kan for eksempel søke å begrense norske myndigheters politiske, økonomiske og militære handlemåte ved å besette strategisk viktig norsk landterritorium eller vital infrastruktur på land. Regjeringen poengterer også at denne typen trusler kan utvikle seg raskt med påfølgende krav til resolutt og hurtig reaksjon fra norske myndigheter.²⁶³ Videre er det åpenbart at grensekrenking på land gir langt mer vidtrekkende strategisk-politiske konsekvenser enn krenkelser på sjøen eller i luften. Enhver intendert grensekrenking med landmilitære styrker inn på norsk territorium vil trolig medføre at norske myndigheter aktivt søker å etablere en situasjon som utløser Atlanterhavspaktens artikkel 5, kollektivt NATO-forsvar og påfølgende reetablering av Norges territorielle integritet.²⁶⁴

5.2 Aktører i landoperasjoner på norsk territorium

I dag er Forsvarets oppgaver inndelt i tre hovedbolker. Først er det nasjonale oppgaver som i utgangspunktet må kunne løses uten alliert medvirkning. Deretter er det oppgaver som løses i samarbeid med allierte og eventuelt andre, og avslutningsvis er det "andre oppgaver" der andre (sivile) myndigheter har primæransvaret og Forsvaret i utgangspunktet kun har en støttende rolle.²⁶⁵ Håndtering av sikkerhetspolitiske utfordringer i en ren nasjonal kontekst begrenses til kun å omfatte episoder og kriser, mens utfordringer ut over dette forutsettes å være et allianseanliggende.²⁶⁶ Forsvarets rolle i denne sammenhengen er todelt. For det første etablerer det, gjennom tilstedeværelse og beredskap fra relevante og potente militære styrker, en terskel for bruk av militærmakt mot Norge. For det andre vil Forsvaret ha en avgjørende rolle ved mottak av og operasjoner sammen med allierte forsterkninger på norsk territorium. Dog vil denne typen forsterking være tid- og ressurskrevende. Forsvaret må derfor forvente å gjennomføre landoperasjoner primært med egne nasjonale styrker i den tiden det tar å overføre substansielle allierte forsterkninger til Norge. Det er i dag usikkerhet når det gjelder eventuelle allierte styrkebidrag til Norge, men det vil trolig dreie seg om en robust sammensatt fellesoperativ styrke. En eventuell landstyrke vil trolig være sammensatt av så vel lette infanteristyrker som tyngre mekaniserte styrker.

Den norske landmakten består av Hæren og Heimevernet. Hærens krigsorganisasjon begrenser seg i dag til en mekanisert brigade, forlagt i henholdsvis Indre Troms og Østerdalen. I

²⁶³ Evne til innsats, 2009:41

²⁶⁴ The North Atlantic Treaty, 1949

²⁶⁵ Evne til innsats, 2009:10-11

²⁶⁶ Ibid.:62

tillegg stiller Hæren spesialstyrker.²⁶⁷ Heimevernet har ansvaret for territorialforsvaret og er organisert i 11 Distrikter. Krigsorganisasjonen er fordelt med om lag 5000 mannskaper organisert i innsatsstyrker, mens de øvrige 40000 er organisert i respektive forsterkingsstyrker og oppfølgingsstyrker.²⁶⁸ Andre relevante nasjonale militære kapasiteter i en landoperasjonskontekst er Luftforsvarets jagerfly, helikoptre, overvåkingsfly og luftvern. Sjøforsvaret kan bidra med artilleriild fra fregatter, fartøybasert luftvern, spesialstyrker og overvåkingskapasitet. I en situasjon der alliert forsterking er aktuelt, kan også Forsvaret mobilisere ulike avdelinger med kapasitet til å yte vertslandsstøtte.²⁶⁹

5.3 Overføringsverdi mellom hybridkrigen og landoperasjoner i Norge

Norsk strategisk kultur og Norges posisjon som et vestlig demokratisk og liberalt samfunn tilsier at hybridkrig generelt og Hezbollah's strategi spesielt, har få elementer med relevant overføringsverdi til en norsk kontekst. Vilkarlig beskyting av fiendens territorium med unøyaktige raketter og bevisst bruk av sivile landsbyer som støttepunkter i landstriden er bare to av flere eksempler i denne sammenhengen. På den andre siden kan det synes som enkelte elementer av hybridkrigen, herunder Hezbollah's strategi og taktikk, kan ha overføringsverdi til norske forhold. Jeg mener å kunne identifisere særlig to forhold med relevans til landstriden: 1) *Evne til å absorbere et angrep* og 2) *Evne til å ramme motstanderen strategisk*. Jeg vil diskutere disse forholdene, herunder kort analysere hvilke mulige konsekvenser dette kan få for den norske landmakten.

5.3.1 Evne til å absorbere et angrep

I hybridkrigen, og særlig Hezbollah's strategi under krigen i Libanon i 2006, inngår evnen til å absorbere et angrep som en viktig del av *beskyttelseslaget* rundt kapasitetene som kan ramme strategisk. I tillegg har det en verdi i seg selv å kunne tvinge motstanderen inn i en utmattelseskrig. Det er her viktig å påpeke et sentralt forhold. En strategi som baserer seg på utmattelse er ikke nødvendigvis ensbetydende med at krigen blir lang. Hezbollah's 34 dager lange operasjon under Libanonkrigen i 2006 er et eksempel på det. Dette er viktig gitt norske forhold, da en strategi som foreskriver langvarige kamphandlinger og svært store forsakelser fra landets befolkning neppe er forenelig med norsk strategisk kultur. Derimot vil en utmattelsesstrategi basert på en kombinasjon av det FFOD omtaler som henholdsvis den "lavintensive" og "høyintensive" utmattelsesmetoden,²⁷⁰ være godt innefor rammeverket av norsk strategisk kultur. Dette innebærer først og fremst å anvende teknologi og metoder som motstanderen i mindre grad

²⁶⁷ St.prp. nr. 48, 2007:76

²⁶⁸ Ibid.:84

²⁶⁹ Ibid.:85

²⁷⁰ FFOD, 2007:62

kan beskytte seg mot, samtidig som motstanderen påføres suksessive tap. Tidsaspektet må som et minimum være tilpasset allierte forsterkingers responstid.

I en norsk kontekst vil landmaktens oppgave til en viss grad kunne sammenlignes med Hezbollahs bakkeoperasjoner. For det første må landstyrkene kunne etablere en stridssituasjon som faktisk utløser Atlanterhavspaktens artikkel 5. Dernest må landstyrkene ha evne til å absorbere et angrep på en slik måte at motstanderen ikke når sine målsettinger. Som et produkt av de to førstnevnte forholdene må landstyrkene avslutningsvis makte, sammen med allierte forsterkinger, å etablere en situasjon som er mest mulig fordelaktig for å reetablere Norges territorielle integritet. Særlig når det gjelder *evnen til å absorbere et angrep* er det en klar overføringsverdi mellom hybridkrigen og norske landmilitære forhold. Det dreier seg om å påføre motstanderen maksimalt med tap og å sinke ham tilstrekkelig slik at allierte forsterkinger kan fremføres og en påfølgende offensiv operasjon kan iverksettes. Strategien, for norske styrker, er derfor innledningsvis defensiv i sin natur. Deretter, under forutsetning av tilførte allierte forsterkinger, gjennomgående offensiv.

5.3.1.1 Beskrivelse av kapasiteter

Hezbollahs landforsvar av Sør-Libanon var dypt og hovedsakelig gruppert i landsbyer og langs sannsynlige fremrykningsakser for IDF. Gruppering i landsbyer og aktiv utnyttelse av sivil infrastruktur til militære formål er folkerettslig tvilsomt. Når det er sagt, kunne ikke Hezbollah unngå å gruppere seg i de sør- libanesiske landsbyene, da området er tett befolket og landsbyene som regel er posisjonert på taktisk viktige høydedrag. På den andre siden må en se Hezbollahs bruk av landsbyer som et bevisst tiltak for å gjøre stridsfeltet komplekst og uoversiktlig. Videre ga landsbyene utmerket beskyttelse, hvilket gjorde at Hezbollahs styrker kunne operere relativt statisk i disse støttepunktene. Logikken bak bruken av landsbyene var altså hovedsaklig å oppnå beskyttelse samt muligheten til å generere et komplekst og uoversiktlig stridsfelt. Dette, i kombinasjon med forhåndslagret logistikk og et tilpasset kommando- og kontrollsystem, ga Hezbollahs avdelinger stor stridsutholdenhet.

I Norge, herunder i Nord-Norge der kamphandlinger kanskje er mest sannsynlig, er befolkningstettheten lav og tettstedene få. Et forsvar sentrert rundt tettsteder ville derfor i beste fall gitt et punktforsvar av folkekjær infrastruktur, men generert liten eller ingen reell evne til å absorbere et angrep. I tillegg vil det neppe være aktuelt med utstrakt bruk av tettbebyggelse som støttepunkter jamfør norsk strategisk kultur. Denne tradisjonen tilsier tvert imot at striden primært skal føres i fjell- og skogsområder. Det kan dermed synes vanskelig å overføre denne delen av Hezbollahs taktikk til norske forhold. Den bakenforliggende logikken og oppnåelse av de ønskede effektene i dette er imidlertid fullt ut forenelig med norsk strategisk kultur.

Et *dyp*t gruppert landforsvar i Norge kan oppnå god beskyttelse og generere et komplekst og uoversiktelig stridsfelt blant annet ved å anvende styrker som er mobile og hurtige, har lav signatur, kan utnytte komplekst terreng og klima og opererer spredt. Komplekst terreng i denne sammenhengen er typisk fjell, kystnære strøk, defiléartet lende, skogsområder og dersom tvingende nødvendig: Tettsteder og industriområder. Mobilitet og hurtighet samtidig som signaturen holdes lav, kan oppnås ved å nytte for eksempel snøscootere og lette terrengkjøretøy som fremkomstmiddel. Spredt gruppering kan blant annet gjøres mulig basert på et moderne og sikkert kommando- og kontrollsystem. Disse faktorene, kombinert med et robust system for logistikk vil kunne gi styrkene tilstrekkelig stridsutholdenhet for å absorbere et angrep over tid. Særlig to forhold synes kritisk i denne sammenhengen. For det første kan det være en stor utfordring å gjennomføre logistisk understøttelse av en styrke som er gruppert over et stort område og primært opererer i små grupper. Logistikksystemet og taktikken må derfor avstemmes, herunder bør det være logistikken som setter begrensninger for taktikken. Samtidig bør logistikksystemet gjøres mest mulig fleksibelt og distribuert, herunder bør den enkelte avdeling være mest mulig selvforsynt for langvarig strid. For det andre forutsetter god stridsutholdenhet at avdelingene kan driftes og ledes over tid. Dette krever et tilstrekkelig volum mannskaper og befal både i stridende- og støttefunksjoner samt ledelse.

Denne måten å organisere og operere deler av landmakten på, er krevende. Et stort antall små og tilnærmet autonome stridsgrupper vil operere spredt over store avstander. Dette krever en stridsledelsesmodell som trolig kan utnytte deler av Hezbollahs ledelsesfilosofi for bakkestyrkene. Mest relevant synes de gode erfaringene Hezbollah hadde med å utøve intensjonsbasert ledelse, herunder fremelske initiativ og handlekraft på lavere kommandonivå. Disse elementene synes godt integrert i den norske strategiske kulturen, og anses derfor som gjennomførbar i en norsk landoperativ kontekst. Sågar er essensen i dette nedfelt i den norske fellesoperative doktrinen fra 2007.²⁷¹

Tapspåføringskapasiteten til Hezbollahs bakkestyrker var primært panservernvåpen, ulike miner og improviserte sprengladninger, enkle håndvåpen og bombekastere. Ingen av disse kapasitetene krevde store, lett synlige plattformer for å kunne opereres. Snarere tvert imot var de relativt små, de var hovedsakelig bærbare og hadde meget lav signatur. Samtidig viste Hezbollah at kombinasjonen av panservernvåpen, miner/ hinder og håndvåpen stedvis hadde meget god effekt mot IDFs pansrede materiell og infanteri. Mye tyder imidlertid på at Hezbollah kunne oppnådd enda større effekt av disse våpensystemene dersom nivået på stridsteknisk samvirke

---

²⁷¹ FFOD, 2007:162-163

hadde vært bedre.²⁷² Det samme kan sies om Hezbollahs evne til å gjennomføre fellesoperasjoner. Dette var så og si fraværende i Hezbollahs strategi, på samme måte som hybridkrigsteorien ikke direkte omtaler det. Dette kan ha sin naturlige forklaring i at aktører som utøver hybridkrig, slik som Hezbollah verken har materiellmessige eller ferdighetsmessige forutsetninger for å oppnå dette nivået av fellesoperativt samvirke. Jeg vil likevel hevde at erfaringer kan trekkes ut av dette, da det er relevant å anse henholdsvis Hezbollahs raketstyrke og landstyrke som to atskilte “forsvarsgrener”. Uten å gå på akkord med de nøye tilrettelagte beskyttelsestiltakene eller evnen til å ramme Israel med raketter, var det trolig et betydelig ubrukt potensiale for samvirke mellom disse “grenene” under landstriden.

For den norske landmakten kan disse erfaringene nærmest uavkortet overføres. Vel og merke forutsetter det at de lette infanterivåpnene opereres innefor rammen av organisasjons- og stridsmodellen jeg diskuterte overfor. Dette sikrer at signaturen holdes lav, mobiliteten og hastigheten høy og spredningen stor. I motsatt fall, ved å organisere denne typen våpensystemer i større infanteriavdelinger typisk for det norske kald krigs-forsvaret, vil signaturen øke dramatisk samtidig som mobiliteten og hurtigheten synker tilsvarende. Alt dette uten at den reelle effekten mot en pansret konvensjonell motstander øker, snarere tvert imot. Med tanke på stridsteknisk og fellesoperativt samvirke har trolig den norske landmakten langt bedre forutsetninger enn Hezbollah til å oppnå tilnærmet optimal utnyttelse av de ulike våpensystemenes utfyllende og gjensidig forsterkende egenskaper. For det første er det lang tradisjon for å tilstrebe dette, spesielt i Hæren. Samtidig er Hærens avdelinger organisert nettopp med tanke på å oppnå synergieffekter mellom ulike våpenkapasiteter. For det andre har landmakten gode forutsetninger for å kunne trene på dette, både under hjemlige øvelser og i internasjonale operasjoner. Dette dreier seg om treningsmuligheter Hezbollah i mindre grad hadde. For det tredje har den teknologiske og kulturelle utviklingen i Forsvaret gjort at det er et stadig tettere samvirke mellom spesielt Hæren og Luftforsvaret. Dette gjør at ild fra jagerfly nå kan ledes direkte av bakkestyrker, herunder utgjør dette en betydelig styrkemultiplikator for landstyrkene.

Som vist ovenfor brukte Hezbollah primært flatbanevåpen, miner og bombekastere for å påføre IDF tap. Feltartilleri i konvensjonell forstand ble ikke anvendt av Hezbollah. Dette har en naturlig forklaring ved at feltartilleri normalt må opereres åpent og har høy signatur. Følgelig ville sårbarheten vært for stor for Hezbollah. Gjennom den nylig vedtatte anskaffelse av moderne artilleriskyts,²⁷³ vil Hæren få et feltartilleri som har meget god egenbeskyttelse og dermed i stor grad kan operere under fiendens deteksjonsnivå. Dette oppnås primært ved at skyteteknologien tillater spredt gruppering og hyppige forflytninger. I tillegg har skytsene god pansring og

---

²⁷² Supra:69

fremkommelighet. Norge, i motsetning til Hezbollah, kan derfor anvende feltartilleri. Feltartilleriets rekkevidde begrenser seg imidlertid til om lag 40 kilometer. Det synes derfor å være et kapasitetsgap mellom feltartilleriets korte og jagerflyenes lange rekkevidde. En utfylling av denne kapasiteten gjennom (gjen)anskaffelse av bakkebasert rakettartilleri synes derfor hensiktsmessig, og er i tråd med erfaringene Hezbollah hadde med stor bredde i rakettarsenalet. Rakettartilleriet ville således kunne fylle rollen som tapspåfører på lange hold (40 til 250 kilometer) samt at det i motsetning til jagerfly er virksomt under alle værforhold. Denne typen artilleri er imidlertid langt vanskeligere å beskytte, og det vil derfor være nødvendig å etablere komplette systemer rundt disse i form av luftverndekning, nærforsvar og overvåking. Dette hadde ikke Hezbollah kapasitet til, men i en norsk kontekst er det fullt mulig, og ulike typer artilleri vil kunne øke landmaktens tapspåføringsevne betydelig.

Hybridkrig, herunder Hezbollah's operasjoner under Libanonkrigen, kan sies å primært foreskrive en defensiv strategi. En defensiv strategi kan imidlertid innebære betydelige elementer av offensive tiltak, for eksempel motangrep. I Hezbollah's tilfelle kan rakettingrepene mot Israel betraktes som det offensive elementet i strategien, mens motangrep og omfattende manøver med bakkestyrker var en sjeldenhet. Som jeg tidligere har påpekt, hadde sistnevnte forhold en overordnet forklaring: Omfattende manøver og motangrep ville eksponert Hezbollah's infanteristyrker og dermed gjort dem svært sårbare for IDF's overlegne konvensjonelle kapasitet. Vel og merke opererte styrkene innenfor hvert enkelt støttepunkt relativt mobilt, herunder gjennomførte de mindre lokale motstøt.²⁷⁴ Dette er naturlig da de fortsatt kunne operere under IDF's deteksjonsnivå. Fravær av motangrep ut over dette, i områdene mellom støttepunktene, medførte imidlertid at IDF hadde relativt uhindrede manøvermuligheter i det mer åpne terrenget. Dette kunne skapt en taktisk situasjon der Hezbollah mistet initiativet gjennom en primært statisk og reaktiv taktisk opptreden. At dette ikke skjedde er trolig mer et utslag av IDF's manglende vilje og evne til å gjennomføre landstriden med tilstrekkelig styrkeinnsats, høyt tempo og momentum. Jeg tolker dermed Hezbollah's taktiske ambisjonsnivå dit hen at det ikke var et utslag av manglende vilje til å føre en mer mobil og offensiv bakkestrid, men snarere et utslag av hvilke mulighetsrom IDF ga dem for taktiske disposisjoner. På den andre siden kan det være at Hezbollah's bakkestyrker ikke hadde et tilstrekkelig treningsnivå som gjorde det hensiktsmessig å gjennomføre en mer bevegelig og offensiv bakkestrid. Dette synes imidlertid mindre relevant. Resonnementet ovenfor impliserer nemlig at så vel det taktiske ambisjonsnivået som tilhørende øving, materiell og ledelsessystem i utgangspunktet måtte innrettes mot et statisk støttepunktforsvar.

---

²⁷³ Forsvaret.no, 2010

I en norsk kontekst er disse erfaringene meget interessante. Det analytiske utgangspunktet for denne påstanden er postulatene blant hybridkrigsteoretikerne om at enhver eksponering av militære kapasiteter krever tilsvarende god beskyttelse. For bakkestyrker vil dette først og fremst innebære en kombinasjon av pansring, ildkraft, mobilitet, luftvern og logistikk. I en konflikt mot en moderne utrustet konvensjonell motstander må dermed summen av de ulike beskyttelsestiltakene være minst like gode, helst bedre enn motstanderens. Hezbollah, på lik linje med en rekke andre aktører som har gjennomført en eller annen form for hybridkrig, var ikke i en posisjon som gjorde at de kunne anskaffe for eksempel moderne pansret materiell. Norge, derimot, har både en internasjonal posisjon, en alliansetilknytning og tilstrekkelige ressurser til å anskaffe denne typen moderne, godt beskyttede landsystemer. Hæren opererer i dag to slike mekaniserte manøveravdelinger i form av Telemark bataljon og Panserbataljonen.²⁷⁵ Denne typen avdelinger, organisert som selvstendige samvirkesystemer, vil dermed kunne utgjøre det nødvendige offensive elementet i landstriden. Som del av en strategi der hensikten primært er å sinke motstanderens fremrykning, kan denne typen avdelinger operere mer offensivt i åpent terreng, herunder for eksempel nyttes til motangrep ved fiendtlige gjennombrudd eller oppdukkende gunstige taktiske situasjoner. Gitt at en konvensjonell motstander i Norge viser langt større operasjonell og taktisk evne og vilje enn IDF i Libanon, vil en kombinasjon av hovedsakelig defensivt orienterte små og mobile avdelinger gruppert i et dypt forsvar, og offensivt orienterte større avdelinger være nødvendig. Dette gjør at landmakten kan beholde initiativet i striden, i tillegg til å kunne tvinge striden inn i et terreng som er fordelaktig.

Lette manøverstyrker og et begrenset antall mekaniserte manøveravdelinger har imidlertid begrenset evne til alene å sinke en konvensjonell motstander. Det er derfor nødvendig å tilføre disse avdelingene feltarbeidskapasiteter som gjør de i stand til å *stanse* motstanderens fremrykning i begrensede tidsrom. Utenfor landsbyene oppnådde Hezbollah dette gjennom solide feltbefestninger lokalisert i tilknytning til sannsynlige fremrykningsakser for IDF. Utfordringen til Hezbollah var dog at de hadde få om noen manøveravdelinger som var i stand til å utnytte den taktiske pivoten befestningene skapte. I en norsk kontekst synes det derfor nødvendig at både de lette og tunge manøverstyrkene i begrensede tidsrom kan etablere feltbefestninger og tilhørende sperretiltak.²⁷⁶ Slike godt beskyttede støttepunktene vil dermed kunne fungere som pivot for sammensatte manøveroperasjoner både i fiendens flanker og rygg. Det kan dermed oppnås en meget god dynamikk mellom nedgravde statiske styrker og mobile

²⁷⁴ Biddle & Friedman, 2008:39-40

²⁷⁵ FDLO, 2004:110; St.prp. nr. 48, 2008:75

²⁷⁶ Dette innebærer normalt å etablere nedgravde stillinger med splintsikker overdekning for infanteriet. Det krever videre omfattende rydding av skuddfelt for ulike våpensystemer. Sperretiltakene omfatter normalt minefelt, graving av stridsvogngrøfter og eventuelt sprengingsarbeider dersom topografien og infrastrukturen tilsier dette.

manøverstyrker. Motstanderen utsettes for et vanskelig dilemma: Han tvinges til å forholde seg til det statiske punktforsvaret, men må samtidig avsette styrker for å beskytte sine flanker og rygg.

5.3.1.2 Analyse

Lette og mobile manøverstyrker med høy direkte og indirekte tapspåføringskapasitet, men samtidig lav signatur, *kombinert* med tunge mekaniserte manøverstyrker, synes å være hensiktsmessige dersom en skal overføre elementer fra hybridkrigen til norske landmilitære forhold. I tillegg må begge disse styrkekomponentene kunne etablere godt beskyttede støttepunkter som både kan stanse motstanderens fremrykning, samtidig som de kan fungere som en manøvermessig pivot. Taktiske ildstøtte fra henholdsvis feltartilleri, rakettartilleri og jagerfly må effektivt kunne utnyttes av manøverstyrkene gjennom moderne kommando- og kontrollsystemer. I tillegg kan disse kapasitetene selvstendig påføre fienden tap. I sum kan dermed landmakten operere på en slik måte at det skapes en *dyp og dynamisk forsvarssone* med kapasitet til å sinke motstanderen over tid, samtidig som han kan påføres høye tap.²⁷⁷ Den fremste overføringsverdien i så måte er behovet for å operere under motstanderens deteksjonsnivå, eventuelt beskytte kapasitetene tilsvarende dersom dette ikke er mulig. Kombinert med et robust kommando- og kontroll- og logistikksystem gjør dette at landmakten kan oppnå høy grad av stridsutholdenhet selv om den er av begrenset numerisk størrelse.

Det sentrale elementet i hybridkrigen med å sinke fienden og påføre ham tap, har i stor grad overføringsverdi til norske landmilitære forhold. Samtidig er disse elementene forenelige med norsk strategisk kultur. Imidlertid kan en eventuell prioritering og oppbygging av lette infanteristyrker samt operasjoner som blant annet baserer seg på statisk punktforsvar være et brudd med de senere års utvikling i Hæren. Det har blant annet vært en ensidig satsing på mekaniserte manøveravdelinger, herunder avskaffelse av de mer tradisjonelle jeger- og infanteriavdelingene i Hæren. Årsaken til denne strukturendringen er dog trolig minst like mye et resultat av økonomiske begrensninger som av fagmilitære anbefalinger.

Dersom Hæren og Heimevernet ses under ett, er det imidlertid verken kulturelle eller fagmilitære forhold som taler imot en utvikling i tråd med de erfaringene jeg har diskutert. En utfordring kan likevel være at operasjoner med små og lette infanteriavdelinger oppsatt med moderne våpen og sambandssystemer er ressurskrevende utdannings- og tidmessig. Det er derfor

²⁷⁷ De to australske analytikerne Kelly og Brennan argumenterer i artikkelen *Distributed Manoeuvre: 21st Century Offensive Tactics* for at den typen elastisk og dypt taktisk forsvar jeg beskriver, ut i fra dagens våpenteknologi, er en sterkere stridsform enn den taktiske offensiven. Dette gjelder dog bare "...as long as [the tactical defence] is able to emulate the ability of the Elastic Defence to distribute its components through a defensive zone in parcels that are too small to be detected or engaged." (Kelly & Brennan, 2009:22)

tvilsomt hvorvidt denne typen avdelinger vil oppnå en reell beredskapstid ut over et par måneder i løpet av verneplikstiden. Den stridsklare kapasiteten, gitt uendret lengde på førstegangstjenesten, må derfor først og fremst ivaretas av mobiliserbare avdelinger. Utfordringen med denne ordningen er at innkalling av mannskaper og oppsetting av mobiliseringsavdelinger er tidkrevende. Dette synes som en svakhet i forhold til regjeringens trusselvurdering. Her må det imidlertid sies at regjeringens vurdering først og fremst dreier seg om trusler og situasjoner som kan oppstå på sjøen og i luften. Eventuelle trusler av landmilitær karakter vil erfaringsmessig både kreve lengre forberedelser hos motstanderen og ha større signatur. Tidsaspektet synes derfor noe mindre kritisk i forhold til trusler mot landterritoriet enn mot henholdsvis sjø- og luftterritoriet. Et moderne, robust og fleksibelt mobiliseringssystem kan derfor trolig ivareta de beredskapsmessige hensynene for disse kapasitetene. Alternativet er enten å øke tjenestetiden i førstegangstjenesten eller sette opp avdelingene med vervede mannskaper, men ingen av disse tiltakene synes gjennomførbare i lys av norsk strategisk kultur. Imidlertid kan det synes som norsk strategisk kultur er i endring på en slik måte at det er større aksept for å nytte vervede mannskaper i stående avdelinger med stort innslag av høyteknologisk og utdanningskrevende materiell: De avdelingene jeg tidligere har omtalt som mekaniserte manøveravdelinger. Dette synes hensiktsmessig både ut i fra et beredskapsmessig-, og, i følge tidligere forsvarssjef Sverre Diesen, også et økonomisk ståsted.²⁷⁸

Avslutningsvis er det nødvendig å kort vurdere hvorvidt erfaringsoverføringene nevnt overfor er forenelig med Norges alliansetilknypning og norsk deltakelse i internasjonale operasjoner. Det synes ikke som at erfaringsoverføringene og eventuelle operasjonelle, taktiske og organisatoriske grep forringer landmaktens interoperabilitet med øvrige NATO-styrker og kommandostruktur. Landmakten vil fortsatt kunne forholde seg til NATOs prosedyrer samtidig som materiellet kan være i overensstemmelse med NATOs standardiseringskrav. Landmakten vil også fortsatt kunne stille oppdragstilpassede styrkebidrag til internasjonale operasjoner. Infanteriavdelingene vil ha en svært god grunnleggende utdanning, hvilket vil være et godt grunnlag for å oppøve mannskaper og befal på både oppdragsspesifikt materiell og stridsteknikk. De mekaniserte manøveravdelingene vil kunne trenes og utrustes i forhold til oppdragsspesifikke krav på samme måte som i dag. Dette gjør at hele innsatsstrukturen i landmakten også er relevant for innsatser i internasjonale operasjoner.

---

²⁷⁸ Supra:29

5.3.2 Evne til å ramme motstanderen strategisk

5.3.2.1 Beskrivelse av kapasiteter

Landstyrker har både en direkte og indirekte evne til å ramme motstanderen strategisk. Den direkte rollen er landsstyrkenes evne til å ramme ved hjelp av egne kapasiteter, mens den indirekte rollen først og fremst er å beskytte øvrige fellesoperative kapasiteter med evne til å ramme.

Norges militære kapasiteter til å ramme motstanderen strategisk er hovedsaklig begrenset til jagerfly, da Forsvaret verken har langtrekkene rakettartilleri eller missiler. Ut fra norsk strategisk kultur og styrkeforholdet mellom Norge og eventuelle motstandere, vil det imidlertid neppe være aktuelt å eskalere konflikten gjennom omfattende bombing av sivile og militære mål hos motstanderen. Bombing vil trolig begrense seg til de militære og eventuelt sivile fiendtlige kapasiteter som oppholder seg på norsk territorium og militære kapasiteter på motstanderens territorium som direkte eller indirekte understøtte disse. Denne typen målbekjemping er riktignok mer begrenset enn Hezbollah's strategiske bombekampanje mot Israel, men kan likevel påvirke motstanderens politiske og militære beslutninger. Men, å ramme et moderne samfunn er mer enn å bombe. Det kan derfor være aktuelt å ramme motstanderen strategisk gjennom for eksempel målrettede informasjonsoperasjoner og andre former for internasjonalt press.

Landmaktens direkte evne til å ramme strategisk, slik det omhandles i denne konteksten, er begrenset til den eventuelle virkningen omfattende tapspåføring av motstanderens styrker får for deres politiske og strategiske beslutningstakere. Denne evnen er isolert sett et produkt av de tiltakene jeg diskuterte i forrige avsnitt. Det forutsetter altså at landmakten er i stand til å absorbere et angrep, herunder sinke og påfører motstanderen maksimalt med tap.

Jagerfly har i seg selv relativt god egenbeskyttelse så fremt de flyr og er en del av det luftoperative systemet. Sårbarheten er primært knyttet til flystasjonene. Det vil derfor være absolutt nødvendig å etablere svært robuste beskyttelsestiltak rundt flystasjoner i form av luftvern, nærforsvar, spredning av fly og logistikk samt fortifisering. Landmakten har i denne sammenhengen en begrenset rolle, ut over eventuelt nærforsvar av flybaser. Landmakten vil imidlertid kunne yte betydelig støtte til jagerflykapasiteten ved å gruppere eget luftvern slik at det nekter motstanderen atkomst til deler av luftrommet. Motstanderens flystyrker kanaliseres dermed inn i spesifikke deler av luftrommet, hvilket kan gjøre det enklere både for Luftforsvarets jagerfly og luftvern å bekjempe disse. Den planlagte anskaffelsen av nytt kampluftvern vil, såfremt det gjennomføres, gi Hæren denne kapasiteten.²⁷⁹

Det siste elementet av å ramme fokuserer på ikke-kinetiske angrep som informasjonsoperasjoner, elektroniske angrep og tiltak for å generere internasjonalt press mot

motstanderen. Denne typen operasjoner krever først og fremst beskyttelse i form av egnede elektroniske tiltak. Landmaktens rolle er således marginal, ut over eventuelt fysisk nærforsvar av infrastruktur tilhørende for eksempel mediehus, kraftforsyning og telekommunikasjon.

Jeg har ovenfor diskutert Norges nasjonale kapasiteter til å ramme motstanderen strategisk, samt hvilke beskyttelsestiltak dette krever. Forutsetningene for denne diskusjonen er imidlertid at allierte forsterkinger vil ankomme Norge og kjempe, inntil motstanderen er tvunget ut fra norsk territorium. Jeg velger å betrakte allierte forsterkinger som en kapasitet med evne til å ramme motstanderen strategisk. Forutsetningen for å motta allierte forsterkinger er blant annet at kommunikasjonslinjene til Norge er åpne. Landmaktens rolle i dette er marginal. Derimot vil landmakten ha en betydelig rolle i å klargjøre og sikre vital infrastruktur som havneanlegg, flyplasser, jernbane- og veinett samt grupperingsområder. De allierte forsterkingene vil ha kapasitet til å beskytte seg selv under fremføring og klargjøring, og norske landstyrker bør primært prioriteres til beskyttelse av den nødvendige infrastrukturen.

5.3.2.2 Analyse

Diskusjonen ovenfor viser at den norske landmaktens direkte evne til å ramme motstanderen strategisk begrenser seg til å påføre hans militære styrker maksimalt med tap. Det er imidlertid visse forbehold knyttet til denne erfaringsoverføringen. Treenigheten mellom folket, det politiske lederskapet og militærmakten²⁸⁰ er usedvanlig tett i Israel. Det er mange årsaker til dette, men trolig først og fremst på grunn av at IDF er garantisten for Israels eksistens. Dette har både historiske røtter og skyldes dagens sikkerhetssituasjon i Midt- Østen. I tillegg er IDF en forsvarsmakt bygd opp av folket, der alle kvinner og menn gjennomfører verneplikt. På bakgrunn av den sterke “israelske treenigheten”, kunne Hezbollah påvirke Israel strategisk ved å påføre IDF tap.

Den sterke “israelske treenigheten” er på mange måter unik i verdensammenheng, og det kan derfor være en utfordring å overføre Hezbollah's tilnærming på dette feltet over til en norsk kontekst; altså å forutsette at en motstander i Norge vil være like sensitiv for tap som Israel. Det er snarere nærliggende å forvente at en motstander som først har valgt å angripe Norge, selv i begrenset omfang, også er villig til å tåle relativt store tap. På den andre siden er det en generell internasjonal trend at tålegrensen for tap av soldatliv er langt lavere i dag enn tidligere. Selv i land som tradisjonelt har hatt en svært høy tålegrense for tap, er trenden den samme.²⁸¹ Hvorvidt landforsvarets tapspåføring av fiendens militære styrker kan gi strategiske effekter, er derfor et produkt av to forhold: I hvor stort omfang tap påføres og i hvilken grad motstanderen er sensitiv

²⁷⁹ Fremtidige anskaffelser til Forsvaret 2009-2016, 2009:64

²⁸⁰ Clausewitz, 1997:24

²⁸¹ Coker, 2001

for tap. Det interessante for dette resonnementet er følgelig at det norske landforsvarets direkte evne til å ramme strategisk er motstanderavhengig.

Landmaktens indirekte evne til å ramme består primært av eget luftvern og nærforsvar. Luftvern synes i en norsk landmaktkontekst å ha blitt nedprioritert de senere årene, til et nivå der landmakten i dag er avhengig av støtte fra Luftforsvaret for å etablere luftvern over egne avdelinger.²⁸² En utvidelse av denne kapasiteten er i tråd med hybridkrigsteorien, og vil øke landmaktens evne både til egenbeskyttelse og økt fellesoperativ evne til å ramme. Nærforsvar av et stort antall posisjoner er mannskapskrevende. Samtidig er dette en type militært oppdrag som krever relativt enkel utdanning og utrustning. Dagens mannskapsvolum i Heimevernet synes derfor mer enn tilstrekkelig for å ivareta denne typen nærforsvarsoppdrag. Imidlertid kan det synes som treningsnivået på Heimevernets forsterkings- og oppfølgingsstyrker er så vidt lavt at ikke engang enkle nærforsvarsoppdrag kan løses på en tilfredsstillende måte.²⁸³ Treningsnivået bør derfor heves, om så på bekostning av mannskapsvolumet, slik at Heimevernets styrkebidrag representerer en reell fellesoperativ kapasitet.

---

²⁸² St.prp. nr. 48, 2008:75-76, 79-82

²⁸³ Gingstad, 2009

6 Konklusjon

Den 28. august 1998 beskjøt amerikanske flåtestyrker en Al-Qaida leir i Afghanistan med *Tomahawk* kryssermissiler. De amerikanske styrkene hadde sikker informasjon om at Osama bin Laden var i leiren, men det viste seg at han hadde forlatt leiren innen missilet nådde frem. På bakgrunn av blant annet denne erfaringen, har det amerikanske forsvaret de senere årene utviklet nye missiltyper som har langt høyere hastighet og treffsikkerhet. Målsettingen med de nye raketene er å kunne bekjempe mål hvor som helst i verden innen en time etter identifikasjon.²⁸⁴ Ny våpenteknologi som dette gjør at USAs konvensjonelle militære overmakt forsterkes. Det er derfor grunn til å tro at motstandere av USA og deres allierte vil anstrenge seg ytterligere for å utvikle strategier som i minst mulig grad gjør dem sårbare for denne type teknologibasert overmakt. Særlig viktig i denne sammenhengen er å unngå deteksjon, samt tilstrebe at kamphandlinger utøves i et mest mulig komplekst stridsmiljø.

Hybridkrig, slik jeg har beskrevet det i denne oppgaven, er en måte enkelte aktører tilnærmer seg denne problematikken på. Ved å analysere både det som er skrevet om dette så langt og den andre Libanonkrigen, har jeg funnet frem til at hybridkrigens trolig fremste målsetting nettopp er å gjøre motstanderens konvensjonelle overmakt minst mulig relevant. Et sentralt element i dette er å påvirke motstanderens hjemmeopinion spesielt og den globale opinion generelt. Dette kan oppnås blant annet gjennom å ramme motstanderen på eget territorium, påføre hans styrker store tap eller begrense hans handlefrihet gjennom aktiv bruk av media. Disse tiltakene, kombinert med å unngå deteksjon og å føre kampen i et komplekst stridsmiljø, gjør at aktører som fører en form for hybridkrig kan bevare kampkraften over tid. Dette gjør det igjen mulig å basere strategien på utmattelse. Hybridkrigsteoretikerne presenterer denne måten å føre krig på som en egen distinkt tilnærming, herunder plasseres den gjerne noenlunde midt imellom de mer etablerte militærteoretiske perspektivene geriljakrig og konvensjonell krig. Teorien kan derfor være fruktbar for å forstå og analysere enkelte aktørers tilnærming til krig. Kritikere av hybridkrigsteorien mener imidlertid at teorien ikke gir uttrykk for noe annet enn en tidløs dynamikk i krig og konflikt, herunder spesielt den enkelte aktørs behov for å tilegne seg asymmetriske fordeler i forhold til motstanderen. Videre mener enkelte kritikere at teorien først er relevant gitt en spesifikk trussel. Dette kan, i følge kritikerne, gjøre at teorien ikke har allmenn gyldighet, men først og fremst er relevant i forholdet mellom vestlige konvensjonelle aktører og ikke-vestlige statlige og ikke-statlige aktører.

For denne studiens formål synes likevel både teorien og casestudien å gi et godt grunnlag for å svare på problemstillingen, forutsatt at jeg definerer og avgrenser det trusselbildet som

---

²⁸⁴ Sæbø & Egeberg, 2010

norske politikere i dag forholder seg til. Gjeldende norsk strategi, slik den kommer til uttrykk i de mest sentrale offentlige dokumentene, utelukker ikke at sikkerhetspolitiske utfordringer for Norge også vil kunne innebære konvensjonelle trusler mot landterritoriet. Dette gjør at det fortsatt er en utvetydig politisk ambisjon å opprettholde Forsvarets nasjonale territorielle rolle, en ambisjon som har økt de siste 3-4 år. Videre er det en sentral forutsetning for denne studien at Norge er medlem av NATO, hvilket gjør at en væpnet konflikt på norsk landterritorium med stor sannsynlighet vil utløse Atlanterhavspaktens artikkel 5, kollektivt forsvar. Ved å analysere mulig relevans av hybridkrigen og Hezbollahs strategi ut i fra disse forutsetninger, og i lys av norsk strategisk kultur, hevder jeg at det er elementer i hybridkrigen som kan overføres til landoperasjoner på norsk territorium. Selv om det åpenbart er store ulikheter mellom norsk strategisk kultur og Hezbollahs strategiske kultur, er det likevel i hvert fall ett grunnleggende forhold som tilsier at en viss overføring er mulig: Både Norge og Hezbollah er små aktører i en internasjonal sammenheng som baserer seg på utmattelse dersom de angripes, eller mer presist på "å holde ut". For Norge må Forsvaret kunne holde ut inntil allierte forsterkninger kommer til unnsetning og kan bidra til å reetablere Norges territorielle integritet, mens det for Hezbollah i 2006 handlet om å holde ut inntil det internasjonale samfunnet krevde at kamphandlingene opphørte. I lys av dette blir overføringsverdien særlig tydelig på to områder: *Evne til å absorbere et angrep* og *evne til å ramme motstanderen strategisk*.

Evne til å absorbere et angrep forutsetter at landmakten har god stridsutholdenhet samt opererer våpensystemer med stor tapspåføringskapasitet. Jeg har argumentert for at den norske landmakten i lys av hybridkrigsteorien bør prioritere å sinke motstanderen i en slik grad at han nektes å umiddelbart nå sine målsettinger og at allierte forsterkninger kan bygges opp i tilstrekkelig grad for en motoffensiv. Dette kan oppnås ved å etablere et dypt og dynamisk landforsvar der styrkene opererer på en slik måte at de unngår deteksjon, men samtidig er i stand til å påføre motstanderen maksimalt med tap. Kombinasjonen av små, mobile og lett oppsatte manøverstyrker, større mekaniserte manøverstyrker og ildstøtte i form av artilleri og jagerfly synes godt egnet til dette. For å beholde initiativet i denne hovedsaklig defensivt orienterte strategien, er det imidlertid nødvendig å ha evnen til å gjennomføre avgrensede offensive operasjoner. I lys av hybridkrigsteori og Hezbollahs erfaringer omkring deteksjon og beskyttelse, har jeg argumentert for at disse kapasitetene må ha tilstrekkelig beskyttelse og ildkraft for å kunne møte motstanderen i direkte kamp, også i et åpent og mindre komplekst terreng. Norge er i en posisjon som gjør at landet kan anskaffe denne typen moderne og dyrt materiell, men volumet vil trolig bli begrenset av Forsvarets økonomiske rammer.

Den norske landmaktens direkte evne til å ramme strategisk er først og fremst knyttet til tapspåføring av motstanderens militære styrker. Hvorvidt dette faktisk har strategisk effekt er imidlertid avhengig av motstanderens sensitivitet for tap; altså i hvor stor grad deres befolkning, politikere og militære beslutningstakere lar seg påvirke av store tapstall i sin militære styrke. Landmaktens indirekte evne til å ramme motstanderen strategisk er hovedsaklig å beskytte andre militære og sivile kapasiteter med direkte eller indirekte evne til å ramme utover det taktiske stridsfeltet. Å sikre mottak og fremføring av allierte forsterkinger er en av landmaktens viktigste roller i denne sammenhengen.

Min argumentasjon for overføringsverdien av enkeltelementer innenfor hybridkrigen til norske forhold, kan tilsynelatende ha likhetstrekk med den kalde krigens *holdetidskonsept*.²⁸⁵ Det er ikke tilfelle, noe som understrekes av flere forhold. For det første er trusselbildet radikalt endret, fra å ha bestått av Sovjetunionen med kapasitet til å gjennomføre invasjon av Norge, til et langt mer komplekst trusselbilde i dag. Svært få, om noen, av de mulige nåværende trusler vil realistisk sett omfatte mer enn deler av norsk sjø-, luft- eller landterritorium. For det andre er styrkestrukturen og volumet på landstyrkene vesentlig mindre i dag enn under den kalde krigen, nettopp fordi trusselbildet og behovene er endret. Når det er sagt, gir blant annet regjeringens *Evne til innsats* fra 2009 uttrykk for at konseptet ved eventuell militær aggresjon mot Norge, selv i begrenset omfang, er å gjennomføre et begrenset forsvar i tid og rom med nasjonale ressurser, inntil allierte forsterkinger kan bidra til å gjenopprette Norges territorielle integritet.²⁸⁶ Strategien jeg argumenterer for er i tråd med disse retningslinjene, samtidig som verken denne oppgaven – eller *Evne til innsats* – argumenterer for en gjeninnføring av den kalde krigens holdetidskonsept.

Jeg har i grove trekk antydnet en landmilitær styrkesammensetning som synes hensiktsmessig dersom utvalgte elementer av hybridkrigsteorien og Hezbollahs strategi, taktikk og metoder overføres til norske forhold. Ytterligere detaljering faller utenfor rammen for denne oppgaven. Det kan imidlertid være nødvendig å gjennomføre videre studier av dette, der detaljgraden høynes og andre variabler som økonomi og teknologitilgjengelighet løftes frem. Organisatoriske forhold som en eventuell sammenslåing av Hæren og Heimevernet til et mer helhetlig og robust landforsvar er allerede under debatt.²⁸⁷ Dette er viktige spørsmål i en tid der så vel den sikkerhetspolitiske som økonomiske situasjonen oppleves som uforutsigbar. Min studie kan være et av flere militærteoretiske perspektiver i den videre prosess.

---

²⁸⁵ Børresen, Gjeseth & Tamnes, 2004:373

²⁸⁶ *Evne til innsats*, 2009:62-63

²⁸⁷ Bjerga & Gjeseth, 2010

Kildeliste

Litteratur

- Adamsky, Dima. (2008b). American Strategic Culture and the US Revolution in Military Affairs. *Defence and Security Studies 1/2008*. Oslo: Institutt for forsvarsstudier
- Arkin, William M. (2007). *Divining Victory: Airpower in the 2006 Israel-Hezbollah War*. Maxwell Air Force Base, Alabama: Air University Press
- Baylis, John, Wirtz, James, Gray, Colin S. & Cohen, Eliot. (2007). *Strategy in the Contemporary World*. Oxford: Oxford University Press, 2. utgave.
- Biddle, Stephen & Friedman, Jeffrey A. (2008). *The 2006 Lebanon Campaign and the Future of Warfare: Implications for Army and Defence Policy*. Carlisle, Pennsylvania: Strategic Studies Institute, U.S. Army War College. Lokalisert 20/11- 2009 på: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubID=882>
- Bjerga, Kjell Inge & Gjeseth, Gullow. (2010). Heimevernet og Hæren. Landforsvaret stykkevis og delt – eller helt? *Oslo Files on Defence and Security-02/2010*. Oslo: Institutt for forsvarsstudier
- Blanford, Nihcolas. (2006). Deconstructing Hizbullah's Surprise Military Prowess. *Jane's Intelligence Review, 18(11)*, s. 20-27
- Brun, Itai. (2009). "While You're Busy Making Other Plans" – The "Other RMA". Tel- Aviv: Dado Center for Interdisciplinary Military Thought.
- Børresen, Jacob, Gjeseth, Gullow & Tamnes, Rolf. (2004). *Norsk forsvarshistorie. Bind 5. 1970-2000. Allianseforsvar i endring*. Bergen: Eide forlag
- Clausewitz, Carl von. (1997). *On War*. Ware, Hertforshire: Worldworth.
- Coker, Christopher. (2001). *Humane Warfare*. London: Routledge.
- Exum, Andrew. (2006). Hizballah at War: A Military Assessment. *Policy Focus, 63, December 2006*. Lokalisert 11/3- 2010 på: <http://www.washingtoninstitute.org/pubPDFs/PolicyFocus63.pdf>
- Ghorayeb, Amal Saad. (2006). Hizbollah's Outlook in the Current Conflict: Part One: Motives, Strategy, and Objectives. *Policy Outlook, 27, August 2006*. Lokalisert 11/3- 2010 på: <http://www.carnegieendowment.org/publications/index.cfm?fa=view&id=18611>
- Gilje, Nils & Grimen, Harald. (2007). *Samfunnsvitenskapelige forutsetninger. Innføring i samfunnsvitenskapens vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget, 12. utgave.
- Grey, Collin S. (2007). Irregular Warfare: One Nature, Many Characters. *Strategic Studies Quarterly, 3(2)*, s. 36- 57.
- Græger, Nina & Leira, Halvor. (2005). Norwegian Strategic Culture after World War II: From a Local to a Global Perspective. *Cooperation and Conflict: Journal of the Nordic International Studies Association, 40(1)*, s. 45-66.
- Hanna, Elias. (2007). Lessons Learned from the Recent War in Lebanon. *Military Review, 87(5)*, s. 82-89
- Hobson, Rolf. (2008). RMA og Transformation. En historisk-kritisk analyse av to sentrale begreper i nyere vestlig forsvarspolitik. *Oslo Files on Defence and Security-05/2008*. Oslo: Institutt for forsvarsstudier

- Hoffmann, Frank G. (2007). *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*. Arlington, Virginia: Potomac Institute for Strategic Studies.
- Hoffmann, Frank G. (2009a). Hybrid Warfare and Challenges. *Joint Forces Quarterly*, 51(1), s. 34-39.
- Hoffmann, Frank G. (2009b). Hybrid vs. Compound war. The Janus Choice. Defining today's Multifaceted Conflicts. *Armed Forces Journal*, 145(3), s. 14- 18, 44.
- Howlett, Darryl & Glenn, John. (2005). Epilogue: Nordic Strategic Culture. *Cooperation and Conflict: Journal of the Nordic International Studies Association*, 40(1), s. 121-140.
- Haaland, Torunn Laugen. (2008). *Small Forces with a Global Outreach. Role Perceptions in the Norwegian Armed Forces after the Cold War*. Oslo: University of Oslo, Department of Political Science, Faculty of Social Sciences.
- Jacobsen, Dag I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2. utgave.
- Kalb, Marvin & Saivetz, Carol. (2007) *The Israel-Hezbollah War of 2006: The Media as a Weapon in Asymmetrical Conflict*. Cambridge, Massachusetts: John F Kennedy School of Government at Harvard University.
- Kelly, Justin & Brennan, Mike. (2009). *Distributed Manoeuvre: 21st Century Offensive Tactics*. Duntrou, Australia: Land Warfare Studies Centre.
- Kilcullen, David. (2009). *The accidental guerrilla. Fighting small wars in the midst of a big one*. London: Hearst & Company.
- Klein, Yitzhak. (1991). A Theory of Strategic Culture. *Comparative Strategy*, 10(1), s. 3- 23.
- Kober, Avi. (2005). The Israel Defence Forces in the Second Lebanon War: Why the Poor Performance? *The Journal of Strategic Studies*, 31(1), s.3-40.
- Krause, Michael G. (2007). *Square Pegs for Round Holes: Current Approach to Future Warfare and the Need to Adapt*. Duntrou, Australia: Land Warfare Studies Centre.
Lokalisert 13/1-2010 på: http://www.defence.gov.au/army/lwsc/Docs/WP_132.pdf
- Kronvall, Olof. (2007). "Finally Eating Soup with a Knife". *Oslo Files on Defence and Security-05/2007*. Oslo: Institutt for forsvarsstudier
- Kulick, Amir. (2006). Hizbollah vs. the IDF: The Operational Challenge. *Strategic Assessment, November 2006*, 9(3). Lokalisert 11/3- 2010 på:
<http://www.inss.org.il/publications.php?cat=21&incat=&read=88>
- Lantis, Jeffrey S. & Howlett, Darryl. (2007). Strategic Culture. I: Baylis, John, Wirtz, James, Gray, Colin S. & Cohen, Eliot. (red.). *Strategy in the Contemporary World*. Oxford: Oxford University Press, 2. utgave.
- Mahnken, Thomas G. (2007). Strategic Theory. I: Baylis, John, Wirtz, James, Gray, Colin S. & Cohen, Eliot. (red.). *Strategy in the Contemporary World*. Oxford: Oxford University Press, 2. utgave.
- Makovski, David & White, Jeffrey. (2006). Lessons and Implications of the Israel- Hizballah War. A Preliminary Assessment. *Policy Focus*, 60, October 2006. Lokalisert 22/2-2010 på: <http://www.washingtoninstitute.org/pubPDFs/PolicyFocus60.pdf>
- Matthews, Matt M. (2008). *We Were Caught Unprepared: The 2006 Hezbollah-Israeli War*. Fort Leavenworth, Kansas: U.S. Army Combined Arms Center.
- Norton, Augustus R. (2007). *Hezbollah*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

- Posen, Barry R. (2003). Command of the Commons. The Military Foundation of U.S. Hegemony. *International Security*, 28(1), s. 5-46.
- Shelly, Louise I. & Picarelli, John T. (2005). Methods and Motives: Exploring Links between Transnational Organized Crime and International Terrorism. *Trends in Organized Crime*, 9(2), s. 52-67.
- Smith, Rupert. (2007). Thinking About The Utility of Force In War Amongst The People. I: Olsen, John A. (red.). *On New Wars*. Oslo Files on Defence and Security-04/2007. Oslo: Institutt for forsvarsstudier
- Tamnes, Rolf. (2008). Et større Norge. I: Ø. Østerud, E. Lange & H. Pharo (red.): *Vendepunkter i norsk utenrikspolitikk: Nye internasjonale vilkår etter den kalde krigen*. Oslo: Unipub.
- The International Institute for Strategic Studies. (2009). *The Military Balance 2009*, 109(1).
- Ulriksen, Ståle. (2002). *Den norske forsvarstradisjonen: Militærmakt eller folkeforsvar?* Oslo: Pax Forlag
- Zaman, Rashed Uz. (2009). Strategic Culture: A “Cultural” Understanding of War. *Comparative Strategy*, 28(1), s. 68- 88.

Regjerings- og Stortingsdokumenter

- Evne til innsats, dvs: Forsvarsdepartementet. (2009). *Evne til innsats. Strategisk konsept for Forsvaret*. Oslo: Forsvarsdepartementet.
- Forsvarsbudsjettet 2010, dvs: Forsvarsdepartementet. (2009). *Prop. 1 S (2009–2010). Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak). For budsjettåret 2010. Utgiftskapitler: 1700–1795. Inntektskapitler: 4700–4799*. Oslo: Forsvarsdepartementet.
- Fremtidige anskaffelser til Forsvaret 2009-2016, dvs: Forsvarsdepartementet. (2009). *Fremtidige anskaffelser til Forsvaret 2009-2016. Oppdatert pr januar 2009*. Oslo: Forsvarsdepartementet
- St.prp. nr. 48, dvs: Forsvarsdepartementet. (2008). Stortingsproposisjon nr. 48 (2007-2008). Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier. Oslo: Forsvarsdepartementet

Doktriner og andre offentlige publikasjoner

- Complex Warfighting, dvs: Australian Army. (2004). *Future Land Operating Concept: Complex Warfighting*. Canberra: Department of Defence. Lokalisert 6/1-2010 på: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache%3AWWCO2G0BTe4J%3Awww.quantico.usmc.mil%2Fdownload.aspx%3FPath%3D.%2FUploads%2FFiles%2FSVG_complex_warfighting.pdf+complex+warfighting&hl=no&gl=no
- FDLO, dvs: Forsvarsstaben. (2004). *Forsvarets doktrine for landoperasjoner*. Oslo: Forsvarsstaben
- FFOD, dvs: Forsvarsstaben. (2007). *Forsvarets fellesoperative doktrine*. Oslo: Forsvarsstaben.
- JP 3-24, dvs: Joint Chiefs of Staff. (2009). *Counterinsurgency Operations*. Washington D.C.: Joint Staff
- The North Atlantic Treaty, dvs: NATO. (1949). *The North Atlantic Treaty*. Washington D.C. Lokalisert 29/1-2010 på: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm

- Tilleggsprotokoll 1, dvs: Diplomatic Conference of Geneva of 1974-1977. (1977). *Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I)*, 8 June 1977.
Lokalisert 3/5-2010 på:
<http://www.icrc.org/ihl.nsf/7c4d08d9b287a42141256739003e636b/f6c8b9fee14a77fdc125641e0052b079>
- TRADOC Pam 525-3-0 dvs: Department of the Army. (2009). *The Army Capstone Concept. Operational Adaptability: Operating under Conditions of Uncertainty and Complexity in an Era of Present Conflict. 2016-2028*. Fort Monroe, Virginia: Department of the Army, Headquarters, United States Army, Training and Doctrine Command.
- UNSCR 425, dvs: United Nations Security Council. (1978). *Resolution 425 (1978) of March 19 1978*. New York: United Nations Security Council.
- UNSCR 426, dvs: United Nations Security Council. (1978). *Resolution 426 (1978) of March 19 1978*. New York: United Nations Security Council.
- UNSCR 1701, dvs: United Nations Security Council. (2006). *Resolution 1701 (2006)*. New York: United Nations Security Council.

Internett

- BBC, dvs: British Broadcasting Cooperation. (Ukjent dato). *2000: Hezbollah Celebrates Israeli Retreat*. Lokalisert 11/3- 2010 på:
http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/may/26/newsid_2496000/2496423.stm
- Burd, Carla. (2009, 18. november). Concept Development, Transformation Topic of Discussions at CD&E. *Allied Command Transformation News*. Lokalisert 12/4-2010 på:
<http://www.act.nato.int/news.asp?storyid=452>
- CIA, dvs: Central Intelligence Agency. (2002). *Lebanon*. Washington D.C.: Central Intelligence Agency. Lokalisert 7/1-2010 på: [http://memory.loc.gov/cgi-bin/query/h?ammem/gmd:@field\(NUMBER+@band\(g7470+ct001383\)\)](http://memory.loc.gov/cgi-bin/query/h?ammem/gmd:@field(NUMBER+@band(g7470+ct001383)))
- Crooke, Alistar & Perry, Mark. (2006a, 12. oktober). How Hezbollah Defeated Israel. Part 1: Winning the Intelligence War. *Asia Times Online*. Lokalisert 22/2- 2010 på:
http://www.atimes.com/atimes/Middle_East/HJ12Ak01.html
- Crooke, Alistar & Perry, Mark. (2006b, 13. oktober). How Hezbollah Defeated Israel. Part 2: Winning the Ground War. *Asia Times Online*. Lokalisert 22/2- 2010 på:
http://www.atimes.com/atimes/Middle_East/HJ13Ak01.html
- Diesen, Sverre. (2009). *Utfordringer ved dagens vernepliktsmodell: Betenkning August 2009*. Lokalisert 18/2-2010 på: <http://www.mil.no/start/aktuelt/article.jhtml?articleID=188766>
- Encyclopædia Britannica Online. (Ukjent dato). *Hezbollah*. Lokalisert 12/1-2010 på:
<http://search.eb.com/eb/article-9384132>.
- FBI, dvs: Federal Bureau of Investigation. (2003). *Testimony of Steven C. McCraw, Assistant Director, Office of Intelligence, FBI Before the Senate Judiciary Committee May 20, 2003 "International Drug Trafficking and Terrorism"*. Lokalisert 25/3-2010 på:
<http://www.fbi.gov/congress/congress03/mccraw052003.htm>
- Forsvaret.no. (2010, 26. mars). *Nytt artilleri i anmarsj*. Lokalisert 19/4-2010 på:
<http://www.mil.no/flo/start/aktuelt/article.jhtml?articleID=195381>

- Ghorayeb, Amal Saad. (2009). The Hizbollah Project: Last War, Next War. *openDemocracy.net*. Lokalisert 3/2- 2010 på:
<http://www.opendemocracy.net/article/the-hizbollah-project-last-war-next-war>
- Gingstad, Mona. (2009, 12. september). Forsvaret kaster bort en milliard. *nrk.no*. Lokalisert 20/4-2010 på: <http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nordland/1.6814130>
- Glenn, Russel W. (2009). Thoughts on “Hybrid” Conflict. *smallwarsjournal.com*. Lokalisert 11/1-2010 på:
<http://smallwarsjournal.com/blog/journal/docs-temp/188-glenn.pdf>
- Gaarder, Jostein. (2006, 5. august). Guds utvalgte folk. *Aftenposten.no*. Lokalisert 15/4-2010 på:
<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article1411153.ece>
- Hammerstad, Katrine. (2009, 30. oktober). Norske ISAF- soldater strøk på Afghanistan- test. *VG NETT*. Lokalisert 18/2- 2010 på:
<http://www.vg.no/nyheter/utenriks/artikkel.php?artid=584587>
- King, Graham. (2005, 23. oktober). *Irregular warfare*. Lokalisert 8/1-2010 på:
<http://www.darkcoding.net./strategy/irregular-warfare/>
- Leraand, Dag. (Ukjent dato). intifada. *Store norske leksikon, snl.no*. Lokalisert 15/3- 2010 på:
<http://www.snl.no/intifada>
- Laraand, Dag. (2009, 31. desember). Palestina II – Historie. *Store norske leksikon, snl.no*. Lokalisert 10/3-2010 på: http://www.snl.no/Palestina_II/historie
- Olmert, Ehud. (2006). *Address by Prime Minister Ehud Olmert to the Knesset – July 17, 2006*. Lokalisert 10/2-2010 på: <http://www.hagshama.org.il/en/resources/view.asp?id=2087>
- OSAC, dvs: Overseas Security Advisor Council. (2006, 6. februar). *Beirut, Lebanon: Crime and Safety Report*. Lokalisert 25/3-2010 på:
<http://www.osac.gov/Reports/report.cfm?contentID=42313>
- Reinertsen, Maria. (2010, 12. februar). Krigere uten krig. *Morgenbladet*. Lokalisert 18/2-2010 på:
<http://www.morgenbladet.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20100212/OAKTUELT/702129916/-1/AKTUELT>
- Romirowsky, Asaf. (2002, 10. mai). *Israel's Military Dilemma*. Lokalisert 12/3-2010 på:
<http://www.romirowsky.com/767/israels-military-dilemma>
- Simpson, Erin M. (2005). *Thinking about Modern Conflict: Hybrid Wars, Strategy, and War Aims*. Paper presentert på det årlige møtet til The Midwest Political Science Association. Chicago, Illinois: Palmer House Hilton. Lokalisert 6/1-2010 på:
http://www.allacademic.com/meta/p84945_index.html
- Sæbø, Sun Heidi & Egeberg, Kristoffer. (2010, 25. april). Her er Obamas nye supermissil. *Dagbladet.no*. Lokalisert 25/4-2010 på:
<http://www.dagbladet.no/2010/04/25/nyheter/usa/utenriks/sikkerhetspolitikk/forsvarspolitikk/11434964/>
- The Winograd Report, dvs: Haaretz Staff (2007, 1. mai). The Winograd Report. The main findings of the Winograd partial report on the Second Lebanon War. *HAARETZ. com*. Lokalisert 5/1-2010 på: <http://www.haaretz.com/hasen/spages/854051.html>
- UD, dvs: Utenriksdepartementet. (2010, 27. april). *Enighet mellom Norge og Russland i delelinjeforhandlingene*. Lokalisert 3/5-2010 på:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/nyheter/2010/delelinje.html?id=601942>

Vogt, Kari. (Ukjent dato). Hizbollah. *Store norske leksikon, snl.no*. Lokalisert 12/1-2010 på:
<http://www.snl.no/Hizbollah>.

Foredrag

Adamsky, Dima. (2008a). *A Revolution in Military Affairs?* Foredrag ved FSTS i Emne 2, Militær historie og teori. Oslo: Forsvarets stabsskole, 26/9-2008.

Berdal, Mats. (2009). *Sivil- militære relasjoner*. Foredrag ved FSTS i Emne 6.1, Militærmakt i komplekse konflikter. Oslo: Forsvarets stabsskole, 2/9-2009.

Faremo, Grete. (2010). *Aktuelle sikkerhets- og forsvarspolitiske saker*. Oslo: Åpningsforedrag for FHS sjefskurs nr 4, 12. januar 2010. Lokalisert 19/2-2010 på:
http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/aktuelt/taler_artikler/ministeren/taler-og-artikler-av-forsvarsminister-gr/2010/aktuelle-sikkerhets--og-forsvarspolitisk.html?id=590213

Opedal, Per S. (2010). *Tale Oslo Militære Samfund, mandag 8. februar*. Oslo: Foredrag i Oslo Militære Samfund, 8/2-2010. Lokalisert 18/2-2010 på:
<http://www.mil.no/start/aktuelt/article.jhtml?articleID=193491>

Romarheim, Anders. (2009). *Terrorisme*. Foredrag ved FSTS i Emne 6.1, Militærmakt i komplekse konflikter, Oslo: Forsvarets stabsskole, 11/8-2009.

Intervjuer

Avidor, Gideon. (2010, 3. mars). Intervju med brigader (pensjonert, IDF) Gideon Avidor, gjennomført av Trond Haande. The Institute for Land Warfare Studies, Latrun, Israel. 3. mars 2010

Brun, Itai. (2010, 2. mars). Intervju med brigader (IDF) Itai Brun, gjennomført av Trond Haande. Dado Center For Interdisciplinary Military Thought. Tel Aviv, Israel. 2. mars 2010.

Hanna, Elias. (2010, 5. mars). Intervju av brigader (pensjonert, Libanons Hær) Elias Hanna, gjennomført av Trond Haande. Beirut, Libanon. 5. mars 2010

Norheim, Aud Lise. (2010, 5. mars). Intervju av Norges ambassadør til Libanon Aud Lise Norheim, gjennomført av Trond Haande. Beirut, Libanon. 5. mars 2010.

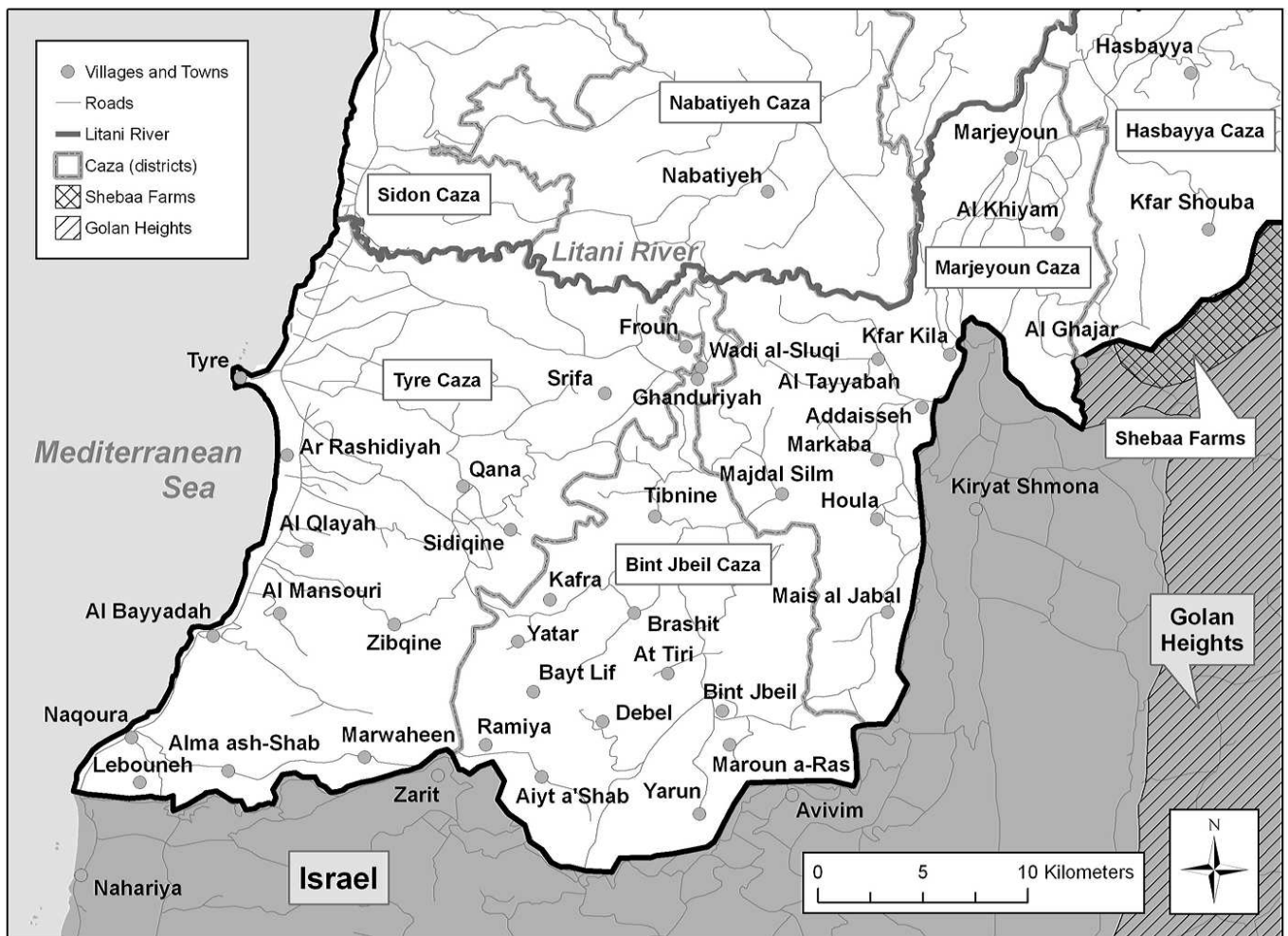

Vedlegg 1, Kart over Libanon

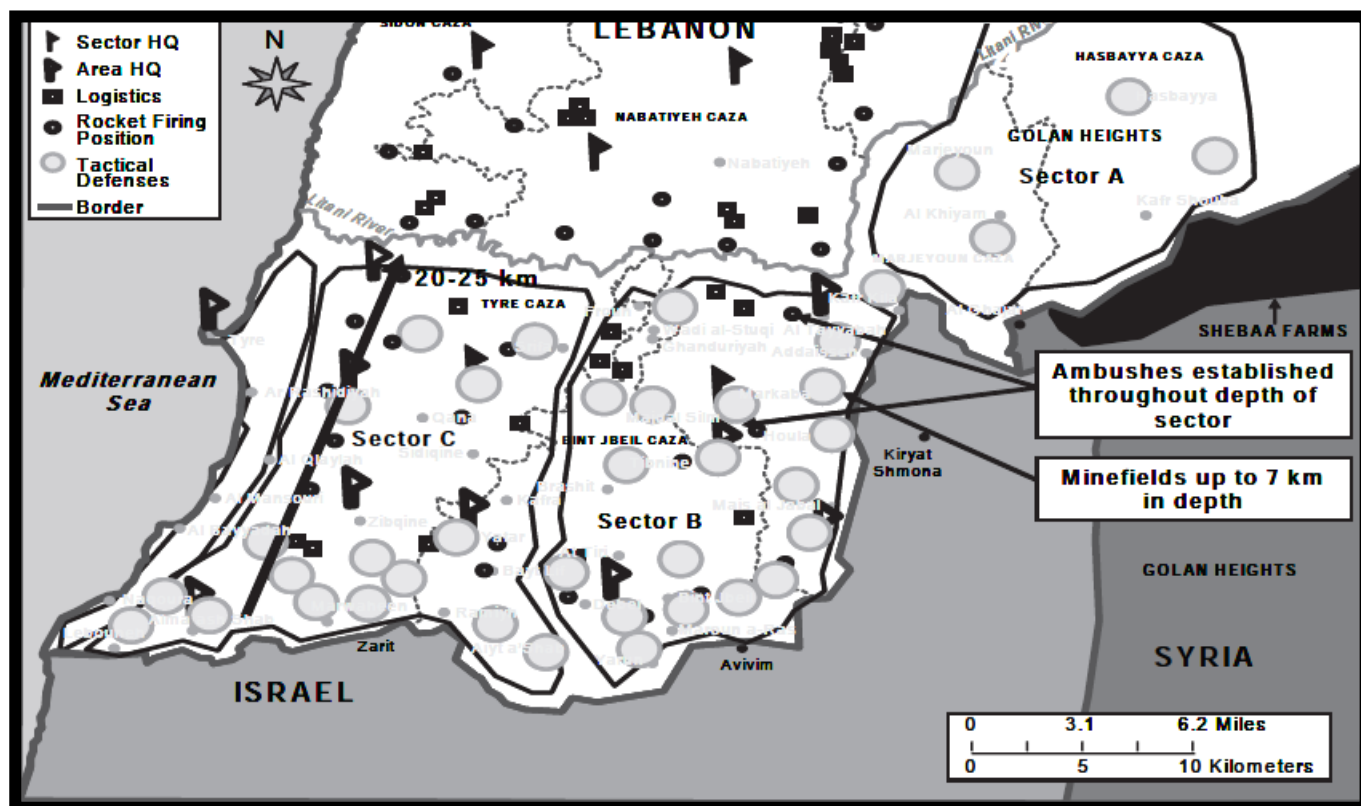
Kilde: CIA, 2002

Vedlegg 2, Kart over Sør-Libanon

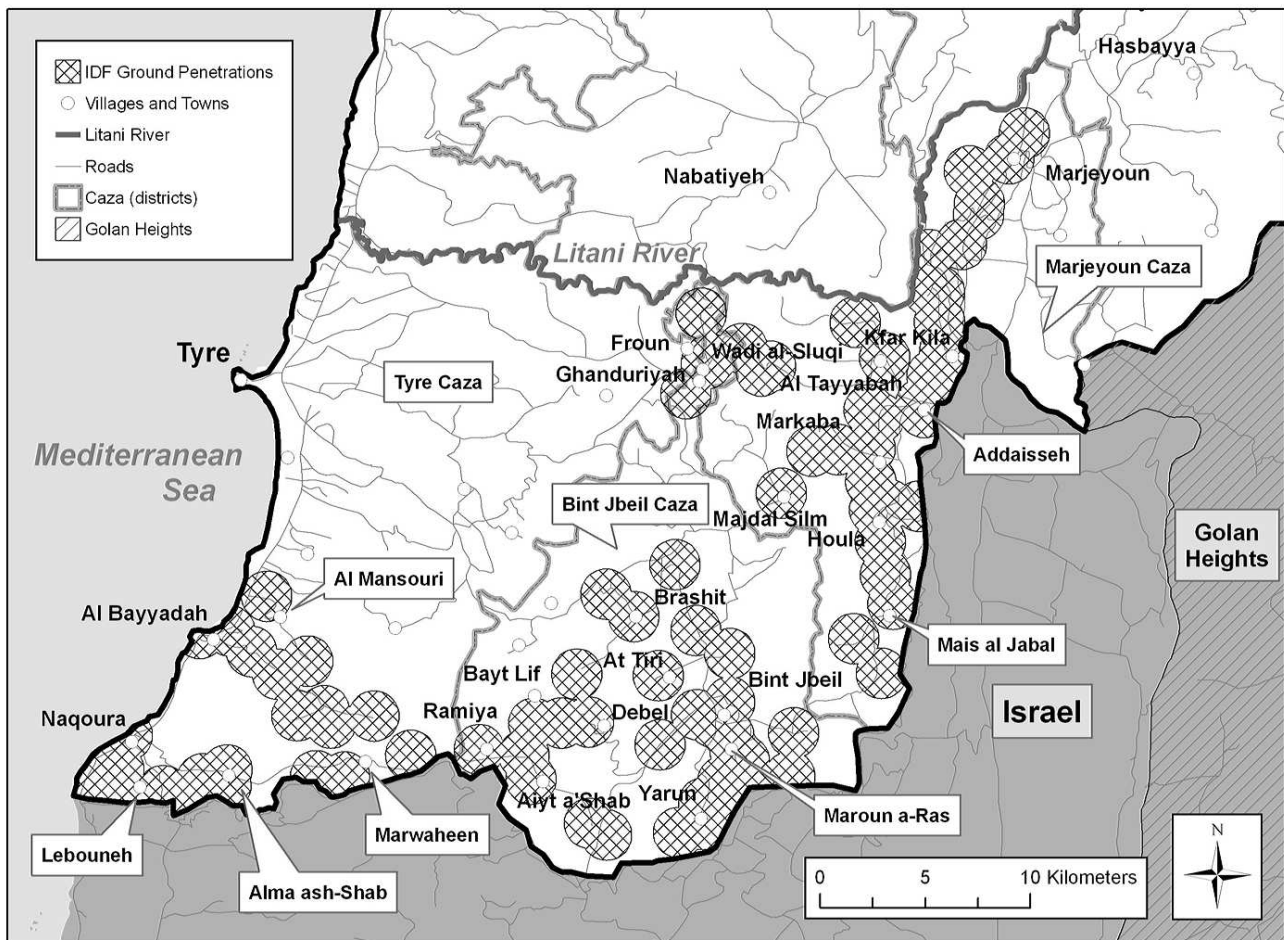
Kilde: Arkin, 2007:3

Vedlegg 3, Hezbollah's antatte utgruppering i Sør-Libanon før krigsutbruddet sommeren 2006

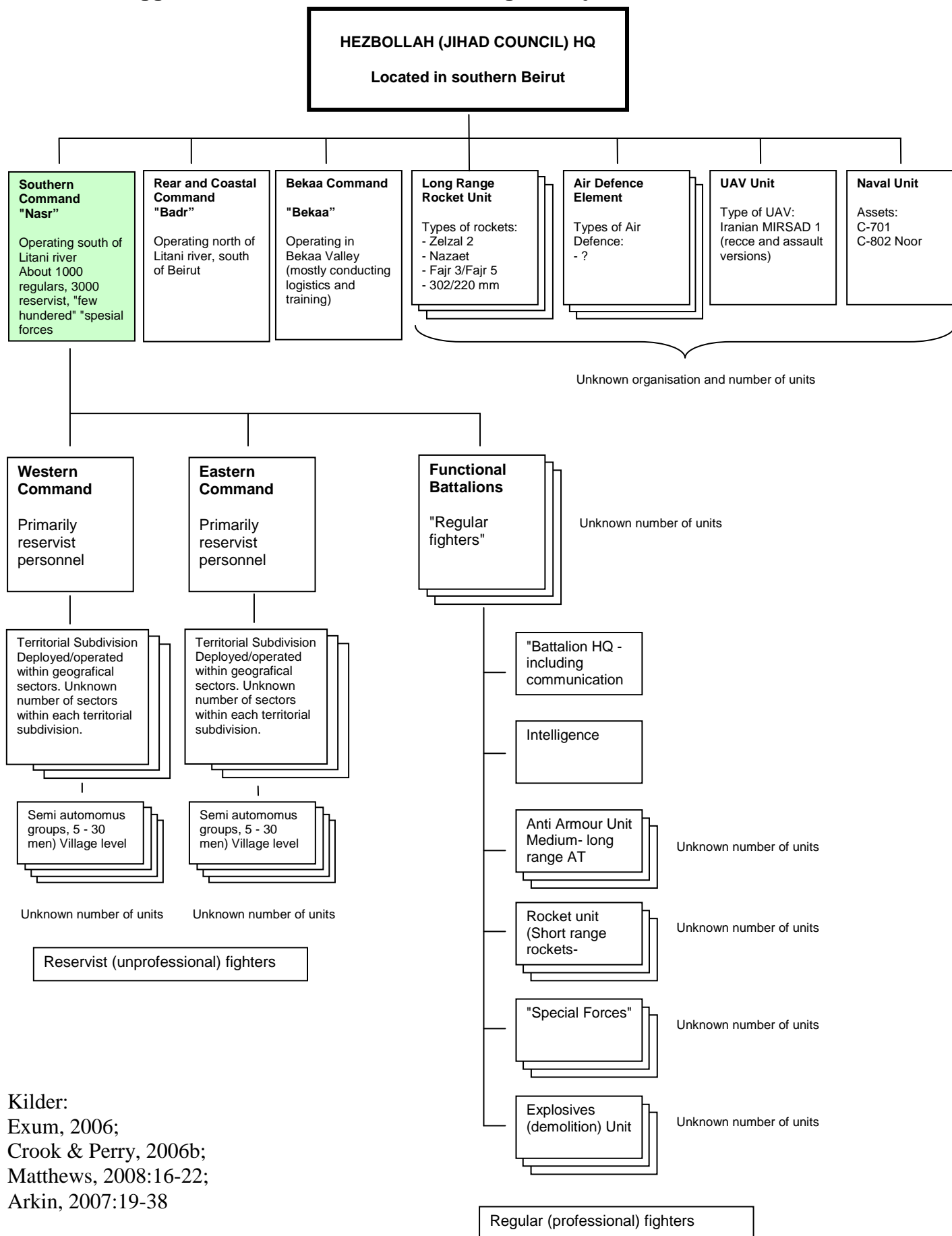
Kilde: Matthews, 2008:20

Vedlegg 4, Situasjonen i Sør-Libanon ved våpenhvile14/8

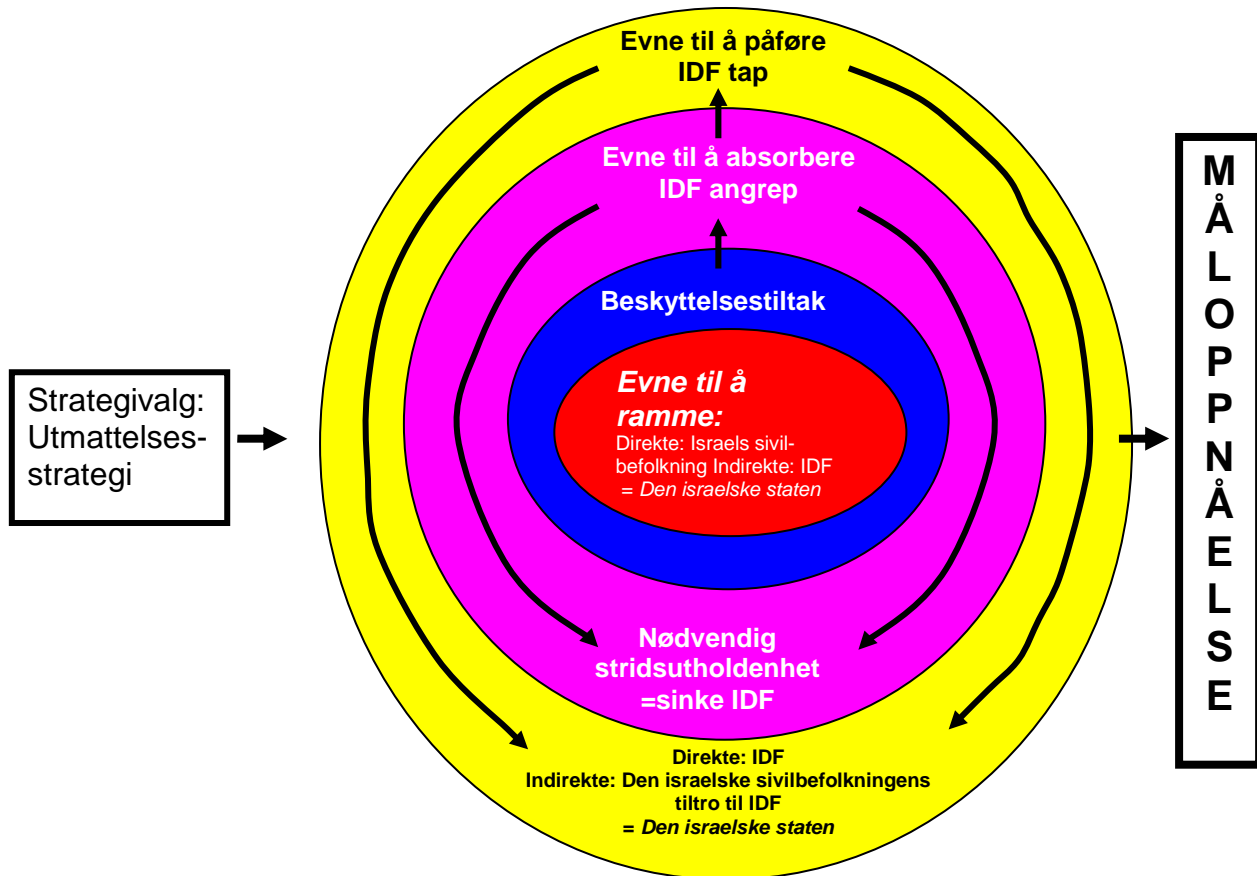
Kilde: Arkin, 2007:52

Vedlegg 5, Hezbollahs antatte militære organisasjon sommeren 2006

Kilder:
 Exum, 2006;
 Crook & Perry, 2006b;
 Matthews, 2008:16-22;
 Arkin, 2007:19-38

Vedlegg 6, Hezbollah's strategiske valg som utgangspunkt for krigføningsform og taktisk ambisjon

Vedlegg 7, Den logiske sammenhengen mellom sentrale effekter i hybridkrig

